

ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ԿՐ ՔՆՆԱԴԱՏԷ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ՍՓԻՒՌԻ ՄԻՋԵՒ ՍԵՊ ԽՐԵԼՈՒ՝ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԶԱՆՔԵՐԸ

Պաշտօնական այցով Զուլիցերիա գտնուող Հայաստանի գործող նախագահ Սերժ Սարգսեան Մայիս 3-ին լրագրողներու հետ հանդիպման ժամանակ անդրադարձած է հայ-թուրքական յարաբերութիւններու կարգաւորման գործընթացին եւ այդ ուղղութեամբ Զուլիցերիոյ կատարած միջնորդական դերին:

Սերժ Սարգսեան եւ Միշելին Քալմի-Ռէյի մամլոյ ասուլիսի ընթացքին

Սերժ Սարգսեան Մայիս 3-ին հանդիպում ունեցած է Զուլիցերիոյ նախագահ Միշելին Քալմի-Ռէյի հետ, որուն յաջորդած է երկու երկիրներու ղեկավարներու հանդիպումը լրագրողներու հետ: «Սեր ցանկութիւնն էր թուրքիայի հետ առանց նախապայմանների յարաբերութիւններ հաստատել: Յաւոք, թուրքիայի բարձրաստիճան այրերը ամէն ինչ անում են՝ այդ ցանկութիւնն օտարելու համար», - ՀՀ նախագահի մամլոյ գրասենեակի տարածած հարցազրույցի համաձայն՝ ըսել է Սերժ Սարգսեան: - «Ստորագրուած արձանագրութիւններու վաւերացման ուղղութեամբ քայլեր կատարելու փոխարէն, թուրքիան միջազգային բարձր ամբիոններից

շարունակում է Հայաստանի ու Սփիւռքի միջեւ սեպ խրելու իր անհեռանկար ջանքերը: Եւ որքան շարունակուեն այդ ջանքերը, այնքան նուազելու է կարգաւորման գործընթացի նկատմամբ մեր վստահութեան՝ առանց այդ էլ նուազագոյնի հասած պաշարը»:

Չարմանք յայտնելով, որ թուրքիոյ մէջ չեն գիտակցիր, որ ցեղասպանութեան պատճառաւ ձեւաւորուած Սփիւռքը Հայաստանի եւ հայ ժողովուրդի անբաժան մասն է: Սարգսեան ըսած է թէ, Հայաստանի պետականութեան վերականգնման առաջին իսկ օրէն, Սփիւռքը գործով ապացուցեց, որ «Հայրենիքի առաջընթացն իրենց գերագոյն երազանքն է»:

Շաբ.ը էջ 4

«ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐ ԱՌԱՑ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐՈՒ՝ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԶԱՅՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԹԵՐԹԵՐԸ ՍՆԱԿԱՑՄԱՆ ՄՊԱՌՆԱԼԻՔԻ ԱՈՋԵՒ ԵՆ

«Աստղաբաշխական փոխհատուցում վճարելու պահանջով դատական հայցերը սպառնալիք են հայաստանեան թերթերուն համար», - նման կարծիք յայտնած է միջազգային հեղինակաւոր «Լրագրողներ Առանց Սահմաններու» կազմակերպութիւնը:

Մամուլի ազատութեան օրու՝ Մայիս 3-ի նախօրեակին կազմակերպութեան կողմէ հրապարակուած յատուկ յայտարարութեան մէջ ըսուած է. - «Լրագրողներ Առանց Սահմաններու» կազմակերպութիւնը անհանգստացած է այն դատական հայցերու առթիւ որ ներկայացուած են ընդդէմ հայաստանեան պարբերականներու: Մտահոգութեան պատճառ կը դառնայ թերթերէն պահանջուող փոխհատուցման անհամարժէք չափը, ինչ որ կը վտանգէ այդ պարբերականներու գոյութիւնն ու կը նպաստէ ինքնագրաքննութեան մթնոլորտի ձեւաւորման»:

Կազմակերպութեան մասնագէտները աւելցնելով կ'ըսեն. - «Թերթերը լռեցնելու նպատակով դատական հայցերու օգտագործման ձեւին պէտք է վերջ տալ»:

«Լրագրողներ Առանց Սահմաններու» կազմակերպութեան ներկայացուցիչները կը նկատեն, որ թէեւ զրպարտութեան եւ վիրաւորանքի համար քրէական պատիժը վերցուած է 2010-ի Ապրիլին, ինչ որ կ'ընկալուի որպէս

քայլ դէպի ժողովրդավարութիւն, այնուհանդերձ՝ «պարբերականներու դատական հետապնդումները կը շարունակուին»:

Կազմակերպութեան յայտարարութեան մէջ նաեւ արձանագրուած է, որ միայն 2011 թուականի առաջին եռամսեակին, մամուլի դէմ ներկայացուած է 12 դատական հայց եւ անոնց գլխաւոր թիրախը անկախ թերթերն են:

«Ժամանակ» օրաթերթի դէմ ներկայացուած է 3 դատական հայց: Հայցեր ներկայացուած է նաեւ «Հայկական ժամանակ» եւ «Հրապարակ» թերթերուն դէմ», - ըսուած է կազմակերպութեան յայտարարութեան մէջ, արձանագրելով որ, հայցուորի դերին մէջ յաճախ հանդէս կու գայ Ռոբերտ Քոչարեանի ընտանիքը: «Ինքը՝ Քոչարեանը, նոյնպէս վերջերս դիմեց դատարան, «Հրապարակ» օրաթերթին մեղադրելով զրպարտութեան եւ վիրաւորանքի մէջ: Թէեւ հայցով դատարան դիմելու որոշ հիմքեր կային, այնուհանդերձ, հիմնագուրկ էր պարբերականի գոյքի եւ դրամական միջոցներու վրայ արգելանք դնելու՝ հայցուորի ներկայացուցած պահանջը: Թէեւ այդ որոշումը հետագային վերանայուեցաւ, սակայն նախկին նախագահի գործողութիւնները կը շարունակեն վտանգ

Շաբ.ը էջ 4

«ՂԱՐԱԲԱՂԸ ՍԵՐ ՀԱՐՑՆ Է, ՆԱԽԻՋԵԲԱՆԸ ՍԵՐ ՀԱՐՑՆ Է».- ՅԱՅՏԱՐԱՐԱԾ Է ԷՐՏՈՂԱՆ

Թուրքիոյ իշխող «Արգարութիւն եւ Զարգացում» կուսակցութեան ղեկավար եւ երկրի վարչապետ Ռեճէպ Թայյիպ էրտողան կրկին յայտարարած է, որ առանց Լեւոնային Ղարաբաղի հարցի լուծման, Հայաստանի հետ յարաբերութիւններու կարգաւորումը անհնար է:

Թուրքիոյ իզդիր քաղաքի բնակիչներու հետ հանդիպման ժամանակ, էրտողանը ըսած է, որ դէպի Նախիջևեան ճանապարհաշինութիւնը աւարտած է, շուտով շահագործման պիտի յանձնուին նոր ճանապարհները: Այնուհետեւ թուրքիոյ վարչապետը յայտարարած է՝ «Ղարաբաղը մեր հարցն է, Նախիջևեանը մեր հարցն է»:

«Ատրպէյճանի տիրութիւնը մեր տիրութիւնն է, ուրախութիւնը՝ մեր ուրախութիւնը: Այստեղ՝ իզդիրի մէջ, կրկին կը յայտարարեմ, որ մինչեւ զարաբաղեան հարցը չլուծուի, Հայաստանի հետ յարաբերութիւններու կարգաւորումը անհնար է: Մենք միշտ եղած ենք Ատրպէյճանի, Ղարաբաղի կողքին, այդպէս պիտի ըլլայ միշտ: Ունէ մէկը թող մեզմէ այլ բան չսպասէ», - յայտարարած է էրտողան:

Թուրքիոյ վարչապետ Ռեճէպ Թայյիպ էրտողան

Յայտնենք, որ իզդիր քաղաքի բնակչութեան մեծամասնութիւնը ատրպէյճանցիներ են:

Միւս կողմէ, վերջերս կատարուած հարցախոյզ մը ցոյց կու տայ, որ թուրքերու մօտ 74 տոկոսը ժխտական վերաբերմունք ունի հայերու նկատմամբ:

Թուրքիոյ քաղաքական, տնտեսական եւ հասարակական հետազոտութիւններու հիմնադրամի կողմէ կատարուած հասարակական կարծիքի հարցախոյզի արդիւնքներուն համաձայն, պարզ դարձած է, որ թուրքիոյ բնակչութեան 73,9%-ը ժխտական տրամադրուած

Շաբ.ը էջ 4

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԾԵՐԱԿՈՅՏԸ ԶԻ ՔՈՒԷԱՐԿԵՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕՐԻՆԱԳԻԾԸ

Զորեքշաբթի, Մայիս 4-ին Ֆրանսայի Ծերակոյտէն ներս մի քանի տեւող բուռն քննարկումներէն ետք, օրէնսդիր ժողովի անդամները ոչ մերժեցին, ոչ ալ հաստատեցին Հայոց Յեղասպանութիւնը ժխտելու համար պատիժ սահմանող օրինագիծը:

Քուէարկութենէն առաջ, Ծերակոյտի Օրէնսդրական Յանձնաժողովը բացասական դիրքորոշում յայտնեց օրինագիծի վերաբերեալ եւ առաջարկեց գալն հանել օրակարգէն: Բուռն քննարկումներէ ետք, այս առաջարկը ընդունուեցաւ ձայներու մեծամասնութեամբ՝ 196 կողմ, 74 դէմ:

2006-ի Հոկտեմբերին, Ֆրանսայի Ազգային ժողովը օրինագիծ ընդունած էր՝ 1915 թուականի Հայոց Յեղասպանութեան ժխտումը նկատելով քրէական պատժելի յանցագործութիւն: Օրինագիծը կը սահմանէր, որ հայերու զանգուածային սպանդի ժխտումը կը պատժուի մէկ տարուայ բանտարկութեամբ եւ 45 հազար եւրօ տուգանքով:

Օրէնքը գործադրութեան դրուելու համար պէտք ունի նաեւ

Ծերակոյտի հաւանութեան:

Անցեալ տարեվերջին, հիմնուելով «Wikileaks» կայքէջի կողմէ գաղտնագրութեան ղեկավարութեան փաստաթղթի մը վրայ, Ֆրանսական «Le Monde» հեղինակաւոր օրաթերթը տեղեկութիւններ հրապարակեց այն մասին, որ Ֆրանսայի նախագահ Նիքոլա Սարքոզի, որ Ֆրանսահայ համայնքին շուրջ խոստումներ տուած էր՝ 2007-ի նախագահական ընտրապայքարի ժամանակ, այդ օրինագիծի վաւերացման նպատակով վերաբերեալ, ընտրուելէն մէկ ամիս ետք Անգարա այցելած իր խորհրդականի միջոցով երաշխաւորած է թրքական իշխանութիւններուն, որ ինք պիտի ընէ ամէն ինչ, այդ օրինագիծը Ծերակոյտէն ներս ձախողցնելու համար:

Մի քանի օր առաջ, նախագահ Սարքոզի Ֆրանսահայ կազմակերպութիւններու Համակարգող Խորհուրդի պատուիրակութեան հետ հանդիպում ունենալով ըսած էր, թէ պիտի չխոչընդոտէ Ծերակոյտէն ներս տեղի ունենալիք քուէարկութիւնը:

ԾՈՎԸ ԲԱՅ Է՝ ԼՈՂԱՅԷՔ

ԱՐԱՄ ԱՐԲԱՀԱՄԵԱՆ

ՀԱԿ-ի վերջին հանրահալած քայլը եւ յատկապէս յետոյ բացառիկ իրավիճակ է ստեղծուել, երբ ծայրայեղ ընդդիմադիր եւ իշխանամէտ քարոզչութիւնը նոյն բանն են ասում՝ «տեսա՞ք, որ Կոնգրէսի ամբողջ կուրը մի 10-15 պատգամաւորական մանդատի համար է» եւ այլն: Կողմերը, պարզ է, տարբեր նպատակներ են հետապնդում. իշխանութիւնը ցանկանում է ՀԱԿ-ին վարկաբեկել, իսկ արմատականները ձգտում են առաջին նախագահին, այսպէս ասած, «թասիբի գցել», որպէսզի նա անի իրենց ուզածը՝ բունտը, յեղափոխութիւնը կամ նման մի բան: Եթէ առաջինը հնարաւոր է, ապա երկրորդը իսպառ բացառուած է: Հաւատացնում եմ ձեզ, որ ոչ ոք եւ ոչ մի բան չի կարող ստիպել Տէր-Պետրոսեանին անել այն, ինչը նա չի ուզում անել: Առաջին նախագահի բնաւորութեան այդ գիծն ունի իր դրական եւ բացասական հետեւանքները, բայց դա արդէն այլ խնդիր է:

Բայց յեղափոխականների յուսալքութիւնն այնքան էլ հասկանալի չէ: Եթէ ձեր մէջ ետում է երիտասարդ արիւնը, եթէ դուք ուզում էք իշխանափոխութիւն «հենց հիմա», ապա հրապարակաւ յայտարարէք, որ Լեւոնի հետ համաձայն չէք, ստեղծէք ձեր շարժումը, զնայէք Ազատութեան հրապարակ, նստացոյց արէք, վրաններ խփէք, թուրքեր օստիկանների գլխարկները, գրոհէք նախագահի նստավայրը եւ այլն: Ինչո՞ւ էք ուզում, որ այդ գործողութիւններն իրականացուեն անպայման Կոնգրէսի կողմից: Այն, ինչ ասում էր «երրորդ ուժայինների» հասցէին,

կիրառելի է նաեւ յեղափոխականների դէպքում: Ընդդիմութեան դաշտը հնարաւոր չէ մոնոպոլիզացնել. դա բաց ծով է, որտեղ բոլորը կարող են լողալ՝ ըստ իրենց քաշի:

Այո, երիտասարդութեան համար հրապարակ է «յեղափոխական ռոմանտիկան»: Բայց ես, օրինակ, երբեք, նոյնիսկ երիտասարդութեան տարիներին, կաստորոյի եւ Չէ Գեւարայի, ինչպէս նաեւ Լենինի կամ Տրոցկու երկրպագուն չեմ եղել: Ի՞նչ է նշանակում՝ յանուն սեփական ամբիցիաների, յանուն արտաքուստ վեհ, բայց իրականում՝ ցնորամիտ եւ ուտոպիստական գաղափարների խաթարել մարդկանց քիչ թէ շատ բնականոն կեանքը, փոխել մի փտած ռեժիմը շատ աւելի հրէշաւոր ռեժիմով: Քանի՞ կոպեկ արժեն այս նպատակների համար կիրառուող անձնական խիզարուութիւնն ու ինքնագոհութիւնը: Ես դրա մէջ ոչ մի ռոմանտիկա չեմ տեսնում:

Ինձ միշտ աւելի մօտ են եղել այնպիսի գործիչներն ու մտածողները, ինչպիսիք էին էրազմ Ռոթերդամցին, Միշէլ Մոնթենը, մեր հայրենակիցներից՝ Յովհաննէս Թումանեանը: Այսինքն՝ մարդիկ, ովքեր փորձել են հաւասարակշռել հակադիր շահերը, յարգանքով լսել հակադիր տեսակէտները: Բայց հասկանում եմ, որ դա զանգուածների էքստազն առաջացնող դիրքորոշում չէ: Դրա ապացոյցն այն է, որ աշխարհի բոլոր քաղաքներում վաճառում են Չէ Գեւարայի պատկերով շապիկներ: Էրազմի նկարները շապիկների վրայ ես երբեք չեմ տեսել:

«ԱՌԱՒՕՏ»

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽՈՊԱՆ

ՅԱԿՈՒ ԲԱԴԱԼԵԱՆ

Երբ Հայ ազգային կոնգրէս-իշխանութիւն տիրոջթում ընթացող գործընթացի վերաբերեալ քննադատութիւն, հարցադրումներ, դժգոհութիւն եւ կասկածներ է յայտնում հասարակութիւնը, հանրային տարբեր խմբերը, քաղաքացիական շարժումները, առանձին քաղաքացիները, ապա դա միանգամայն հասկանալի եւ տրամաբանական իրողութիւն է:

Մարդիկ հաշուետուութիւն են պահանջում այն քաղաքական ուժից, որին վստահում են, կամ վստահել են, որին համարում են երկրում ներքաղաքական գործընթացի հիմնական դերակատար, իշխանութեան հիմնական այլընտրանք: Քաղաքական ուժը հենց նրա համար է, որ հաշուետու լինի հասարակութեան առաջ, իշխանութիւն լինի, թէ ընդդիմութիւն: Զարմանալին այն է, երբ առկայ գործընթացի քննադատութեամբ հանդէս են գալիս այլ քաղաքական ուժեր: Իհարկէ, կրկին շատ բնական ու նորմալ է, երբ նրանք քննադատում են երկու այլ քաղաքական ուժի՝ Կոնգրէսի եւ իշխանութեան գործունէութիւնը եւ նրանց մեղադրում են հանրային եւ պետական շահի անտեսելու համար:

Միայն թէ ներկայում ստացուել է մի իրավիճակ, երբ մի խումբ քաղաքական ուժեր մեղադրում են Հայ ազգային կոնգրէսին, որ նա չի դրսեւորում արմատական եւ կտրուկ տրամադրութիւններ: Այդ քննադատութեան եւ մեղադրանքների մէջ ոչ այնքան հասարակութեան եւ պետութեան շահի համար մտահոգութիւնն է նկատելի, որքան Կոնգրէսին ուղղուած մտաւորապէս հետեւեալ մեղադրանքը՝ «ինչու ես եկել այս դաշտ, սա մեր տեղն էր, մեր նիշան էր, դու զնա քո արմատական տեղը»:

Փաստացի, Կոնգրէսը ներկայում մտաւորապէս այն է անում, ինչ այդ մի խումբ ուժերն անում էին անցած երեք տարիների ընթացքում, իսկ նրանց մի մասն էլ դրանից առաջ: Եւ եթէ այդ մի խումբ քաղաքական ուժերը Կոնգրէսին ներկայում մեղադրում են իրենց վարքը կրկնելու համար, դա արդէն դառնում է տարօրինակ:

Ամէն ինչ հասկանալի կը լինէր, եթէ այդ ուժերը խոստովանէին հրապարակաւ, որ տարիներ շարունակ սխալ է եղել իրենց դիրքորոշումը, որ հիմա իրենք կոչ են անում անցնել արմատական պայքարի եւ Կոնգրէսին առաջարկէին միաւորուել առաւել արմատական եւ կոշտ դիրքի շուրջ: Այդպիսի բան կարծես թէ ունէ մէկը չի անում: Աւելին, կարծես թէ որեւէ քաղաքական ուժ, որը ներկայում քննադատում եւ «մերկացնում» է Կոնգրէս-իշխանութիւն գործընթացը, հանրութեանը չի ներկայացրել հայեցակարգային այլ ռազմավարութիւն:

Հետեւաբար, քանի դեռ այդ ռազմավարութիւնը չկայ, հնչող քննադատութիւնն ու մեղադրանքները չունեն որեւէ քաղաքական արժէք: Քանի դեռ չկայ հայեցակարգային ռազմավարական այլ մօտեցում եւ առաջարկ հասարակութեանը, Կոնգրէսի եւ իշխանութեան խաղի հասցէին քաղաքական որեւէ ուժի ուղղած քննադատութիւնը քաղաքականութիւն չէ, այլ մանրախնդրութիւն:

Եթէ որեւէ քաղաքական ուժի թւում է, որ հանրութիւնը, քաղաքացիական շարժումները, տարբեր մասնագիտութիւնների, կրթական տարբեր աստիճանների տէր եւ քաղաքական գործընթացի հետ առնչութեան տարբեր աստիճաններ ունեցող շարքային քաղաքացիներն իրենցից պակաս են հասկանում ինչ է կատարում ներքաղաքական տիրոջթում, ապա թերեւս զգալիորէն սխալում են: Հասարակութիւնը, հանրային խմբերն ու քաղաքացիական շարժումները, անհատ քաղաքացիներն իրենք ունեն Կոնգրէսի հետ իրենց յարաբերութիւնը պարզելու ունակութիւն, ու կը պարզեն, դրանում թերեւս կասկած չկայ:

Իսկ քաղաքական ուժերի խնդիրը հանրութեանը քաղաքականութեան իրագործման, շահերի սպասարկման հայեցակարգային մեխանիզմներ առաջարկելն է: Դրանով, ներկայում, փաստացի զբաղուած է միայն Կոնգրէսը: Լաւն է այդ մեխանիզմը, վատն է, կեղծ է, անկեղծ է, բոլորովին այլ հարց է: Եւ այդ հարցը հանրութիւնն ինքն իր տնօրինած կազմակերպական եւ տեղեկատուական խողովակներով շատ յստակ եւ միանգամայն հասկանալիորէն դնում է Կոնգրէսի առաջ, ու այդ գործում կարծես թէ չունի քաղաքական որեւէ ուժի օգնութեան կարիք:

Օգնութեան կարիք թերեւս ունեն այն քաղաքական ուժերը, որոնք ներկայում կարծես թէ քաղաքական նախագծերի համար բաւական պարարտ եւ խոպան վիճակում գտնուող դաշտում աչքի են ընկնում անձնական զգացումներով եւ շահով պայմանաւորուած մանրախնդրութեամբ եւ քինախնդրութեամբ:

«ԼՐԱԳԻՐ»

ՓՈԽԶԻՋՈՒՄ ՈՒ ՅԱՂԹԱՆԱԿ

ՆԱԻՐԱ ՀԱՅՐՈՒՄԵԱՆ

Բնական է, որ Հայաստանում տեղի ունեցող իրադարձութիւնները իւրաքանչիւր գործիչ փորձում է ներկայացնել իրեն շահաւէտ լոյսի ներքոյ: Իշխանութեան ներկայացուցիչները յայտարարում են, որ Ազատութեան հրապարակը բացել ու քաղբանտարկեալներին ազատ են արձակում ոչ թէ Հայ ազգային կոնգրէսի ու միջազգային հանրութեան ճնշման տակ, այլ սեփական բարի կամքից ելնելով:

այն է, որ յայտարարուի խորհրդարանի «արտահերթ» ընտրութիւն, իսկ նախագահի ընտրութեանն առաջիմ չանդրադառնան: Իհարկէ, խորհրդարանի ընտրութեան ընթացքից, առաւել եւս՝ ճնշման տակ անցկացուող, կախուած է լինելու նաեւ նախագահի ընտրութեան արդիւնքը, սակայն...

Գրեթէ նոյնը վերաբերում է քաղբանտարկեալների հարցին: Մայիսի վերջերին նրանց ազատ կ'արձակեն, սակայն նրանցից, ում մինչ այժմ ազատ են արձակել, ներողու-

Փոխզիջումը քաղաքական երկխօսութեան անբաժանելի մասն է, կողմերից իւրաքանչիւրն այն ներկայացնում է որպէս իր յաղթանակ

Սակայն դա նոյնքան ծիծաղելի է, ինչպէս ՀԱԿ անդամների փորձերը՝ ապացուցելու, որ արտահերթ ընտրութիւնների վերաբերեալ է խօսքը: Քանի որ այժմ 2011թ Մայիսն է, հերթական խորհրդարանական ընտրութիւնները պէտք է տեղի ունենան ուղիղ մէկ տարի անց, եւ եթէ նոյնիսկ յայտարարուի, որ խորհրդարանական ընտրութիւնները տեղի կ'ունենան 2011թ աշնանը, ապա դրանք արդէն արտահերթ ընտրութիւններ չեն լինի: Դրանք արտահերթ կը լինեն, եթէ խօսքը նախագահի ընտրութեան մասին է:

Սակայն, դատելով նրանից, որ երկխօսութիւնը Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի եւ Սերժ Սարգսեանի միջեւ է, փոխզիջումն էլ հենց

թիւն չեն խնդրել այն բանի համար, որ կայանաւորել են քաղաքական մոտիվներով: Փաստօրէն, քաղբանտարկեալների ազատ արձակումը նոյնպէս տեղի է ունենում «փոխզիջումային» տարբերակով՝ ոչ թէ նոր դատաքննութիւն, արդարացում եւ ներողութիւն, այլ ներում, որը միայն հաստատում է այդ մարդկանց մեղքը եւ իշխանութեան «բարիութիւնը»:

Փոխզիջումը քաղաքական երկխօսութեան անբաժանելի մասն է, կողմերից իւրաքանչիւրն այն ներկայացնում է որպէս իր յաղթանակ, եւ հասարակութիւնը պէտք է ականջ դնի ոչ թէ այն բանին, թէ ինչ են ասում կողմերը, այլ նրան, թէ ինչ է մնացել մակերեսին:

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
 ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ՝
 ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԶՆՁԱԿԵԱՆ
 ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
 Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի
 ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ
 ԳԱՐԻԷԼ ՍՈԼՈՅԵԱՆ
 ՍԱՅԱԿ ԹՈՒԹԵԱՆ
 ՅԱՐՈՒԹ ՏԵՐ ԴԱԻԹԵԱՆ
 ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
 ԼԵՆԱ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
MASSIS Weekly
 Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
 1060 N. Allen Ave.
 Pasadena, CA 91104
 Phone: (626) 797-7680
 Fax: (626) 797-6863
 E-Mail: massis2@earthlink.net
 http://www.massisweekly.com
 (USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
 Published Weekly
 Except Two Weeks in August
 ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
 USA \$50.00, Canada \$60 (Second Class), \$75.00 (Air Mail)
 Overseas \$85.00 (2nd Class Mail), \$125.00 (Air Mail).
 All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.
 Periodicals Postage Paid at Pasadena CA.
 Please Send Address Change To MASSIS WEEKLY

ՐԱՅԱՍԱՆ

ԱՐՄԵՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ.

«ԵՐԿԱՐ ԱՆՈՐՈՇՈՒԹԻՒՆԻՑ ՅԵՏՈՅ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴԱՇՏԸ ՅՍՏԱԿԵՑԻՈՒՄ Է»

«Հայ ազգային կոնգրէս - իշխանութիւն երկխօսութիւնը եւ միանշանակ ողջունում եմ, որովհետեւ երկար անորոշութիւնից յետոյ քաղաքական դաշտը կամաց-կամաց յստակեցում է»,- Tert.am-ի հետ զրոյցում նման կարծիք յայտնեց «Ժառանգութիւն» կուսակցութեան պատգամաւոր Արմէն Մարտիրոսեանը:

«Ժառանգութիւն» կուսակցութեան պատգամաւոր Արմէն Մարտիրոսեան

«ՀԱԿ-ի եւ իշխանութեան միջեւ առկայ երկխօսութեան շնորհիւ քիչ-քիչ նշմարում են նաեւ այն ուժերը, որոնք ակտիւ են լինելու նախընտրական գործընթացներում: Միակ ցաւս այն է, որ երեք տարի ժողովուրդն այլ կարգախօսների եւ պահանջների տակ է հաւաքուել, բայց հիմա պարզուում է՝ այլ ինդիւրներ են առաջ քաշուել, այլ կարգախօսներ կան»,- նշեց նա:

Պատգամաւորը համոզուած է, որ «ՀԱԿ-ի եւ իշխանութեան երկխօսութիւնը» ընդդիմադիր միւս ուժերին բոլորովին չի խանգարում: «Բայց այն ընդդիմադիր ուժերը, որոնք պայքարում են ոչ թէ երկխօսութեան, այլ ժողովրդի պահանջները լուծելու, երկրում բարեփոխումները օր առաջ անելու համար, նրանց պատասխանատուութիւնն աւելի է մեծանում»,- ասաց Մարտիրոսեանը:

Պատգամաւորը մտահոգութիւն ունի, որ ՀԱԿ-ին համակրող հասարակութիւնը կարող է հիասթափութիւն ապրել: «Դա շատ լաւ երեւաց յատկապէս Ապրիլի 28-ի հանրահաւաքի ժամանակ»,- ասաց նա:

ՀԱԿ առաջնորդ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանը Ապրիլի 28-ի հանրահաւաքի իր ելոյթում յայտարարեց, որ իշխանութիւնների հետ երկխօսութեան դուռը եթէ ոչ բաց, ապա առնուազն կիսաբաց է:

Արմէն Մարտիրոսեանի խօսքով՝ «Ժառանգութիւն» կուսակցութիւնը, ինչպէս իր քաղաքական գործունէութեան ողջ ընթացքում,

այնպէս էլ այսօր, շարունակում է հանդիպումները ընդդիմադիր ուժերի, քաղաքական գործընկերներին հետ: «Այդ գործընթացը այսօր էլ շարունակում է: Թէ արդիւնքում դա կը դառնայ նախընտրական դաշինք, քաղաքական դաշինք կամ մէկ այլ բան, ցոյց կը տան հետագայ գործընթացներն ու հասարակութեան պահանջը»,- ասաց նա: Պատգամաւորի կարծիքով՝ ընդդիմադիրների շրջանում ներկայ գործընթացներն առաջիկայում կարող են բերել նոր զարգացումների: «Կարծում եմ՝ մօտ ապագայում մենք կը տեսնենք որոշակի զարգացումներ, համատեղ գործողութիւններ ընդդիմադիր դաշտում»,- ասաց Արմէն Մարտիրոսեանը:

Արմէն Մարտիրոսեանը չի շեղեց, որ Մայիսի 21-ին իրենց կուսակցութեան առաջնորդ Բաֆֆի Յովհաննիսեանը քաղաքացիական բաց ժողով է հրաւիրելու: Հարցին, թէ հնարաւոր է, որ այդ օրը հնչեն ընդդիմադիրների համագործակցութեան մասին յայտարարութիւններ, Մարտիրոսեանը պատասխանեց. «Դա Բաֆֆի Յովհաննիսեանի քաղաքացիական ժողովն է, բայց եթէ համատեղ որոշումներ ընդունելու առաջարկ արուի, մենք դա կ'ողջունենք»:

«ՈՐԵՒԷ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՅԵՏ ՉԻ ՎԱՐԻՈՒՄ»,- ԼԵՒՈՆ ԶՈՒՐԱԲԵԱՆ

Ոչ ԱՄՆ-ի միջնորդութեամբ եւ ոչ էլ մէկ այլ կողմի միջնորդութեամբ ՀԱԿ-ի եւ իշխանութեան միջեւ զաղտնի բանակցութիւններ չեն ընթանում: Մայիս 4-ին լրագրողների հետ հանդիպմանն այս մասին յայտարարեց ՀԱԿ համակարգող Լեւոն Զուրաբեանը, հերքելով շրջանառուող լուրերն այն մասին, թէ Հայաստանում Միացեալ Նահանգների դեսպանի միջնորդութեամբ բանակցութիւններ են ընթանում ընդդիմադիր ՀԱԿ-ի եւ իշխանութիւնների միջեւ: «Որեւէ բանակցութիւն իշխանութիւնների հետ չի վարուում, չկայ նման բան, եւ հերքում եմ»,- ասաց Զուրաբեանը: Նա շեշտեց, որ իրենք իշխանութիւնների հետ կարող են բանակցութիւններ վարել միայն քաղաքատարկեալների ազատ արձակումից յետոյ, ինչը իրենց երեք տարուայ անփոփոխ դիրքորոշումն է:

Անդրադառնալով այն հանգամանքին, որ ՀԱԿ-ի վերջին հանրահաւաքի ժամանակ ժողովրդի մի մասի նստացույցի պահանջի մերժումը հիասթափութիւն է առաջացրել Կոնգրէսի որոշ համակիրների շարքում, ՀԱԿ համակար-

գողը պարզաբանեց, որ իրենք ժամանակին ասել-զգուշացրել էին ժողովրդի հնարաւոր դժգոհութեան մասին: «Լեւոն Տէր-Պետրոսեանն իր ելոյթում ասել էր, որ գալու է մի պահ, երբ ժողովուրդը թքած կ'ունենայ նաեւ ՀԱԿ-ի կարծիքի վրայ, ինչպէս նաեւ Ղարաբաղի ինդրի հետ կապուած արգելանքների վրայ եւ կ'ընդունի: Իսկապէս, երկրում ծանրագոյն սոցիալական վիճակ է ստեղծուած, եւ ժողովուրդը հակուած է ծայրայեղ գործողութիւնների»,- ասաց Զուրաբեանը:

Ինչ վերաբերում է համացանցում նստացույցի պահանջով ցուցակագրման գործընթացին, ՀԱԿ համակարգողն ասաց, որ ներկայումս ցուցակագրուածների թիւն անցել է 500-600-ի սահմանը: «Բայց վստահ եմ, որ նստացույց չի լինի, որովհետեւ քաղաքական գործընթացները գնում են այնպիսի ուղղութեամբ, որ Մայիսի 31-ի հանահաւաքում ելոյթ կ'ունենան եւ Նիկոլ Փաշինեանը, եւ Սասուն Միքայէլեանը... այլապէս ինձ ոչինչ չի մնում անելու, քան միանալ նստացույցին»,- ասաց Զուրաբեանը:

ԱԺ ՆԱԽԱԳԱՐԸ ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻՆ ԽՆԴՐՈՒՄ Է ՆԵՐՈՒՄ ՇՆՈՐՅԵԼ ՍԱՍՈՒՆ ՍԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻՆ

Ապրիլի 29-ին Ազգային ժողովի նախագահ Յովիկ Աբրահամեանը դիմել է Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսեանին:

ԱԺ հասարակայնութեան եւ տեղեկատուութեան հետ կապերի վարչութեան տարածած հաղորդագրութեան համաձայն, Յովիկ Աբրահամեանի դիմումում ասուում է. - «Մեծարգոյ պարոն նախագահ, միանալով խորհրդարանական կոալիցիոն քաղաքական ուժերի առաջարկին եւ մտահոգ լինելով մեր նախկին գործընկեր Սասուն Միքայէլեանի առողջական վիճակով, խնդրում եմ Ձեզ քննարկելու նրան ներում շնորհելու հնարաւորութիւնը»:

2008 թուականի յետընտրական իրադարձութիւնների կապակցութեամբ 8 տարուայ ազատազրկման դատապարտուած Սասուն Միքայէլեանը, ով անազատութեան մէջ է 2008 թուականի մարտից, պարբերաբար առողջական ինդիւրներ է ունեցել: 2009-ի Դեկտեմբերին նա սրտի վիրահատութիւն է տարել եւ այժմ գտնուում է «Դատապարտեալների հիւանդանոց» քրէակատարողական հիմնարկում: Ընդդիմադիր Հայ ազգային կոնգրէսը Սասուն Միքայէլեանին

Քաղաքապետարկեալ Սասուն Միքայէլեան

քաղաքապետարկեալ է համարում: Նրան, ինչպէս նաեւ միւս ազատազրկուած ընդդիմադիրներին ազատ արձակելու պահանջը ՀԱԿ առաջնորդ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի 3 հիմնական պահանջներից մէկն է՝ իշխանութիւնների հետ երկխօսութիւն սկսելու համար:

Ընդդիմութիւնը համարում է, որ միւս երկու պահանջները՝ Ազատութեան հրապարակում հանրահաւաքների անցկացումը եւ Մարտի 1-ի սպանութիւնները բացառելու հաւաստիացումը, արդէն իսկ կատարուել են իշխանութիւնների կողմից:

ԼԵՒՈՆ ԹՈՔՍԱԾԵԱՆ. «ԹՈՒՐՔԻԱՆ ՔՆՆԱԴԱՏԵԼՈՒ ՓՈՒՍԱՐԵՆ՝ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԴԱՐՁՆԵՆՔ ՅԱՅԱՍՏԱՆԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒՆ»

Քանդակագործ Լեւոն Թոքմաճեան լրագրողներուն հետ հանդիպման ընթացքին նշեց, որ պէտք չէ մեծ ուշադրութիւն դարձնել հայ-թրքական բարեկամութիւնը խորհրդանշող եւ կարսի մէջ տեղադրուած հայ-թրքական յուշարձանի վերացման, քանի որ այդ յուշարձանը մշակութային արժէք է ի ներկայացներ: Նաեւ, ըստ քանդակագործի, Հայաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ բարեկամական յարաբերութիւններ չկան, հետեւաբար արձանի անհրաժեշտութիւնն ալ չկայ:

Լեւոն Թոքմաճեան նշեց, որ Թուրքիան քննադատելու փոխարէն լաւ կ'ըլլայ, որ ուշադրութիւն դարձուի Հայաստանի յուշարձաններուն: Ան չի շեղ յայտնի Բանուորի արձանը, որուն հեղինակը Արա Յարութիւնեանն է: Ըստ Թոքմաճեանի՝ արձանի հեղինակը ծանր տարու վերացումը, այդ մէկը նաեւ ազդեց անոր առողջութեան վրայ:

«Այսօր մենք պայքարում ենք աշխարհի առաջ պատմական ճշմարտութիւնը վերականգնելու համար, սակայն մենք ինքներս ենք խափանում պատմութիւնը: Բանուորի արձանի հետքերով գնացինք, տեսանք, որ արձանը երրորդ մասի այն կողմերում, ինչ-որ գործարանի բակում, արդէն մի մասը չկայ, կոտորուած, ջարդուած: Սա այն իրողութիւն է, որ կայ Հայաստանում»:

«Ի՞նչ եղաւ Լեւոնի արձանը, ինչի՞ չտարանք ուրիշ տեղ: Անցել է 20 տարի, նոր մենք մտածում ենք՝ մասնեք ուրիշ տեղ: Արդէն չկան մասերը, ոչ ոտք կայ, ոչ թեւ կայ: Եւ մենք այսօր մեղադրում ենք մի այլ պետութեան, որը մեր դարաւոր թշնամին է եղել, որ առ

Քանդակագործ Լեւոն Թոքմաճեան

այսօր 15 թուականի եղեռնի արդիւնքները ոչ ճանաչում է, ոչ հերքում, հակառակը նա ուզում է ապացուցի, որ ոչ թէ իրենք են մեզ կոտորել, այլ մենք ենք իրենց կոտորել: Այդ պայմաններում հիմա մենք քննարկում ենք, թէ ինչո՞ւ է իրողանքը այդ քանդակը հանցեղ կամ չհանցեղ: Ես դրա համար չեմ էլ գարմատում»,- ըսաւ քանդակագործը:

Թոքմաճեան նշեց, որ հայերը այսօր թուրքերու կողորդին կանգնած ոսկոր են, խոչընդոտ, որ թոյլ չեն տար Թուրքիային Եւրոպա մտնել: «Այս պարագայում ոնց կարող էր էրտողանի պէս մի այլանդակի մէկը, որի ամէն մի քայլը հաշուած է... Քանդակի եղածն էլ մի բան չէր, բայց հարցը դա չի: Եթէ նոյնիսկ հանճարեղ գործ էլ լինէր, մէկ է, պիտի հանուէր, որովհետեւ այսօր թուրքական քաղաքականութիւնը այդպէս է ուզում»,- նշեց ան: Միաժամանակ քանդակագործը ըսաւ, որ Վրաստանի իշխանութիւնները աւելի վտանգաւոր են հայկական յուշարձաններու համար, քան Թուրքիոյ ղեկավարութիւնը: «Վրաստանը թաքնուած է գործում, իսկ Թուրքիան ակնյայտ թշնամի է»,- ըսաւ ան:

ԼՈՒՐԵՐ

ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆԸ ՍՓԻՌՔԱՅԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՐՆԵՐԻՆ ԿՈՉ Է ԱՆՈՒՄ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼ ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴՋՕՐԱՑՄԱՆԸ

Մայիս 2-ին Սերժ Սարգսեան ընդունել է Երևանում Ապրիլի 29-30-ը անցկացրուող Հայ առեւտրաարդիւնաբերական պալատների եւ գործարարների միութիւնների ներկայացուցիչների խորհրդաժողովի մասնակիցներին:

Նախագահի մամուլի գրասենեակի փոխանցմամբ՝ Սերժ Սարգսեանը հանդիպման ժամանակ նշել է, որ իւրաքանչիւր հայի համար շատ կարեւոր է եւ պարտադիր՝ պարբերաբար այցելել Հայաստան, որպէսզի կարողանայ անմիջականօրէն տեսնել եւ զգալ իր պատմական Հայրենիքի ձեռքբերումներն ու խնդիրները: Նա ընդգծել է, որ բացի ճանաչողական այցելից՝ իւրաքանչիւր հայից ակնկալուած է նաեւ գործնական մասնակցութիւն ունենալ Հայաստանի զարգացման ընթացքին:

«Յաւոք, մեր սփիւռքահայ քույրերի եւ եղբայրների մեծ մասի մօտ թիւր կարծիք կայ, որ չի կարելի Հայրենիքում բիզնես ունենալ, դրամ վաստակել: Սա շատ սխալ մօտեցում է, որովհետեւ Հայրենիքում գործարարութեամբ զբաղուելը, դրամ վաստակելը ամենագործուն մասնակցութիւնն է Հայաստանի զարգացմանը, որովհետեւ Հայրենիքում վաստակած իւրաքանչիւր դրամից որոշակի հար-

կեր էք վճարում, աշխատատեղ, համախառն ներքին արդիւնք էք ապահովում եւ այլն: Բացի այդ, եղած արտադրութեան կողքին, այսպէս թէ այնպէս, նաեւ այլ փոքր ու միջին բիզնեսներ են զարգանում», - ասել է նախագահը, կոչ անելով հանդիպման մասնակիցներին եւ ի դէմս նրանց սփիւռքահայ բոլոր գործարարներին՝ մասնակցել երկրի տնտեսական հզօրացմանը:

Սերժ Սարգսեանը ողջունել է Հայաստանի սփիւռքի նախարարութեան, Հայ - կանադական գործարար խորհրդի եւ Հայաստանի առեւտրաարդիւնաբերական պալատի համատեղ նախաձեռնութիւնը՝ ստեղծել «Հայկական առեւտրական ցանց» ընկերակցութիւն: Նա յօյս է յայտնել, որ այն կը դառնայ գործուն կառույց, ի դէմս որի՝ Հայաստանը կ'ունենայ վստահելի գործընկեր, որը կարող է հանդէս գալ նախաձեռնութիւններով, ապահովել հետադարձ կապ նաեւ գործարար - պետական կառուցներ յարաբերութիւններում:

Հանդիպման մասնակիցները եւս կարեւորել են նախաձեռնութիւնը, նշելով, որ այդ ցանցը կարող է ոչ միայն Հայրենիքի, այլեւ Սփիւռքի գործարար միաւորումների միջեւ ապահովել արդիւնաւէտ կապ եւ համագործակցութիւն:

ԶԱՅ ԳՐԱՏՊՈՒԹԵԱՆ 500-ԱՄԵԱԿԸ ՆՇԻՈՒՄ Է ԵՐՐՈՂԱՅՈՒՄ ՈՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅՈՒՄ

Հայ գրատպութեան 500-ամեակին ընդառաջ Հայաստանի մասնակցում է գրքի միջազգային տարբեր հեղինակաւոր ցուցահանդէսներին եւ տօնավաճառներին:

Ուրբաթ օրը ժընեւում բացուեց Գրքի միջազգային 25-րդ ցուցահանդէս-տօնավաճառը, որին Հայաստանը մասնակցում է պատուաւոր հիւրի կարգավիճակով:

Ցուցահանդէսի բացմանը ներկայ էր Շուէյցարիայում ՀՀ արտակարգ եւ լիազօր դեսպան Շառլ Ազնաւուրը, ժընեւի քաղաքապետ Սանդրին Սալերոնոն եւ այլք, իսկ Հայաստանից էլ մասնակցում է գրողների եւ գրահրատարակիչների պատուիրակութիւնը, որ գլխավորում է Մշակույթի փոխնախարար Արեւ Սամուէլեանը:

Հայաստանին յատկացուած տաղաւարում առաջիկայ օրերին՝ մինչեւ Մայիսի 3-ը ներկայացուած կը լինի շատ ուշագրաւ գրականութիւն՝ գեղարուեստական, մանկական, թարգմանական, հանրագիտարանային, էլեկտրոնային, Յեղասպանութեան մասին պատմող

գրքեր, բառարաններ, քարտէզներ, բուկլետներ, կատալոգներ եւ այլն: Տաղաւարում այս օրերին կը ներկայացուեն նաեւ 2 ցուցահանդէս՝ «Հայ հնատիպ գրքեր» եւ «Հայաստանի 12 մայրաքաղաքները» խորագրերի ներքոյ:

Հայկական տաղաւարում տեղի կ'ունենան 25 գրքերի շնորհանդէսներ եւ թեմատիկ 8 կլոր սեղաններ՝ մեր պատուիրակութեան անդամների եւ սփիւռքի գրողների ու գրահրատարակիչների մասնակցութեամբ:

Հայաստանեան պատուիրակութեան կազմում են Ռազմիկ Դաւոյեանը, Արամ Պաթեանը, Վիոլետ Գրիգորեանը, Կարեն Անտաշեանը, Շուշանիկ Թամրազեանը, Խնկո-Ապրի անվան գրադարանի տնօրէն Ռուզան Տօնյեանը եւ այլք:

Մայիսի 5-ից 8-ը Հայաստանը մասնակցում է նաեւ Սալոնիկի (Յունաստան) միջազգային 18-րդ ցուցահանդէսին, Մայիսի 5-15-ը՝ Թեհրանի գրքի միջազգային 24-րդ ցուցահանդէսին, Մայիսի 12-15-ը՝ Վարշավային գրքի միջազգային ցուցահանդէսին:

ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐ ԱՌԱՅ ՍԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒ

Շարունակուած էջ 1-էն

պարունակել, քանի որ կարելի է ենթադրել, որ ներկայացուող հայցերու իսկական նպատակը թերթերու անանկացումն է»:

«Լրագրողներ առանց սահմաններու» կազմակերպութիւնը իր յայտարարութեան մէջ նաեւ կը նշէ. - «Մենք պիտի շարունակենք ուշադրութեամբ հետեւիլ այս գործերու ընթացքին»:

Վերջ յիշուած դատական գործերէն բացի, կազմակերպութեան ներկայացուցիչները որոշած են ներկայ գտնուիլ պատգամաւոր Տիգ-

րան Արզաքանցեանի՝ «Երկիր» օրաթերթի դէմ ներկայացուցած հայցի քննութեան ու «Կլէնտէլ Հիլզ» շինարարական ընկերութեան՝ ընդդէմ «Ժամանակ» թերթի դատական գործընթացներուն:

«Լրագրողներ առանց սահմաններու» կազմակերպութիւնը նաեւ համոզմունք կը յայտնէ, որ Հայաստանի մէջ մամուլի ինքնակարգաւորումը պէտք է զարգանայ, իսկ նման հարցերու քննութեան ինթացքին դատարանները պէտք է հաւատարիմ մնան փոխհատուցման համարժէքութեան սկզբունքին:

ԶԱՅ-ԹՐՔԱԿԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՅՍՕՐ «ՍԱՌԵՑՈՒԱԾ» ԿԻՃԱԿԻ ՄԵՋ ԵՆ

Թուրքիոյ նախագահը այսօր պատանդ դարձած է իր երկրի կողմէն տապալուած հայ-թրքական գործընթացի ձեռքին: Մայիս 2-ի ասուլիսին նման տեսակէտ յայտնեց թրքագէտ Ռուբէն Մելքոնեան՝ նշելով, որ հայ-թրքական արձանագրութիւններուն ստորագրումէն ետք Հայաստան աշխարհի մէջ ընկալուեցաւ իբրեւ պատասխանատու գործընկեր: Ըստ Մելքոնեանի՝ «սառեցուած» վիճակի մէջ գտնուող արձանագրութիւնները Թուրքիային օգուտ չեն բերեր, աւելին, այդ երկրի դիրքերը աշխարհի մէջ նպաստաւոր չեն դարձներ:

Ռուբէն Մելքոնեանի կանխատեսմամբ՝ Յունիսին Թուրքիոյ մէջ իրականացուող խորհրդարանական ընտրութիւններէն ետք այդ երկրի մէջ պիտի սկսի ընտրական մէկ այլ գործընթաց:

«Քննարկուած է, որ նախաձեռնուել են սահմանադրական փոփոխութիւններ, որը միտուած է լինելու Թուրքիայի քաղաքական կառուցուածքի փոփոխութեան, մասնաւորապէս՝ նախագահական հիմնարկի ուժեղացմանը: Նախագահի հաւանական թեկնածուն չենք էրտողանն է լինելու: Իշխող կուսակցութեան համար խորհրդարանական ընտրութիւնների յաջող աւարտից յետոյ նախաձեռնուելու է ընտրական այդ գործընթացը, եւ Թուրքիան դուրս չի գալու ընտրական գործընթացից», - ըսաւ ան:

Հետեւաբար, ըստ թրքագէտի, քիչ հաւանական է, որ հայ-թրքական յարաբերութիւններուն էական յառաջընթաց արձանագրուի նաեւ խորհրդարանական ընտրութիւններէն ետք: «Ինչ-որ մակերեսային

փոփոխութիւններ, ինչ-որ մակերեսային յայտարարութիւններ գուցէ լինեն, սակայն Թուրքիայի քաղաքական վերնախաւի կտրուկ յայտարարութիւնները բաւականին խորացրել են այն ջրբաժանները, որոնք ստեղծուել էին չենք իրենց մեղքով հայ-թրքական յարաբերութիւններում», - ըսաւ Մելքոնեան:

Ասուլիսի միւս բանախօս Աժ ՀՀԿ խմբակցութեան անդամ Կարէն Աւագեանի կարծիքով՝ հայ-թրքական արձանագրութիւնները այսօր նոյնպէս «սառեցուած» վիճակի մէջ են:

«Հայ-թրքական գործընթացը Թուրքիայի կողմն է մնացել: Հայկական կողմը իր կողմից հասանելի ք ցանկացած քայլ իրականացրել է, սպասում է թուրքական կողմին», - ըսաւ պատգամաւորը: Անոր խօսքով՝ Թուրքիոյ իշխանութիւններուն համար հետզհետէ աւելի դժուար պիտի ըլլայ զսպել այն յայտարարութիւնները, որոնք կը հնչեն ամբողջ աշխարհի մէջ Հայոց Յեղասպանութեան վերաբերալ: Թրքական հասարակութեան վերաբերումը նոյնպէս, ըստ Աւագեանի, փոխուած է Յեղասպանութեան հարցին նկատմամբ:

Անոր խօսքով՝ եթէ նախապէս Յեղասպանութեան վերաբերալ Թուրքիոյ մէջ ընդհանրապէս չէին խօսեր, այսօր, սակայն, նոյն այդ երկրի տարածքին կ'իրականացուին Ապրիլ 24-ի զոհերու յիշատակի ոգեկոչման ուղղուած նախաձեռնութիւններ: «Այսինքն՝ ուզեն, թէ չուզեն, թուրքերը մի օր վերադառնալու են գործընթացին», - կարծիք յայտնեց պատգամաւորը:

ՍԵՐժ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ԿԸ ՔՆՆԱԴԱՏԷ

Շարունակուած էջ 1-էն

«Սփիւռքահայերն աշխարհով մէկ սփռուած Հայաստանի դեսպաններն են, ինչպէս Շուէյցարիայում մեր դեսպան աշխարհահռչակ Շառլ Ազնաւուրը, իսկ շատերն էլ գործում են հոգու կանչով եւ հասարակական հիմունքներով: Լինելով իրենց ապաստան տուած երկրների արժանաւոր քաղաքացիներ՝ նրանք կարողանում են իրենց ներդրումը բերել նաեւ մեր երկրի առաջխաղացմանն ու զարգացմանը», - ըսած է Սարգսեան աւելցնելով՝ Սփիւռքը «մեր հպարտութիւնն է, մեր ուժն է»:

Անդրադառնալով Զուլիցերիոյ միջնորդական առաքելութեան՝ հայ-թրքական յարաբերութիւններու կարգաւորման գործընթացին մէջ, Սերժ Սարգսեան յայտարարած է, - «Ինչպէս մենք

համոզուեցինք, ցեղասպանութեան ճանաչումով Շուէյցարիան դատապարտել է այդ զարհուրելի ոճիրը մարդկութեան դէմ, եւ դրանով իսկ արդարութեան, պատմական անհերքելի փաստերի եւ մարդու իրաւունքների գերակայութեան համահունչ յաղթանակ տարել աշխարհաքաղաքական եւ ռազմատնտեսական բոլոր նկատառումների հանդէպ: Սակայն ամենաէականն է, որ դա բոլորովին չի խանգարել նոյն Շուէյցարիային կարճ ժամանակ անց ստոր կանգնել հայ-թրքական յարաբերութիւնների կարգաւորման գործին», - ըսած է Սերժ Սարգսեան:

«Շուէյցարիայի օրինակն այս առումով, իհարկէ, լաւագոյնն է եւ պէտք է ուսանելի դառնայ աշխարհի շատ ու շատ երկրների համար», - եզրափակած է Հայաստանի նախագահը:

ՂԱՐԱԲԱՂԸ ՍԵՐ ԶԱՐՑՆ Է

Շարունակուած էջ 1-էն

է հայերու նկատմամբ: Այս մասին կը հաղորդէ թրքական «Ռատիքալ» օրաթերթը:

Թերթը կը տեղեկացնէ որ, հարցախոյզին մասնակցած է Թուրքիոյ 12 նահանգներուն մէջ ապրող 3040 հոգի:

Հարցարանին պատասխանողներու 33.2%-ը դրական, իսկ 39%-ը բացասաբար տրամադրուած է

արաբներու նկատմամբ: Ամերիկացիներուն ժխտական կը վերաբերին 64.8 %-ը: Իսկ երիտասարդ սերունդի ներկայացուցիչներու 40%-ը դրական կը վերաբերի եւրոպացիներուն, հակառակ որ, 61 տարեկանէն բարձր եղողները ընդհանրապէս բացասաբար կը վերաբերին եւրոպացիներուն:

Թուրքերը հիմնականի մէջ ժխտական կը վերաբերին հայերուն, հրեաներուն, յոյներուն եւ ռուսներուն:

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ ԹՈՒՐՔԻԱՅՈՒՄ ՀԱՅԱԶԳԻ ԳՈՐԾԻՉԸ ՊԱՏՐԱՍՏԻՈՒՄ Է ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՍՏԵՂԾԵԼ

ԶՐՈՒՑԵՑ՝ ՀԵՂԻՆԷՆԷՄԱՆՈՒԿԵԱՆԸ

Թուրքիայում Յունիսի 12-ին տեղի ունենալիք խորհրդարանական ընտրություններում հայազգի ոչ մի թեկնածու չի մասնակցելու: Թեև նախապես թրքական տարբեր ուղղությամբ թեկնածուների քանի կուսակցություններ յայտարարել էին, որ իրենց նախընտրական ցուցակներում կը ներառեն նաև հայազգի թեկնածուների եւ կամ կ'աջակցեն նրանց թեկնածուներին, սակայն վերջին պահին, կարծես մէկ կենտրոնի թեկադրանքով, որոշումը փոխեց:

ձեռնուրբեամբ փորձեցիք առաջադրուել նաեւ Ձեր ծննդավայրում՝ Յամչեմում, սակայն ինչ-որ բան էլի խանգարեց:

Քրտական «Խաղաղութիւն եւ ժողովրդավարութիւն» (BDP) կուսակցությունը եւս մեծամասնական ընտրակարգով առաջադրել էր հայազգի թեկնածուի՝ կուսակցութեան անդամ հայազգի քաղաքագետ-գրող, Արդւինում ծնուած Իսմէթ Շահինին (Ստամբուլի 2-րդ ընտրատարածք):

42-ամեայ Շահինը, ինչպէս ինքն ասաց, քաղաքականութեամբ է գբաղուած շատ վաղ տարիքից, եւ իր յօդուածներում հիմնականում անդրադարձել է քրտական խնդիրներին: 90-ական թուականներին, երբ լուսաբանելիս է եղել քրտական խնդիրները, նրան մի քանի անգամ տուգանել են: Վերջին տարիներին Շահինը հանդէս է գալիս դարաբաղեան հարցի վերաբերեալ հրապարակումներով: Նախորդ տարի գիրք է հրատարակել՝ «Հակակապիտալիստական մանիֆեստ» անուամբ, այժմ էլ գբաղուած է Համշենի պատմութեամբ, նաեւ Համշենի բարբառի լեզուական առանձնայատկութիւններն է ուսումնասիրում: Ներկայումս աշխատում է մի գրքի վրայ, որտեղ խօսուած է համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի առաջացրած աշխարհաքաղաքական հաւասարակշռութեան փոփոխութեան մասին: Գրքում խօսուած է այն մասին, որ առաջիկայ 10 տարում ամերիկեան հեղեմոնիային փոխարինելու է չինականը:

Թէ ինչո՞ւ հայազգի գործչի առաջադրումը կասեցուեց՝ NEWS.am-ը փորձեց պարզել հեց Շահինից, ով այս օրերին Հայաստանում է:

Որեւէ պատճառաբանութիւն, թէ ինչու կասեցուեց իմ թեկնածութեան առաջադրումը, այդպէս էլ չներկայացուեց իմ կուսակցութեան ղեկավարութեան կողմից: Բայց ես ենթադրում եմ, թէ որն է այդ որոշման պատճառը. կարծում եմ, խուսափելով առաջադրել հայազգի թեկնածուների, քրտական կուսակցությունը փորձում է գերծ մնալ թրքական խորհրդարանում խնդիրներ ունենալուց եւ իր պատգամաւորների ուժերը կենտրոնացնել բացառապէս քրտական խնդիրները վեր հանելու ուղղութեամբ: Հայազգի թեկնածուներ չառաջադրելով, «Խաղաղութիւն եւ ժողովրդավարութիւն» գուցէ յոյս ունի, որ դրա դիմաց թրքական իշխանութիւնները կը լուծեն քրտական խնդիրը:

Ինչպէ՞ս արձագանքեցիք Ձեզ՝ թեկնածու չառաջադրելու որոշմանը: Շատ պարզ. հրաժարական տուեցի՝ դուրս եկայ կուսակցությունից:

Յայտնի է, որ Դուք ձեր նախա-

Այո, նախընտրական գրաւ պիտի մուծէի, սակայն անհրաժեշտ գումար չհաւաքուեց: Նախընտրական գրաւի չափը կազմում է մօտ 6 հազար տոլար: Չկարողացանք անհրաժեշտ գումարը հաւաքել, քանի որ առաջադրման ժամկետի աւարտից մէկ օր առաջ սկսեցինք դրամահաւաքը: Հաւաքուեց ընդամէնը 3 հազար տոլարի կարգի գումար ու փաստօրէն, գումարի պատճառով դուրս մնացի ընտրատարածքից:

Իսկ ի՞նչ կ'աւտք միւս հայազգի թեկնածուներին եւս ընտրութիւններում չառաջադրելու մասին:

Իմ եւ միւս հայազգի թեկնածուների առաջադրումները տարբերում են նրանով, որ միւսների անունները, որպէս պտտեցիալ թեկնածուներ, ընդամէնը շրջանաւորում էին: Իսկ ինձ պաշտօնապէս առաջադրել էին որպէս թեկնածու:

Ձեր յետագայ անելիքների մասին ի՞նչ կ'աւտք: Շարունակելու էք այսուհետ ե՞ւս քաղաքական գործունէութիւն ծաւալել:

Ես հասկացայ, (BDP)-ն, որին անդամակցում էի, չի ուզում դառնալ համայն Թուրքիայի խնդիրներով գբաղուող կուսակցութիւն՝ իր ներուժը կենտրոնացնելով քրտական գործօնի վրայ: Ուստի, մենք որոշել ենք ստեղծել նոր կուսակցութիւն, որը կ'ընդունի սոցիալիստական գաղափարախօսութեան կողմնակից բոլոր մարդկանց՝ անկախ նրանց էթնիկ ծագումից, եւ կը սպասարկի մեր հայեացքներն ընդունող, Թուրքիայում ապրող բոլոր ազգերի ներկայացուցիչներին խնդիրները եւ կը պաշտպանի Թուրքիայում ապրող բոլոր հաւածեալների իրաւունքները:

Իսկ դուք մտավախութիւն չունե՞ք, որ թրքական իշխանութիւնները չեն գրանցի Ձեր կուսակցութիւնը կամ կը խոչընդոտեն Ձեր գործունէութեանը:

Ոչ, մտավախութիւն չունեմ: Բոլորն էլ իրենց քաղաքական հայեացքներին համարժէք՝ օրէնքների շրջանակներում կարող են կուսակցութիւն ստեղծել: Բնական է, որ քաղաքական կուսակցութիւնների առաջ իշխանութիւնները պարբերաբար խոչընդոտներ են ստեղծում: Ընդդիմութիւնն էլ հենց նրա համար է, որ իր դէմ արգելքներ յարուցուեն:

Կ'ուզէի անդրադառնայիք նաեւ հայ-թրքական գործընթացին: Ըստ Ձեզ՝ այն ներկայումս ի՞նչ փուլում է, գործընթաց, որպէս այդպիսին կա՞, թէ՞ այն մեռած է:

Գործընթացն, անխօս, սառած վիճակում է, չկայ, որպէս այդպի-

ԳԵՐՄԱՆԻԱՅՈՒՄ ԲԱՅՈՒԵԼ Է ՅՈՐԱՆՆԵՍ ԼԵՓՍԻՈՒՄԻ ՏՈՒՆ-ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ

Մայիսի 2-ին Գերմանիայի Պոտսդամ քաղաքում տեղի ունեցաւ հայ ժողովրդի բարեկամ, գերմանացի հրապարակախօս Յոհաննէս Լեփսիուսի տուն-թանգարանի բացման հանդիսաւոր արարողութիւնը:

Պատմական կառույցը՝ որպէս Յոհաննէս Լեփսիուսի տուն-թանգարան, գերմանական կառավարութեան կողմից յատկացուել էր դեռեւս 1998 թուականին: Կառույցի վերանորոգման աշխատանքներն ընդհատուածներով շարունակուել են շուրջ 11 տարի: Տուն-թանգարանը վերջին մէկ տարում Գերմանիայում բացուած երկրորդ գիտապատմական կենտրոնն է, որը կարող է նպաստել հայազգիութեան տարբեր ոլորտների, նաեւ ցեղապանութեան ուսումնասիրմանը:

Բացման արարողութեանը ողջունի խօսքով հանդէս են եկել Գերմանիայի կանցլերի գրասենեակի պետքարտուղար, մշակութային եւ տեղեկատուական հարցերով ներկայացուցիչ Բերնդ Նոյմանը, Բեռլին-Բրանդենբուրգ երկրամասի գիտութեան, հետազոտութիւնների եւ մշակոյթի նախարար, պրոֆեսոր Սաբինէ Կունստը, Պոտսդամի քաղաքապետ Յան Յակոբսը: Միջոցառմանը մասնակցել եւ ելույթ է ունեցել Գերմանիայում Հայաստանի դեսպան Արմէն Մարտիրոսեանը: Միջոցառման կապակցութեամբ ուղերձներ էին յղել ՀՀ պիւլիտքի նախարար Հրանուշ Յակոբեանը եւ Հայոց ցեղապանութեան թանգարան-ինստիտուտի տնօրէն Հայկ Դեմոյեանը:

ԻՐԱՆԻ ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐԸ ՖՈՒՏՊՈԼԱՅԻՆ ԽԱՂԻՅ ՅԵՏՈՅ ՇՈՒՐՁ 100 ԱՏՐՊԵՅՃԱՆՑՈՒ ԵՆ ՁԵՐԲԱԿԱԼԵԼ

Թաւրիզի «Սեհենդ» մարզադաշտում իրանական ու ատրպէյճանական ֆուտպոլային ակումբների հանդիպումից յետոյ երկրպագուների եւ իրանական ոստիկանների միջեւ ծեծկռուք է սկսուել: Արդիւնքում ձերբակալուել են տասնեակ ատրպէյճանցիներ:

Ինչպէս APA-ն է յայտնում՝ Թաւրիզի «Տրակտոր-սազի» եւ ատրպէյճանական «Սեբա» ֆուտպոլային ակումբների հանդիպման ժամանակ իրանցի երկրպագուներին գայրացրել է մրցավարի որոշումն ու նրանք դուրս են եկել մարզադաշտից: Խաղից յետոյ էլ մարզադաշտից դուրս են եկել ատրպէյճանացիները՝ իրենց թիմին ու երկրին սաղորդ վանկարկումներով, ազգայնական կոչերով: Արդիւնքում ատրպէյճանցիների ու իսլամական յեղափոխութեան կորպուսի պահակախմբի միջեւ ծեծկռուք է սկսուել. ձերբակալուել են մօտ 100 ատրպէյճանցու:

ՄԱՅՐԵՐՈՒԻ ՏՕՆ

Հ.Մ.Մ.ի Տիկնանց Յանձնախումբը սիրով կը հրաւիրէ ձեզ մայրերու օրուայ տօնակատարութեան առիթով

որը տեղի պիտի ունենայ
Կիրակի Մայիս 8, 2011 ժամը 11էն սկսեալ
162 Palm (Նախկին Atlantis) ճաշարանին մէջ:
162 North Sierra Madre Blvd.
Pasadena, CA 91107

Երգիչ ՍԱԳՕ G-ի ճոխ յայտագրով
եւ անակնկալներով կ'սպասենք

ձեր հեռաձայնին

Մուտքի նուէր \$35.00
(626) 497-5111 Քնար (626) 429-8366 Ծովիկ

ԱՐԱՐԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԵՆԹԱԿԱՅԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԳՈՐԾՕՆՆԵՐԸ

ՍԱՐՈ ՍԱՐՈՅԵԱՆ

Միջազգային հանրութեան ուշադրութիւնն արդէն մի քանի ամիս սեւեռուած է արաբական աշխարհում տեղի ունեցող քաղաքական գործընթացների վրայ: Հայաստանում, ինչպէս ամբողջ աշխարհում, Հիւսիսային Աֆրիկայի եւ Մերձաւոր Արեւելքի երկրների սոցիալ-քաղաքական վերափոխումների պատճառների վերաբերեալ շրջանառու էն տարբեր կարծիքներ ու եզրահանգումներ: Դրանց հանրագումարն է վերջոյ հանգում է տեղի ունեցող իրադարձութիւններն օբիեկտիւ կամ սուբիեկտիւ գործոնների ազդեցութեան հետեւանք դիտարկելու խնդրին: Ընդ որում, արտայայտուող դիրքորոշումների համատեքստում խնդրը շարունակում է նաեւ դիտարկուել շատ ծայրայեղացուած ձեւով՝ որպէս «սեւի ու սպիտակի» յարաբերակցութիւն: Այստեղ մի դէպքում սուբիեկտիւ գործոններն են լրացնում դոմինանտ օբիեկտիւ գործոններին, միւս դէպքում՝ օբիեկտիւ գործոնները սուբիեկտիւ գործոններին:

Հասարակական ու քաղաքական շերտերի տարրակալումները յատկապէս պտտուած են այն հարցի շուրջ, թէ Թուսիսում, Եգիպտոսում եւ միւս երկրներում տեղ գտած ներքին օբիեկտիւ խնդիրներն էին (յատկապէս՝ սոցիալ-տնտեսական եւ արժեհամակարգի ճգնաժամին առնչուող) այն շարժիչ ուժը, որոնք ստիպեցին արաբական հասարակութիւններին ոտքի կանգնել եւ իրենց երկրների վարչախմբերի առջեւ սոցիալ-քաղաքական պահանջներ դնել, թէ ի վերջոյ դրանք միջոց էին Արեւմուտքի ձեռքին՝ իրենց աշխարհաքաղաքական շահերն ու ծրագրերը առաջ մղելու համար:

Արաբական աշխարհում տեղի ունեցող քաղաքական լրջագոյն գործընթացների այդ երկու մեկնաբանութիւնները՝ մտնելով հասարակական լայն քննարկումների դաշտ, ի վերջոյ հանգում են նրան, որ մի կողմից քաղաքականացում է երկրի ներսում կուտակուած խնդիրների դերը, իսկ միւս կողմից՝ արտաքին ուժերի ներգրաւման:

Ինչ խօսք, արաբական աշխարհում տեղի ունեցող գործընթացներում կոռուպցիայի, գործազրկութեան, գնաճի, խօսքի ազատութեան եւ նման կարգի այլ

խնդիրների ու տեղի ունեցող հասարակական հօր ընդվզումների միջեւ չնկատել պատճառահետեւանքային կապը՝ նշանակում է սուրբ տալ ամէն ինչ դաւադրութիւնների տեսութեամբ բացատրող իռացիոնալ մտայնութիւններին: Միաժամանակ Մերձաւոր Արեւելքի պետութիւնների ներքաղաքական զարգացումներում չնկատել Արեւմտեան տէրութիւնների քաղաքական ու տնտեսական որոշակի շահը՝ նոյնպէս նշանակում է սուրբ տալ «գերազցիոնալականացնող» մտայնութիւններին:

Կարելի է արձանագրել, որ յատկապէս հայաստանեան հասարակական քննարկումների տիրոջ թում օբիեկտիւ ու սուբիեկտիւ գործոնների գերբեւտացուած ներկայացումը վերածուել է իւրովի մրցութեան: Այն դիտարկուած է որպէս մի տեսակ ոտնձգութիւն սեփական «սրբազնացուած» աշխարհայեացքի ու արժեհամակարգի դէմ: Ժողովրդավարների համար արաբական յեղափոխութիւնների գործում արեւմտեան տէրութիւնների ուղղակի միջամտութիւնների ճանաչումը դիտարկուած է որպէս ոտնձգութիւն ժողովրդավարական արժեքների հաստատման գործի նկատմամբ: Նոյնը նաեւ ներկայիս ռուսական «պահպանողական» աշխարհայեացքով առաջնորդուող հայաստանեան տեսաբանների մօտ է: Վերջիններս արաբական յեղափոխութիւնների գործում Արեւմուտքի «դաւադիր» գործողութիւններն այլոց կողմից չնկատելը դիտում են մի տեսակ ոտնձգութիւն հանրութեան աւանդական կենսակերպի եւ քաղաքական համակարգի դէմ: Ըստ այդ տեսաբանների, ներքին սոցիալ-քաղաքական խնդիրները երկրորդային՝ ոչ էական կամ օժանդակ նշանակութիւն ունեն:

Խնդիրն իրականում մի հարցի պատասխանի մէջ է: Յեղափոխական գործընթացները միայն սուբիեկտիւ կամ միայն օբիեկտիւ գործոնների ազդեցութեամբ զարգանալու դէպքում կարող էին բերել մերօրեայ պատկերին, որի արդիւնքում արաբական երկրների քաղաքական վերնախաւերը մէկը միւսի հետեւից գրկուած են իշխանութիւնից կամ հասարակական աջակցութիւնից: Կարծում եմ՝ ոչ մի վերլուծութիւն չի կարող համոզել, որ Եգիպտոսում, Թուսիսում, Եմենում, Լիպիայում, Սիր-

իայում զանգուածները ոտքի կանգնելով ու սոցիալ-քաղաքական պահանջներ առաջ քաշելով՝ կարող էին (կամ՝ են) արդիւնքների հասնել, առանց ստանալու Արեւմտեան տէրութիւնների կոնկրետ կամ միջնորդաւորուած աջակցութիւնը: Միաժամանակ անհնար է հաւատալ, որ առանց տուեալ երկրների հասարակութիւնների աջակցութեան Արեւմտեան տէրութիւնները կարող էին ինչ-որ յեղափոխական ծրագրեր կեանքի կոչել արաբական աշխարհում:

Ուստի հարկ է նկատել, որ արաբական աշխարհում տեղի ունեցող գործողութիւններն ըստ էութեան լուռ դաշինք են Արեւմուտքի եւ արաբական տարբեր երկրների հասարակութիւնների միջեւ, որտեղ կողմերը գիտակցում ու ընդունում են միմեանց շահերն ու պատրաստ են համագործակցել իշխող վարչախմբերի տապալման գործում: Խնդիր է դառնում պարզել միայն կողմերի հետապնդած շահերի շրջանակը: Սակայն այստեղ էլ ամէն ինչ շատ աւելի պարզ է, քան թւում է: Արաբական հասարակութեան համար դրանք սոցիալական երաշխիքներն են, քաղաքական ու քաղաքացիական ազատութիւնները, իսկ Արեւմուտքի համար՝ առաւել կանխատեսելի ու կախեալ նոր ձեւաւորուող վերնախաւերը, որոնք կ'օգնեն կամ կը խթանեն արեւմտեան տնտեսական նոր ծրագրերի կենսակոչմանը:

Այս ամէնը բերում է մի եզրահանգման, որ տեղի ունեցող գործընթացների հիմքում ոչ մի դաւադրութիւն չի կարող լինել, քանի որ հասարակութիւններն իրենք են բարձրացնում իրենց իշխող վերնախաւերի լեգիտիմութեան խնդիրը: Ուստի նոյն այդ վերնախաւերը՝ եթէ մտահոգուած են իրենց երկրների քաղաքական

շահերի մասին, ապա քաղաքական հասունութիւնը պահանջում է, որ կառչած չմնան իշխանութիւնից եւ, ի շահ իրենց պետութիւնների, իշխանութիւնը զիջեն հասարակական առաւել վստահութիւն վայելող քաղաքական ուժերին: Այդ դէպքում նոր քաղաքական ուժերն արտաքին յարաբերութիւններում առաւել անկախ դիրքերից կը ներկայացնեն իրենց երկրները:

Ասուածը հիմք է տալիս գալ նախ այն եզրահանգման, որ «դաւադրութիւնների տեսութիւնը» ընդամէնը մի փրկողակ է, որի միջոցով փորձ է արուած հիմնաւորել իշխող քաղաքական վերնախաւերի իշխանութեան դեկին գտնուելու իրաւունքը: Այս դէպքում աւելորդ է նշել, որ բոլոր ժամանակներում մեծ տէրութիւններն իրենց քաղաքական ու տնտեսական շահերին են ծառայեցրել այլ պետութիւնների լարուած ու ցնցուած լայն ներքին իրավիճակները: Ու հարկ չկայ որպէս մեծ յայտնագործութիւն ներկայացնել արտաքին ուժերի ներգրաւուածութիւնն արաբական յեղափոխութիւնների գործում: Միւս եզրահանգմամբ հարկ է նկատել, որ արաբական երկրներում տեղի ունեցող գործընթացներում, միմեանց շահերով փոխապայմանաւորուած, լուռ դաշինքի մէջ են Արեւմուտքը ներկայացնող տէրութիւններն ու արաբական հասարակութիւնները: Եւ, հետեւաբար, սուբիեկտիւ ու օբիեկտիւ գործոնները հաւասար դերակատարութիւն ունեն Հիւսիսային Աֆրիկայի եւ Մերձաւոր Արեւելքի երկրների յեղափոխական գործընթացներում:

Սարո Սարգսյան՝ Ռազմավարական եւ ազգային հետազոտութիւնների հայկական կենտրոնի (ՌԱՀՀԿ) փորձագէտ

Bedros S. Maronian
818/500-9585

Siamanto B. Maronian
818/269-0909

SERVING THE COMMUNITY SINCE 1975
More locations and more ways to service your insurance and financial needs

6300 Wilshire Blvd. Suite 1900 Los Angeles, CA 90048	805 East Broadway Glendale, CA 91205	300 N. Lake Ave. Suite 500 Pasadena, CA 91101
---	---	--

- Life Insurance
- Health Insurance
- Group & Individual
- Long Term Care
- Disability

- Estate Planning
- Will & Living Trust
- Full Annual Review
- Mortgage Protection
- College Planning

- Workman's Compensation
- Employee Benefits
- Annuity
- IRA
- 401K & 403B

A.B.A. INSURANCE SERVICES

Insurance coverage can help you financially!
Ապահովագրութիւնը Աճիրաճեցու է

Coverage & Protection should be on the top of your priority list.

Seniors 65 & Up Medicare Supplements • Insurance • Prescriptions Drugs RX • Benefits

ԱՐԵՎՍՏԵԱՆ ԹԵՄԻ 84-ՐԴ ՊԱՏՊԱՄԱԲՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈ

Հայց. Եկեղեցու Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան Թեմի Տարեկան 84րդ Պատգամաւորական Ժողովը գումարուեցաւ Առաջնորդարանի մէջ Ուրբաթ, Ապրիլ 29ի եւ Շաբաթ Ապրիլ 30ին, 125 Պատգամաւորներէն 88-ի ներկայութեան: Թեմակալ Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեանի Բացման արարողութենէն ետք, «Հոգւոց» աղօթքը արտասանեց Թեմէն ներս երկարամեայ նուիրեալ ծառայութիւն մատուցած՝ Տոքթ. Կէրի Արա Լիւլէճեանի՝ Դոկտ. Արա Աւագեանի, Փօլ Հաչիկեանի, Տոքթ. Եղիա Տաղլեանի, Մարկարիթ Յովսէփեանի, ձիւման Գալֆայի եւ Թեմին հանգուցեալ համօրէն ննջեցեալներու հոգիներուն համար: Օրուան հոգեւոր պատգամը տուաւ Արժ. Տ. Յարութիւն Քհնյ. Թաշճեան:

Ատենապետ Սթիվ Ատամզ անդրադարձ մը ըրաւ անցնող 80 տարիներու ընթացքին կատարուած Պատգամաւորական Ժողովներուն եւ արձանագրուած յաջողութիւններուն:

Օրակարգի որդեգրումէն ետք, Առաջնորդ Սրբազան Հայրը Պատգամաւորներուն ներկայացուց Գեղարքունեաց Թեմի Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Մարկոս Եպս. Յովհաննիսեանը: Սրբազան Հայրը հակիրճ կերպով անդրադարձաւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի անցեալ տարուան Արեւմտեան Թեմ կատարած օրհնաբեր այցելութեան եւ Առաջնորդանիստ Սրբոց Ղեկնողեանց Մայր Տաճարի Օծման:

2005 թուականէն ի վեր Թեմէն ներս գեղեցիկ սովորութիւն դարձած է Պատգամաւորական Ժողովի օրը «Արքեպիսկոպոսի Մրցանակ»ով պարգևատրել Թեմէն ներս երկարամեայ անձնուէր ծառայութիւն մատուցող կարգ մը հայորդիներ: Սրբազան Հայրը վերոյիշեալ պարգևատրման արժանացուց Թեմի հոգեւորականներէն Հոգշ. Տ. Տաճատ Մ. Վրդ. Եարարմեան, Իրաւաբան ձէֆ Հազարեան, Տէպի Տէրտէրեան եւ Տաշան Պոյաճեան: Պարգևատրման պիտի արժանանան նաեւ Վահէ Իսկէնտէրեան եւ Զարուհի Տէր Մկրտիչեան: Սրբազան Հայ-

րը իւրաքանչիւրի պատկանած Եկեղեցու մէջ իր յաջորդ այցելութեան հանդիսաւորապէս պիտի կատարէ պարգևատրումը ի ներկայութեան հաւատացեալ ժողովուրդի:

Ատենապետի հրաւերով յաջորդաբար նկատի առնուեցան Առաջնորդարանի կառույցէն ներս գործող Յանձնախումբերու եւ ենթակայան ձևախումբերու տեղեկագրերը:

Սրբազան Հայրը տեղեկութիւններ հաղորդեց Bone Marrow Registry-ի մասին եւ քաջալերեց, որ եկեղեցիներ համագործակցէին յանձնախումբի անդամներուն հետ:

«Յոյսի Տուն-Մեր Յոյս»ի Վարչութեան Նախագահ՝ Դատաւոր Խորիւն Գրիգորեան PowerPoint-ի միջոցաւ ցուցադրեց «Our Mission in Armenia» ծրագիրը եւ լուսաբանող բացատրութիւններ տուաւ: Այս ծրագիրը կը վայելէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին օրհնութիւնները եւ Առաջնորդ Սրբազան Հօր հովանաւորութիւնը:

Պատգամաւորները վաւերացուցին Առաջնորդարանի 2011 թուի պիւտճէն եւ 2012 թուի նախատեսուած պիւտճէն:

Յաւանական տարի Թեմակալ Պատգամաւորական 85րդ Տարեկան Ժողովը պիտի գումարուի Ս. քաղաքէն, Արիզոնայի Սուրբ Աբգար Հայց. Եկեղեցու մէջ:

Պատգամաւորական Ժողովի աւարտին, Թեմակալ Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեանի նախագահութեամբ, գումարուեցաւ Թեմակալ Խորհուրդի Ժողովը:

Թեմակալ Խորհուրդի 2011-2012 կազմը՝

Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեան՝ Նախագահ, Առաջնորդ Արեւմտեան Թեմի

Արմէն Համբար՝ Ատենապետ Ռապրթ Պարսամ՝ Փոխ Ատենապետ

Եուրի Յակոբեան՝ Գանձապահ Սուրբ Գրիգորեանց՝ Ատենապետուհի

Արժ. Տ. Սարգիս Աւագ Քհնյ. Փեթոյեան

Արժ. Տ. Խաժակ Քհնյ. Շահ-

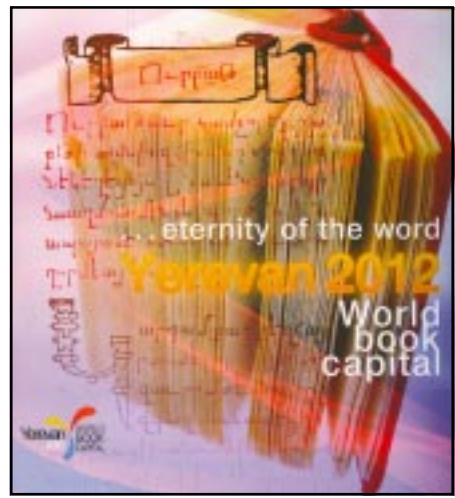
ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵՑԱԲ ԼՈՍ ԱՆՃԵԼՈՍԻ ԳԻՐՔԻ ՓԱՌԱՏՕՆԻՆ

Անցնող շաբաթավերջի երկու օրերուն՝ Ապրիլի 30ին եւ Մայիսի 1ին, հանդիսաւոր կերպով բացումը կատարուեցաւ LA Times թերթի կազմակերպած գիրքի 15րդ փառատօնին:

USC համալսարանի բացօթեայ ընդարձակ տարածութեան մէջ իրենց տաղաւարներն ու հարիւրաւոր ընկերութիւններ, մշակութային կազմակերպութիւններ եւ ժամանակակից յայտնի գրողներ, որոնք անձամբ մակագրեցին իրենց հրատարակութիւնները:

Մեզի համար մեծ ուրախութիւն էր տեսնել որ առաջին անգամ ըլլալով Հայաստանի Հանրապետութիւնը իր մասնակցութիւնը կը բերէր իւրապատուկ տաղաւարով մը: Լոս Անճելըսի մէջ Հայաստանի գլխաւոր հիւպատոսութեան նախաձեռնած սոյն ցուցահանդէսին մէջ մենք տեսանք հայաստանեան եւ սփիւռքահայ գրողներու ստեղծագործութիւններ, մանկական, գիտական, ճարտարարուեստական, արուեստի բնագաւառի մասին գիրքեր, տեսաերիզներ, ձայնասկաւառակներ, քարտէսներ, եւ այլն:

Հայկական տաղաւարն այցելողները սիրալիւր կերպով կը դիմաւորուէին յատկապէս Մայր Հայրենիքէն ժամանած մշակոյթի նախարարութեան եւ տեղուց հիւպատոսարանի ներկայացուցիչներու կողմէ: Անոնք այցելուներուն կու տային անհրաժեշտ բացատրու-

թիւնները, ինչպէս նաեւ կը բաժնէին հայկական մանրանկարչութեան դրուագներով ձեւաւորուած հրատարակութիւններ եւ պրոչիւրներ, հետաքրքրութիւն ստեղծելով շատերու մօտ:

Երկօրեայ փառատօնի ընթացքին յայտարարուեցաւ որ Երեւանը՝ 2012-ին ՄԱԿ-ի կողմէ հռչակուած է գիրքի համաշխարհային մայրաքաղաք:

Նշենք նաեւ որ այս փառատօնը իր տեսակով ամենաընդարձակն է Միացեալ Նահանգներու մէջ, իսկ Հայաստանի մասնակցութիւնը իր նշանակալից դերն ունի, յատկապէս Գալիֆօրնիոյ մէջ:

Կը շնորհաւորենք ծրագրի նախաձեռնողները նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք առաջիկայ ցուցահանդէսներուն:

պագեան
Արժ. Տ. Մուշեղ Աւագ Քհնյ. Թաշճեան
Արժ. Տ. Մանուկ Աւագ Քհնյ. Մարգարեան
Արժ. Տ. Շնորհք Աւագ Քհնյ. Տէմիրճեան

Պառլօ Տէր Մկրտիչեան
Դատաւոր Խորիւն Գրիգորեան
Կրէկ Զրգոյեան
Անդրանիկ Զօրայեան
Սարգիս Տէր Սարգիսեան
Պարգեւ Համալեան

ՄԵՄԱՐԱՆՔԻ ԵՐԵՎԱՅ

Ի պատի՛

ՎԱՍՏԱԿԱՇԱՏ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ

Կազմակերպութեամբ՝

ՍՈՑԵԱԼ ԳԵՄՈՎՐԱՏ ԸՆԶԱՎԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՓԱՐԱՄԱՋ, ԱՐՍԷՆ ԿԻՏՈՒՐ, ԵՒ ՍԱՊԱՀ ԳԻՒԼ ՄԱՍՆԱԾԻՒՂԵՐՈՒ

Հովանաւորութեամբ՝

Ս.Գ.Հ.Կ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՎԱՐԻՉ ՄԱՐՄՆԻ

Տեղի կ'ունենայ

Ուրբաթ, 13 Մայիս 2011, երեկոյեան ժամը 8:00-ին

Փասատինայի կուսակցութեան կեդրոնին մէջ

1060 N. Allen Ave., Pasadena, CA 91104

ՀԻՌԱՍԻՐՈՒԹԻՆ

Ձեր Ճանուցումները Վստահեցէք «Մասիս» Շաբաթաթերթին

T: (626) 797-7680 F: (626) 797-6863

massis2@earthlink.net

ԱՄԵՐԻԿԱՅԱՅ ՇՆՈՐՀԱԼԻ ԿԻԹԱՌԻՍՏ DAVEED-Ի (ՊԵՐՃ ՀԱՃԵԱՆ) ՅԻՆԳԵՐՈՐԴ ԽՏԱՍԱԼԻԿԸ (C.D.)

Գ. ՄՈՂՈՅԵԱՆ

Վերջերս հրատարակ ելաւ լուսանկարահանող ծանօթ կիթառիստ Daveed-ի (Պերճ Հաճեան) արտադրած հինգերորդ խոսասալիկը (C.D.): Շնորհալի արուեստագէտ հայ երիտասարդի կատարողական արուեստն ու ստեղծագործութիւնները շատ ծանօթ են, չատկապէս օտար շրջանակներէ ներս:

Երեւան ծնած երգի եւ երաժշտութեան նուիրեալ Պերճը հասակ առած է արուեստասէր ընտանիքի միջնորդութիւնով: Ան 12 տարեկանէն սկսեալ սիրած է կիթառը եւ հոգեւին փարած իր մօր կողմէ նուէր ստացած այդ գործիքին: Շրջելով երկրէ երկիր ծանօթացած է այլ ժողովուրդներու ազգային մշակոյթին եւ չատկապէս երաժշտութեան բնագաւառի տարբեր կշռականութիւններուն:

Belssings of the Sun) իր արտադրութիւններն են եւ ձայնագրուած Լոս Անճելըսի իր սթուտիոյին մէջ:

Պերճ Հաճեան հետզհետէ ընկալելով ոչ միայն տարբեր տեսակի կիթառի գործիքները, այլեւ ասիական սրինգն ու ջութակը, ինչպէս նաեւ սաքսոֆոնը, սկսած է երաժշտական յորինումներ կատարել ու այդ բոլորն ընդելուզել ինքնատիպ նոր եղանակագրութեամբ:

Պերճի անունը (Daveed) հանրածանօթ է ամերիկեան եւ միջազգային մակարդակներու վրայ: Իր յորինումները պարբերաբար կը լսուին թէ ձայնասփիւռի եւ թէ հեռուստակայաններէն: Մասնաւորաբար տեղական օգերեւութեալական կայանէն «The Weather Channel» CBS եւ ABC հեռուստակայաններէն: Իր երաժշտութիւնը յաճախ լսուած է նաեւ մարզական եւ առեւտրական ծանուցումներու, ինչպէս նաեւ «Եոկա»-ի եւ այլ նպատակներով պատրաստուած խոսասալիկներու մէջ:

Տէլիտի յորինած եղանակները քաղցրահամ չիւն են եւ թեթեւ երաժշտութեան դասական ու կազմութիւնը մեղեդայնութեամբ պարունակուած: Իր խոսասալիկներն ունենալով ինքնաբերաբար կը թեւածէ մեղմ ու հանգստաւէտ միջնորդութիւն մը մէջ, ուր վերջ կը գտնէ հեւքը եւ տեղ կու տայ կազմութեան ու ինքնամիտման:

Տէլիտի վերջին խոսասալիկը Blessing of the Sun-ը Արեւելքի եւ Արեւմուտքի մեղմ ու քաղցրահամ չիւն եղանակագրութեամբ գողտրիկ հասկաքաղ մըն է: Շնորհալի կիթառիստին կը մաղթենք նորանոր յաջողութիւններ: Իր կայքէջն է www.daveed.com

Տէլիտի ունի իր սեփական սթիւտիոն: Յարգ լոյս տեսած են եւ հրատարակի վրայ են իր հինգ խոսասալիկները (C.D.): Բոլորն ալ (Dreams, Don't Be Sad, The Healing Garden, Songs from Beyond, եւ

ՌԵՅՄՈՆՏ ԳԵՈՐԳԵԱՆԻ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՄԲՈՂՁԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ» ՀԱՏՈՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

Հայկական Յեղասպանութեան ոգեկոչման 96-ամեակի գործունէութեանց ծիրէն ներս՝ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան Փաստօրինակներէն Մասնաճիւղը կը հրատարակէ զաղուծիս ազգային հարցերով մտահոգ հասարակութիւնը ծանօթանալու պատմաբան, գիրքերու հեղինակ եւ ֆարիգի ՀԲԸ Միութեան Նուպարեան Մատենադարանի տնօրէն Ռէյմոնտ Գեորգեանին: Պրն. Գեորգեան հանրութեան

պիտի ներկայացնէ իր վերջին հեղինակած՝ «Հայկական Յեղասպանութեան Ամբողջական Պատմութիւնը» հատորը եւ պիտի պատասխանէ ներկաներու հարցումներուն: Ան պիտի մակագրէ նաեւ իր գիրքը, ձեռնարկի աւարտին: Վերոյիշեալ խիստ հետաքրքրական գիտնական տեղի պիտի ունենայ Երեքշաբթի, 10 Մայիս, 2011ի երեկոյեան ժամը 7:30-ին, ՀԲԸ Միութեան Փաստօրինակի կեդրոնին մէջ:

ԿԱՐԵՒՐ ԱՁԴ

Այսու կու գանք չաչտնելու հայ հեղինակներ եւ գրասէր բարեկամներու, թէ հրատարակութեան կը պատրաստուի եւ տպագրութեան պիտի յանձնուի ներկայ տարուան չորրորդ քառորդին՝ սփիւռքահայ բանաստեղծ, ԱՆԻ ամսագրի խմբագիր եւ Հայ լեզուի ու գրականութեան բազմալստակ ուսուցիչ Վահէ ՎԱՀԵԱՆԻ (Սարգիս Ապտալեան) նամակներու հաւաքածոն՝ մեկնաստեղծութեամբ իր որդւոյն Յոլակ եւ տիկնոջ Շաքէ Ապտալեաններու, եւ խմբագրութեամբ ու ծանօթագրութեամբ Արամ Սեփեթեանի: Մեր փափաքն է ի մի հաւաքել մեր հաստատութեան սահմաններէն հեռու անձերու մօտ գրական հարցեր շօշափող նամակներու լուսապատճենները, ներառնելու համար զանոնք այս պատկառելի հատորին մէջ ըստ պատշաճութեան: Ձերմօրէն կը խնդրենք ձեր առաջումները կատարել հետեւեալ հասցէին մինչեւ Յունիս 1, 2011: ARAM SEPETJIAN email - aramsepetjian@yahoo.com Կանխապայտ շնորհակալութիւններով՝ Սիփան Հրատարակչատուն:

ԼԱՐՔ ԵՐԱԺՇՏԱՆՈՑԻ ԳԵՂԱՐՈՒԹԵՍԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՆ

Կ Լ Ե Ն Ե Յ Ը Լ Ի
Լարք Երաժշտանոցը Ուրբաթ, Ապրիլ 29ին, 2011, «Կոմիտաս» հանդիսարանին մէջ, աւանդութիւն դարձած գեղարուեստական երեկոյ մը կազմակերպած էր, նուիրուած Մեծ Եղեռնի զոհերու 96-րդ տարեդարձին:

Իր բացման հայրենաշունչ ելոյթին մէջ ծրագրի ղեկավար եւ Լարքի փոխ տնօրէնուհի Թագուհի Արզումանեան յարգանքով խոնարհեցաւ հայոց ցեղասպանութեան զոհ դարձած մեր բիւրաւոր նահատակներուն յիշատակին առջեւ եւ կոչ ուղղեց ներկաներուն հայ լեզուի եւ հայ մշակոյթի ջահակիրներն ըլլալ:

գալիս» ընդհանուր կարգախօսին տակ:

Արդարեւ, տարբեր տարիքի շուրջ 30 աշակերտ-աշակերտուհիներ, առանձին քառեակներով եւ հաւաքական ամուռնքով, փառաբանեցին մեսրոպաշունչ հայոց լեզուն, որ «արիւնից աւելի թանկ, մեր բուրմունքն ու գոյնն է մեր, մեր լեզուն՝ մենք ենք ու կանգ»:

Խմբերգներու կատարումէն ետք երաժշտական տարբեր գործիքներու վրայ ելոյթներ ունեցան շուրջ երեք տասնեակ ուսանող ուսանողուհիներ: Անոնցմէ շատեր իրենց գեղարուեստական բարձր կատարումով, այժմէն իսկ ապացոյցը տուին թէ իրենք մօտաւոր ապագային, կրնան դառնալ անուանի արուեստագէտներ: Արդարեւ լարքի շրջանաւարտներէն շատեր արդէն սկսած են դառնալ լուսատու փոքր աստղեր արուեստի երկնակամարին վրայ: Այս բոլորը կը պարտին իրենց յարատեւ ճիգին եւ մասնաւորաբար բարձրորակ ուսուցչական կազմին:

Հանդիսութեան աւարտին ելոյթ ունեցաւ բանաստեղծ Ժորա Կարապետեան, շնորհակալութիւն յայտնելով Լարքի ղեկավարութեան եւ դասախօսակազմին եւ իր գնահատանքը յայտնեց ըսելով. «...սա մեր լինելութեան խորհուրդ հրաշք հաստատութիւն է»:

Ներկաները գեղարուեստական մեծ յագեցում ստացան այդ երեկոյ: Իսկապէս ամէն ինչ «Հայերէն էր գալիս...»: Ուշագրաւ երեւոյթ մըն էր նաեւ այն իրողութիւնը որ բոլոր հեղինակներն ալ (թէ երաժշտութեան եւ թէ ամուռնքի մէջ) հայ անուանի կոմպոզիտորներ եւ գրողներ էին:

Յայտագրի երկրորդ մասին մէջ գործադրուեցաւ հաւաքական ամուռնք մը «Գարունը հայերէն է

Մեր շնորհաւորութիւնները Լարքի տնօրէնութեան, ուսուցչական կազմին եւ չատկապէս օրուան գեղարուեստական ղեկավար, տաղանդաւոր ամուռնքող Տիկին Թագուհի Արզումանեանին:

Գ. Մ.

Կազմակերպութեամբ՝ Հ.Բ.Ը. Միութեան
Կլետնյ Փաստօրինա Մասնաճիւղի, ՀԲԸ Միութեան Փարիզի
Նուպարեան Մատենադարանի Տնօրէն եւ Պատմաբան, Ռէյմոնտ
Գեորգեան կը ներկայացնէ իր «Հայկական Ցեղասպանութեան
Ամբողջական Պատմութիւնը» հատորը:

Organized by the
AGBU Pasadena/Glendale Chapter

Historian, Author and Director
of the AGBU Nubarian Library - Paris, France

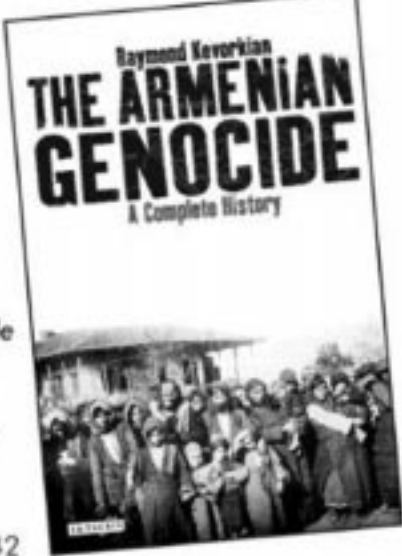
RAYMOND KEVORKIAN

Will present and discuss his recent book

**THE ARMENIAN GENOCIDE
A COMPLETE HISTORY**

TUESDAY, MAY 10, 2011, 7:30PM

AGBU PASADENA CENTER
2495 E. Mountain St., Pasadena, CA 91104

Mr. Kevorkian will be available to sign copies of his book.

WINE & CHEESE RECEPTION TO FOLLOW

For more information, please contact the AGBU Office: (626) 794-7942

Massis Weekly

Volume 31, No. 16

Saturday, MAY 7, 2011

French Senate Rejects Armenian Genocide Bill

PARIS -- The upper house of France's parliament effectively rejected late Wednesday a bill that would make it a crime to publicly state that the 1915 mass killings of Armenians in Ottoman Turkey did not constitute genocide.

The bill drafted by lawmakers from the main opposition Socialist Party was adopted by the French lower house, the National Assembly, in 2006 amid vehement protests from the Turkish government. It needs to be also passed by the French Senate in order to become a law.

The influential French-Armenian community has for years been trying to push it through the Senate dominated by supporters President Nicolas Sarkozy. The effort has faced tacit resistance from the French government.

The government indicated through a spokesman, Francois Baroin, on Wednesday that it does not support the draft law co-sponsored by three dozen Socialist senators. He said exist-

ing French legislation allows the state to counter public denials of the Armenian genocide by Turks.

Baroin argued that France recognized the genocide with a special law adopted in 2001. "France continues to believe that [genocide] denialism is unacceptable in any form," he said, according to the Armenews.com news service.

A standing committee of the Senate made similar arguments as it openly opposed the bill. The full chamber then voted by 196 to 74 to block a formal debate on the issue.

The move angered several hundred French people of Armenian descent who gathered outside the Luxembourg Palace in Paris, the seat of the Senate, during the discussion.

Many community activists blame Sarkozy, who is expected to run for reelection. One of his potential challengers, Socialist Party leader Martine Aubry, has reportedly backed the drive to criminalize genocide denial.

Sarkisian Accuses Turkey of Trying to "Drive a Wedge" between Armenia and the Diaspora

President Serzh Sarkisian on Tuesday urged more countries of the world to recognize the Armenian Genocide, saying that would not damage their relations with Turkey.

Making an official visit to Switzerland, Sarkisian cited a relevant resolution that was adopted by the Swiss parliament in 2003. He argued that its passage, strongly condemned by Ankara, did not prevent the Swiss government from mediating in Turkish-Armenian fence-mending negotiations held in 2008-2010.

During the press conference Sarkisian again condemned Turkish preconditions for normalizing relationships between the two countries. He also accused Ankara of trying to "drive a wedge" between Armenia and its worldwide Diaspora. The latter has for decades been at

the forefront of the genocide recognition campaign.

"Turkey, using international podiums, carries on with her wasted efforts to drive a wedge between Armenia and Diaspora. The longer Turkey persists in these efforts, the lesser will become our confidence in the process of normalization, which has already diminished significantly. I am surprised that Turkey doesn't fully realize that Diaspora, which emerged as a result of the Armenian Genocide, is the indivisible part of the Armenian nation, our pride and our strength". Sarkisian stated.

"From the first days after Armenia regained independence, our compatriots all over the world have been able to prove by their deeds that Armenia's advancement is their greatest dream". He concluded.

Reporters Without Border Slams Armenia Over Media Persecutions

PARIS -- Reporters Without Border (RSF) media watchdog has slammed Armenia over the lawsuits filed against media outlets, saying they pose a threat to the newspapers' existence.

"Reporters Without Borders is concerned about all the libel actions being brought against Armenian newspapers and the disproportionate damages being demanded, which threaten their survival and create a climate that encourages self-censorship," the Paris-based group said in a statement. "This tendency to use lawsuits to throttle news media must be reined in."

Twelve such lawsuits have been filed this year alone. The surge in their number is widely attributed to controversial amendments to Armenian media legislation that were enacted in April 2010. They decriminalized libel but significantly toughened financial penalties for news reports and commentaries deemed defamatory by local courts.

"In most cases, the courts seem to do what the plaintiffs want, imposing the maximum amount of damages," the RSF said. The watchdog added that it is now closely monitoring several libel cases heard by Yerevan courts. The compensations, the RWB

said, put the existence of those media outlets at risk and contribute to the development of an atmosphere of self-censorship and therefore the practice of using legal actions against newspapers should be stopped.

Two of those cases were brought in recent months by former President Robert Kocharian and members of his family. They are seeking a total of 12 million drams (\$32,000) in damages from the pro-opposition "Zhamanak" and "Hraparak" dailies. The case against "Hraparak" stems from a February article that described Kocharian as a "blood-thirsty" individual who is also notorious for his "particularly brilliant foolishness."

Continued on page 4

Erdogan: No Normalization With Armenia Unless Karabakh Issue Gets Resolved

Turkish Prime Minister Rajap Tayyip Erdogan sent rigid message to Armenia about the Nagorno - Karabakh conflict, stating on Sunday that "unless the issue of Karabakh gets resolved, it was impossible for our relations with Armenia to get normalized".

Speaking at a public rally in eastern province of Igdır on Sunday, Erdogan said that "Azerbaijan's sorrow is our sorrow, joy of Azerbaijan is our joy. Here, I once more declare that normalization of relations with Armenia is impossible without regulation of Nagorno Karabakh conflict".

Three Soldiers Shot Dead by Azeri Forces Armenia to 'Take Punitive Actions' on Line of Contact

YEREVAN -- Armenia accused Azeri forces on Saturday of shooting dead three Armenian soldiers in the last 48 hours on the frontline of Nagorno-Karabakh, where tensions have raised fears of war.

The Armenian Foreign Ministry said Azeri snipers had shot dead three soldiers and wounded two on the Karabakh frontline, in the past two days.

"This behavior deserves the most severe condemnation by the international community," the ministry said in a statement in English.

A statement released by Karabakh's Defense Army on Friday condemned actions by Azerbaijani Armed Forces, adding that such provocations by the Azeri side have become frequent recently.

It also said that the sabotage

actions by Azeri forces across the Line of Contact come to prove that apart from not being committed to the implementation of all the agreements reached at various meetings at the international level and aimed at maintaining the ceasefire regime, Baku "has rendered a more impudent and unbridled nature to its aggressive initiatives".

Armenia's top military brass has reportedly decided to take measures across the Line of Contact with Azerbaijan to prevent "acts of sabotage" by Azeri front troops, a Defense Ministry source has said.

Speaking to Tert.am on condition of anonymity, the source said Armenia's Defense Ministry is planning "large-scale punitive" actions on the Line of Contact that are aimed at causing three times as much damage to Azerbaijani side.

The End Of Turkish-Armenian Dialogue?

By Daisy Sindelar
RFE/RL

Demolition work has begun on the divisive Monument to Humanity in the Turkish city of Kars. The 30-meter-high monument, also known as the Turkish-Armenian friendship statue, had a powerful enemy in Turkish Prime Minister Recep Tayyip Erdogan, who denounced the work — which depicts two faceless figures reaching out to each other — as “freakish” and an affront to a nearby Islamic shrine.

Turkey’s “Hurriyet” daily has reported that a Turkish construction firm secured the coveted \$180,000 contract to tear down the monument and has already succeeded in removing the 19-ton head of one of the figures after a wobbly start involving snapped cables and a search for a truck large enough to transport the offending head to a secluded storage site.

A spokesman for the Kars municipality stressed there would be no reversal of the decision, noting somewhat officiously that the contract stipulates the demolition must not only be started but finished, and that “work should be done according to contract.” The sectional dismantling is set to continue, with workers cutting the statues into 18 removable pieces. The work is expected to last 10 days.

Global aesthetes appear to agree that the demolition is no great loss. (The Huffington Post used the occa-

sion of the demolition to rank it among the world’s ugliest monuments, together with Moscow’s Peter the Great statue and a likeness of Sylvester Stallone as boxer Rocky Balboa in Zitiste, Serbia.)

But the friendship monument, which began being erected in 2006, has impassioned defenders — including the Turkish painter Bedri Baykam, who was stabbed by an assailant after denouncing plans to tear down the statue, which he called a rare symbol of dialogue between Turkey and Armenia.

Naif Alibeyoglu, the former Kars mayor who approved the original construction of the monument at a time of warming Turkish-Armenian ties, said the municipality was not destroying the Monument to Humanity but humanity itself. And the sculptor himself, Mehmet Aksoy, told RFE/RL’s Armenian Service that the move is little more than a vote-winning ploy by Erdogan’s Justice and Development Party ahead of general elections this summer.

The demolition is seen as casting a pall over reconciliation efforts. But there are still signs of change. The destruction of the statue comes just days after hundreds of Turkish intellectuals and human rights activists gathered in central Istanbul to remember the mass killings of Armenians in the Ottoman Empire nearly a century ago — only the second such commemoration in Turkey’s largest city.

Attorneys Ordered to Produce Records in Armenian Genocide Settlement

Amanda Bronstad
The National Law Journal

A federal judge has ordered plaintiffs attorneys Mark Geragos and Brian Kabateck to turn over a list of claimants and bank records related to a \$17.5 million settlement between French insurer Axa S.A. and descendants of the 1.5 million victims of the Armenian genocide.

U.S. District Judge Christina Snyder on April 28 ordered Geragos and Kabateck to turn over the list of claimants to the settlement board by May 4 and bank records by May 12.

She also ordered them to submit a proposed order regarding distribu-

tion of the funds to claimants and instructed them not to destroy any files related to the case.

The order came after Vartkes Yeghiayan, former co-counsel to Geragos and Kabateck, raised concerns about how the Axa settlement money has been dispersed.

Geragos and Kabateck have raised similar concerns about a charitable organization that Yeghiayan designated to receive some of the Axa funds, and filed suit on March 11 claiming that he concocted that institution, as well as another in a similar case, to pocket \$1 million for himself.

Before their feud began, the three

Garni to Share UNESCO “Melina Mercouri” Prize

PARIS -- UNESCO has decided that the Melina Mercouri International Prize for the Safeguarding and Management of Cultural Landscapes (UNESCO-Greece) will be shared by Armenia’s “Garni Preserve-Museum” and the Batir site in Palestine. The official award ceremony will take place at UNESCO headquarters in Paris on May 24.

Awarded every two years, Melina Mercouri International Prize is awarded for safeguarding and management of

cultural landscapes. Garni is a pagan temple complex located in the Kotayk region of Armenia dating back to 1st century BC.

The nomination papers had been prepared by the Historical and Cultural Monument Protection Agency of the Ministry of Culture and the Armenian National Committee for UNESCO.

The award is named after famous Greek actress Melina Mercouri, who has also served as Minister of Culture of Greece.

Statement of S.D. Hunchakian “Sarkis Dkhrouni” Student and Youth Union on the Occasion of May 1st

May 1st marks International Workers’ Day and is celebrated not only in Armenia but throughout the world.

Armenian workers’ rights record to date:

1. Protection of the rights of workers in Armenia is in a disgraceful condition
2. 8-hour daily working schedule is not observed nor enforced
3. Many “great entrepreneurs” do not consider their employees as workers, but as “serfs” who can be dismissed from their work in a purely arbitrary nature, and in violation of the law
4. Many companies are imposing workers to work devoid of a properly signed union contract and or employee contract
5. The state fails to educate workers of their legal rights
6. Trade unions in their official capacity should be involved in the protection of workers rights, but mostly unions are nonexistent or are in close collaboration with employers, making the pursuit of such rights ludicrous.

Moreover, in Armenia, May 1st celebrations are of purely symbolic nature and the state does nothing to correct this deplorable situation.

We, the Hunchakian youth, bearing socialist views, congratulate the Armenian workers and attest that the real owners of our nation are not the oligarchs but you, the ordinary citizens of the Republic of Armenia, who endure many hardship and adversity, and sweat to earn daily bread.

lawyers had brought cases for a decade alleging that descendants of the Armenians who were killed between 1915 and 1923 in what is now Turkey were owed payments on life insurance policies held by the victims. They reached a \$20 million settlement in 2004 with New York Life Insurance

Co., followed in 2005 by the Axa deal, and went on to file similar cases against European banks.

The Axa settlement allocated \$3 million for organizations espousing Armenian causes; whatever remained unclaimed was to go to additional charitable institutions.

Reporters Without Border

Continued from page 1

The RSF said that Kocharian may have had “grounds for a libel action.” But it insisted that the former

president’s decision to sue the paper is “still dangerous inasmuch as it suggests that the real goal of defamation suits is to bankrupt independent media.”

ArmenienInfo.net

News. Informationen. Kommentare.

Unique Armenian Oral History Conference at UCLA

At the Shoah Foundation

Participants from Canada, Mexico, and various universities and centers in the United States began their weekend with a private tour of the Shoah Foundation Institute's enormous collection of Holocaust survivor testimony housed at the University of Southern California. The methods of preservation, digitization, indexing, and utilization of the more than 50,000 interviews were explained by Karen Jungblut, Director of Research and Documentation; Sam Gustman, Assistant Dean of USC Libraries; Kim Simon, Managing Director of the Shoah Foundation; and Stephen Smith, the Foundation's Executive Director. Demonstrations were given of the Institute's preservation and access systems as well as the digital access platforms. It is of great interest and encouragement that the Foundation is now prepared to expand its focus to the Armenian, Rwandan, and other genocides. The large archive of Dr. J. Michael Hagopian's Armenian Film Foundation (AFF) is now being prepared for transfer to the Shoah Foundation Institute, according to Smith and AFF President, Gerald Papazian, who participated in all of the weekend activities. Miss Sara Chitjian, daughter of Armenian Genocide survivors, hosted a luncheon at USC for the attendees.

At the UCLA

Young Research Library

The afternoon session on April 1 convened in the UCLA Young Research Library, where a team of specialists coordinated by Teresa Barnett, head of the oral history center, discussed matters of digitization and preservation and legal and technical issues relating to the use of the survivor testimonies. In exchanges among the participants, it became obvious that the state of the various collections varies widely. Some are primarily audio cassette interviews, while others are largely videotaped sessions of survivors, who are seen as they speak. It is estimated that there are collectively some 5,000 existing interviews of survivors, when the collections that are known to exist in Europe, the Middle East, and Armenia are taken into account. One or two of the collections remain in their original condition and are therefore at risk, whereas most have backup copies or else have been digitized on the computer. Most of the 800 interviews in the UCLA collection, for example, have not only been digitized but have also been transcribed into Armenian and then, with students in a course in Armenian oral history, have passed through a preliminary translation into English. At the end of the session, it was suggested that as a first step, a grand index of all interviews worldwide be created which would include name and place and date of birth of the interviewee, and, if possible, language and length of the interview.

The Public Conference:

The First Session

Some 300 members of the community attended the public conference on the UCLA campus on April 2. The theme of the conference was "Armenian Genocide Oral History Collections in North America: Development, Utilization, Potential." Professor Hovannisian opened the conference by emphasizing

UCLA -- Oral Historians of the Armenian Genocide gathered in Los Angeles on April 1-2, 2011, to share information about their collections and consider issues of utilization, digitization, preservation, and archiving. The conference was organized by AEF Chair in Modern Armenian

History, Richard Hovannisian, and the UCLA Oral History Research Center, with support from the Near Eastern Center, Bob and Nora Movel Fund, and the Souren and Verkin Papazian Fund.

the value of oral history testimony and the critical importance of proper preservation and archiving. The day's proceedings were divided into four panels. The first panel, titled "The Collections: Their Origins, Scope, and Evidence," was chaired by Marc Mamigonian, Director of Research of the National Association of Armenian Studies and Research (NAASR). Varoujan Froundjian of New York described the collection initiated by the late Dr. V.L. Parsegian and now housed at Columbia University. He noted that the collection, like the others, offers much more than descriptions of the horrific events of the genocide. There are also subtle and multidimensional portrayals of life before the calamity and the experiences encountered en route to and after settlement in the United States. They include a great array of subject matter to be explored, including the special role of women, the challenges of living and raising children in a new country, and the psychological aspects that frequently forced the survivors into silence or reluctance to discuss their tribulations.

Bethel Bilezikian Charkoudian, head of the oral history program of the Armenian Library and Museum of America in Watertown, Massachusetts explained that in 1973 ALMA made it a primary goal to interview and record Armenian genocide survivors. This project culminated in the late 1970s with more than 200 interviews and 800 hours of recordings. The audiotapes have been digitized pro bono by Techfusion and have since been used as original source material by historians, sociologists, videographers, and most recently by dramatists Bianca Bagatourian (Armenian Dramatic Arts Alliance) and Joyce Van Dyke (in her play "Deported"), and videographer Bared Maronian ("Orphans of the Genocide"). Haig Der Manuelian, an ALMA founder and longtime guiding force, also participated in the two-day conference.

Richard Hovannisian outlined the evolution of the Armenian oral history project at UCLA and how it was facilitated by introducing a course for credit on the subject. He projected charts and graphs relating to the composition of 800 interviews and described their strengths and weaknesses. The audio tapes have now been digitized, transcribed, and translated, and the time has arrived to consider the options regarding

permanent repositories and access to the collection by students and scholars.

Greg Sarkissian and George Shirinian completed the first session by describing the nearly 800 interviews held by the Zoryan Institute in Toronto, Canada, this being the largest collection of video testimonies worldwide. The interviews were conducted according to a carefully prepared questionnaire in order obtain as much detail as possible about Armenian life before the genocide as well as experiences during and after the deportations and massacres. The interviews were conducted in many cities in the United States and Canada and some were done in Europe and Armenia as well. Efforts were made to have multiple interviews from as many Armenian towns and villages as possible in order to allow for cross-referencing.

The Second Session

The second panel, titled "Publications, Performances, and the Visual Arts," was chaired by Gerald Papazian of the Armenian Film Foundation (AFF). Donald and Lorna Touryan Miller spoke on "Time, Trauma, and Place in Survivor Narratives." As the authors of *Survivors*, the widely-used volume based on Armenian Genocide survivor testimony, they reflected on the more than 100 interviews they conducted in the process and the similarities and differences in Armenian accounts recorded more than a half century after the genocide in comparison with the fresh memories of witnesses and survivors in Rwanda where the Millers are now focusing their work. Carla Garapedian of the AFF presented a video showing J. Michael Hagopian's film archive of genocide survivors, gathered over a period of forty years. She focused on the AFF's project to digitize this rare collection for the Shoah Foundation, whose extensive holdings are made available to universities and institutions around the world. After the conference, she wrote: "We are continuing to get e-mails and messages regarding the symposium—it really created a new dialogue."

Ara Oshagan of Los Angeles emphasized the effectiveness of combining photography, art, and testimony. He explained: "Experiencing and witnessing extreme atrocity will leave survivors never feeling completely a part of the world again. The artist can play a role in

symbolically restoring their connection to the world by incorporating their testimony with art to bring their story out into the world. The artist acts as a conduit in transforming testimony from merely being an 'archive' to one that 'lives' again." He highlighted three projects that combine testimony with art: Furnee's "Prisoner of War" installation in an English town directly affected by World War II, Heyman's drawing of victims of Abu Ghraib prison, and his own and Levon Parian's photographs of Armenian Genocide survivors.

Bianca Bagatourian of the Armenian Dramatic Arts Alliance demonstrated ways in which survivor testimony may be used in the theater by showing excerpts of her dramatic productions based on such narratives. After the conference, she attested: "The UCLA conference was a very important moment in the history of Armenian Genocide Oral History. It brought together the various collections in order to contemplate how best to keep alive our ancestral stories. In visiting the Shoah Foundation as part of the conference, I understood from the point of view of a writer the importance of creating a searchable database and texts in order to make the stories much more accessible to artists and scholars alike."

As documentary film-maker Zareh Tjeknavorian from New York was in the audience, he was called upon to describe his own experiences in oral history and interviewing surviving Armenian victims of the Stalin purges, captured in his outstanding film titled "Enemy of the People." He also described his most recent project, a documentary relating to the U.S. response to the Armenian Genocide and the important role of the Near East Relief (NER), which rescued and assisted thousands of survivors, especially women and children, after World War I.

The Third Session

The first of the two afternoon panels was titled "Preserving, Indexing, Archiving, Accessing" and included experienced practitioners in the field. Teresa Barnett, head of the UCLA Oral History Research Center, introduced the panel by identifying the challenges and possibilities relating to the Armenian Genocide oral history collections. Stephen Smith related his own involvement with memorializing the Armenian Genocide and offered a highly informative visual piece from the internet regarding the work of the Shoah Foundation Institute in preserving, archiving, and making available its enormous corpus of interviews. Mark Greenberg, Director of Special and Digital Collections and head of the Holocaust and Genocide Studies Center at the University of South Florida in Tampa, shared how the oral history program at USF has developed several source solutions that are intended to link up with Armenian oral history archives. The OHPi (Oral History Player Interface) offers full-text search capacity and synchronizes audio/video streams with verbatim transcripts. He added that details can be found at the web site <http://ohp.lib.usf.edu>.

Stephen Davison, Head of UCLA's

Continued on page 4

Thousands Gather in Times Square to Commemorate 96th Anniversary of Armenian Genocide

By Taleen Babayan

On Sunday afternoon, May 1, as thousands of people gathered at the crossroads of America to honor the martyrs of the Armenian Genocide, the message to the world was clear: While almost a century has passed, and Turkish denial is stronger than ever, the Armenian Genocide will not be forgotten and it will remain an important part of history.

Supporting this message in the middle of Times Square on a beautiful, clear day, were some of the country's most respected politicians, who have continuously and tirelessly fought for U.S. and global recognition of the Armenian Genocide.

Citing the Armenian Genocide as "one of the worst genocides in world history," U.S. Senator Chuck Schumer (D-NY), said the Armenian Genocide and the Holocaust were "intrinsically related" and if the world had stopped the Armenian Genocide, the Holocaust may not have occurred.

"We are here with a solemn duty, and that is to preserve the truth," said Schumer, who vowed to continue to fight in the Senate for affirmation of the Armenian Genocide and until "the Armenian community is vindicated."

Equally instrumental in fighting for Armenian Genocide recognition has been U.S. Senator Robert Menendez (D-NJ), who stressed the importance of remembering the Armenian Genocide. "It is our obligation, as citizens of our world, to remember every day," said Menendez. "Whether it is 96 or 196 years, we must vow to never

forget or ever let it happen again."

As a member of the U.S. Senate Committee on Foreign Relations, Menendez said it is imperative that the U.S. "avoid euphemisms" of foreign policy and as part of the Armenian Genocide commemoration, "to seek acknowledgement of truth, from Turkey and soon our own government."

"It was and should be referred to as the Armenian genocide plain and simple," he concluded.

A long-time supporter and protector of both Armenia's and Nagorno Karabagh's interests, Congressman Frank Pallone (D-NJ), noted that the deniers of the Armenian Genocide have become "more aggressive" and that Armenians "need to be more aggressive and vigilant as well." He stated the importance of the U.S. to continue to aid Armenia and Nagorno Karabagh economically and militarily. He said the fight needs to continue and that "we will succeed because we have right on our side."

Congressman Anthony Weiner (D-NY) spoke about the importance of truth and how it is necessary for everyone to know about the "first genocide of the 20th century." In response to people who say the Armenian Genocide is irrelevant as it occurred almost a century ago, he said, "we remember the Armenian Genocide to learn and to make sure the same mistakes aren't repeated." "What we seek is the truth and we will never let [the martyrs] be forgotten," he said.

Speaking at the Times Square commemoration since his days as a New York City councilman, John Liu, now New York City's Comptroller, expressed

disbelief that people could still deny the Armenian Genocide. "The history of the Armenian people is one that is undeniable," said Liu.

Revered historian and scholar Dr. Richard Hovannisian, said that although everyone may know the story of the Armenian Genocide, it is "a story that needs to be repeated and told to each generation." He astutely noted that genocide does not end with the passing of genocide survivors or the passing of genocide resolutions, because the trauma of genocide continues. For Armenians, the loss of a homeland and the loss of a 3,000 year-old civilization is the "major continuing traumatic aspect." He stressed the importance of making the Armenian Genocide a part of human history, to ensure it does not become lost. Concluding his remarks, Dr. Hovannisian said it is important to "re-commit ourselves daily to the memory so that it will continue until there is victory."

By letting the Armenian Genocide go unrecognized, "we will allow the perpetrators one last victory," said Dr. Rivitz, an associate of the NJ Commission for Holocaust Education. A daughter of a Holocaust survivor, Dr. Rivitz said the world suffered a blow when millions were killed in the Armenian Genocide and the Holocaust. She noted the importance of survivors and future generations to "continue in solidarity to remember the dark parts of our parallel histories."

In his remarks, Dr. Dennis Papazian, Professor Emeritus of History at the University of Michigan-Dearborn and Grand Commander of the Knights of Vartan, said that there has been progress regarding the acknowledgement and affirmation of the Armenian Genocide around the world. He spoke of Turkish historian Dr. Taner Akcam, who was one of the first Turkish scholars to openly acknowledge the Armenian Genocide. "In the future it will be honest Turkish scholars doing work on the Armenian Genocide," he said. Furthermore, Dr. Papazian challenged the Turk-

fering of women and their strategies for survival. The two graduate students at UCLA are among the first to use its large oral history collection for scholarly research, following earlier studies by Hovannisian on childhood memories and acts of rescue and altruism by non-Armenians which run through many of the oral history narratives.

Reuben Zaramian, graduate student at the University of Toronto, offered a rather novel perspective with his "Tropes, Memes, and Other Theoretical Stuff: Oral Genocide Studies in a New Way." He incorporated mnemonic (memory) and semantic (meaning in sentences) theory to identify a clear, replicable pattern of tropes and memes in the oral narratives. His presentation is part of a larger study on the efficacy and structural value of memory-based storytelling and oral transmission. He explained: "My theory is that there exists a minimum set of characteristics to oral information-sharing across cultures and types of literature (history, fiction, epic, etc.), which have been largely overlooked."

Taner Akcam, Kaloosdian-Mugar

ish government to get rid of Article 301 of the Turkish criminal code and allow the Turkish people to investigate their own history. "Free the Turkish people, let them decide for themselves," he said.

Survivors in attendance were recognized, including Perouz Kalousdian, 101, Arsaloy Dadir, 98 and Charlotte Kechejian, 99.

Remarks were made by Meline Ouzounian, Grand Matron of the Daughters of Vartan, as well as representatives of the various co-sponsors of the commemoration.

The 96th Armenian Genocide commemoration in Times Square was organized by the Mid-Atlantic chapters of the Knights and Daughters of Vartan, and was co-sponsored by the Armenian General Benevolent Union, the Armenian Assembly of America, the Armenian National Committee of America, the ADL-Ramgavars, and the Armenian Council of America. Participating organizations included the Diocese of the Armenian Church of America (Eastern), Prelacy of the Armenian Church, Armenian Missionary Association of America, Armenian Presbyterian Church, the Armenian Evangelical Church, the Armenian Catholic Eparchy for US and Canada and numerous Armenian youth organizations, including the Armenian Church Youth Organization of America, the Armenian Youth Federation, the Tekeyan Cultural Association, Homenetmen Scouts, Hamazkayin Cultural Association, Noyan Tapan of Brooklyn, NY, Rutgers University Armenian Club, Fordham University Armenian Club, Columbia University Armenian Club, New York University Armenian Club, Hunter College Armenian Club and the Armenian Students Association.

Hirant Gulian was chairman of the organizing committee, and co-chair was Dr. Dennis R. Papazian, academic advisor. Dr. Mary Papazian, Senior Vice President of Academic Affairs and Provost of Lehman College, City University of New York and Armen McOmber, New Jersey attorney, served as MCs.

Chair Holder at Clark University, was the final speaker of the day. He used a comparative approach in describing a recent undertaking relating to the 1938 Dersim massacres (Charsanjak region). An estimated 30,000 to 50,000 people were massacred by the Turkish army that year, yet there are no available official documents on the operation. Thus, the Dersim oral history project will be one of the most significant sources relating to this crime against humanity.

****

In reflecting on the significance of the two-day Armenian Genocide Oral History conference, Shoah Foundation Executive Director Dr. Stephen Smith stated: "It was heartening to see that we are all struggling with the same issues, but share a common resolve to bring together archives of extreme historical importance for the common good. There was no one better to convene this than Richard Hovannisian. Working with the Armenian community and seeing the care that is being taken to preserve archives in perpetuity is heartening. This conference set the ground work for us all to work together much more closely."

Unique Armenian Oral History Conference

Continued from page 3

Digital Library Program, explained the process of digitization and how it facilitates preservation and access, but he cautioned that one should not think that digitization is a permanent solution and that the UCLA library, like the Shoah Foundation, is continuously copying its collections. Hayk Demoyan, Director of the Genocide Museum-Institute of the Republic of Armenia, completed the first panel with a description of the Institute's small but growing collection of oral history testimony and the importance of cooperation and sharing among all the existing programs.

The Fourth Session

The fourth and final panel of the day, chaired by Armen Marsoobian of Southern Connecticut State University, was titled "Potentials for Upcoming Scholars, Writers, and Creative Artists." Ara Sanjian, Director of the Armenian Research Center at the University of Michigan-Dearborn, reflected on "Experiences in the Classroom with Third- and Fourth-Generation College Students." He argued that first-hand accounts by Armenian Genocide survivors can broaden our factual and interpretive understanding of the calamity by helping researchers to write academic works on regional histories of the genocidal process, including the few cases of armed resistance. Such micro or local histories

can pave the way for scholars to trace the similarities in the deportation process across the Ottoman Empire, but also the local particularities, and then look for explanations to these differences. In education, the first-hand accounts constitute a large reservoir of primary information to equip the youth with the analytical tools to share their knowledge. Guidelines need to be developed relating to teaching about the Armenian Genocide to children, teenagers, and college students at various stages of their intellectual growth.

Carlos Antaramian of El Colegio de Michoacan introduced his Mexican-Armenian oral history project, which documents the settlement of Armenians in the La Merced neighborhood of Mexico City. After digitizing more than 1,000 photographs for the period of 1900 to 1950, he interviewed a number of elderly Armenians who are the children of survivors and who are able to provide valuable information on the arrival and socioeconomic ascent of the immigrant Armenians and to relate important memories and stories of their parents' experiences during and after the Armenian Genocide. He showed excerpts from the hour-long documentary he is preparing on the subject.

Arda Melkonian and Doris Melkonian have utilized the UCLA collection to explore the experiences based on gender during the genocide. Their presentation focused on the unique suf-

ԽԱՉԻԿ ԴԱՇՏԵՆՅԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 100-ԱՄԵԱԿ

S. ՎՐԹԱՆԷՍ Ա.Ի.Ա.Գ. ՔԶՆՅ. ԳԱԼԱՅՅԵԱՆ

Մենք վաղուց ծանօթներ ենք եղած: Այո՛, Դաշտենյը եւ ես: Որուն ի՞նչ հոգն է որ այդ ծանօթութիւնը միակողմանի էր եւ կը մնայ այդպէս:

1974-ին Դաշտենյ մահացաւ եւ այդպէս ալ առիթը չտրուեցաւ ինծի որ ըսեմ իրեն անձնապէս թէ մեծ հիացումով կարդացած եմ իր «Խողեղան»ը՝ 1960-ի երկրորդ տպագրութիւնը եւ յետոյ 1984-ի յետմահու լոյս տեսած «Ռանչպարների կանչը»:

Այս երկու անգուգական գլուխգործոցները որ այստեղ են այս սեղանին վրայ, պիտի ուզէի որ այս երեկոյեան առիթը տայիք դուք ձեզի ֆիզիքապէս շօշափելու, զգալու գանձնաք, հոգ չէ թէ առ այժմ կարդացած չըլլաք. . . պարզապէս ձեր որդիներուն կամ ուրիշներուն ըսած ըլլալու համար որ այս գիրքերուն օր մը ձեր ձեռքերը դպած են եւ ո՛վ հրաշք, հոգեւոր, զգացական բան մը ձեր մէջ փոխադրուած է ինչպէս երբ Նարեկը կամ Աստուածաշունչ մատենանը հաւատացեալի ջերմեռանդութեամբ ձեռք առած ըլլայիք:

Զգացական չափազանցութիւն մը չէ այս, այլ պարզապէս կրկնութիւն մը այն հրահանգին գոր մենք դպրեւանքի սաներս, գրաբարի դասի մը պահուն ստացանք անկրկնելի Պրն. Սիմոն Սիմոնեանէն.

- Տղա՛ք, կ'երթաք մատենադարան եւ այնտեղ աջի վրայ երկրորդ գրադարանի վերջն երրորդ շարքի վրայ կը գտնէք Եղիշէի, Խորենացիի հատորները: Գիտեմ որ պիտի չկարդաք, բայց առնուազան պիտի կարենայք ըսել թէ տեսած եւ շօշափած էք այդ հատորները. Ուրեմն պարտաւոր զգացէք այս հրահանգս կատարելու: Գացէք եւ այդ հատորները դարակէն վար բերէք, գոնէ այդ հատորները տեսած ըլլալու համար:

Թէ մեզմէ քանինք իրաւամբ այդ հրահանգը կատարեցին՝ Աստուած գիտէ: Բայց այդ օրը այդ եւ նման գիրքերու սրբութիւնը մեզի փոխանցած եղաւ, մահացած՝ բայց անմեռ Պրն. Սիմոն Սիմոնեանը:

***

Այս օրը, 100-ամեակի, յոբելինական այս պարզ բայց արժանավայել առիթով, առաջին առիթն է որ կ'ունենամ հրապարակով արտայայտելու հիացմունքս Դաշտենյի գրական ստեղծագործութեանց եւ մասնաւորաբար այս երկու հատորները մեզի ժառանգ թողած ըլլալուն համար: Կրկնակի ուրախ եմ նաեւ անոր համար որ Դաշտենյի արժանաւոր դուստրը՝ Անահիտ Դաշտենյ եւ իր սիրելի ամուսին Պերճ Թիւրպեանը այստեղ են յանուն Խաչիկ Դաշտենյի ընդունելու մեր գնահատանքը, հիացմունքը եւ յաւելտ երախտապարտ մեր զգացումները:

Սիրելի Խաչիկ Դաշտենյ, ծննդեան 100-ամեակի առիթով կը խոնարհինք քու յիշատակիդ եւ մեր գրականութիւնը հարստացնող վաստակիդ առջեւ:

***

Իմ ծանօթութիւնը Դաշտենյի հետ սկսած է բոլորովին պատահականօրէն: Անթիլիասէն Երուսաղէմի ժառանգաւորաց փոխադրուելու ընթացքին մէկ տարիով Հալէպ իմ ծննդավայրս կը գտնուէի: Այնտեղ ունէինք Կիւլէսէրեան գրավաճառ մը, Քառասուն Մանկանց Եկեղեցւոյ գլխաւոր մուտքին ճիշդ հանդիպակաց կողմը: Քաղաքին միակ գրատունն

էր ուր Հայպետհրատի նոր հրատարակութիւններուն կարող էիր ծանօթանալ եւ եթէ բաւարար ինայդու թիւն ունէիր, մէկ երկու գիրք գնած թեւիդ տակ տուն կ'երթայիր՝ լսելու նոյն յանդիմանական յանկերգը-

- Նորէ՛ն գիրքի դրամ տուիր: Այդ օրը դրամ չունէի . . եւ հետեւաբար 1956-ի տպագրութիւնը չէի կրնար գնել: Գրքին անունը՝ «Խողեղան» հարազատ հնչեց, որովհետեւ այդ օրերուն քիչ թէ շատ ծանօթ էի Քրտերէնի եւ հետագային երբ գիրքը կարդալու առիթը ունեցայ, հաստատեցի եմթադրութիւնս թէ Խողեղան, Հայերէն Աստուր կամ Աստուածատուր անունս Քրտերէնն է:

1958-ին Երուսաղէմ գացի իբրեւ ժառանգաւոր: Այնտեղի Դուրեան Մատենադարանը, Միջին Արեւելքի մեծ եւ ճանաչուած հաստատութիւններէն էր: Այնտեղ գտայ «Խողեղան»ը: Եւ իբրեւ հին ծանօթներ վերցուցի գիրքը եւ գրեթէ մէկ շունչով կարդացի եւ արդէն անոր հմայքին տակ էի եւ . . սիրահարուած: Փոխանակ գիրքը ետ վերադարձնելու կամ մօտիկ դասընկերներու յանձնարարելու որ իրենք եւս կարդան, գացի ուղղակի՝ այն ատենուան տեսուչ Հայր Թորգոմ Վրդ. Մանուկեանի մօտ եւ հակիրճ պատմեցի գրքին գրական արժանիքներուն մասին:

Երուսաղէմի ժառանգաւորաց գտնուած շրջանին , իբրեւ նորամուտ սովորութիւն, մի քանի ուսանողներով սկսած էինք ճաշապահութեան, կանոնաւոր հերթականութեամբ կարդալ ընտրուած գիրք մը: Տեսուչին քաջալերանքով սկսանք «Խողեղան»ի ճաշարանային ընթերցումը: Մի քանի էջեր ընթերցելէն ետք, ճաշարանը արդէն հմայուած էր պատումէն, սիրահարուած էինք բոլորս ալ: Այնքան կապուած էինք գրքին որ ճաշարանէն շուտ պրծելու պատրաստ տղաքը կը յամենային իրենց սեղերը գամուած, գրեթէ հիպնոսացած:

Ընթերցումը որքան տեւեց չեմ յիշեր. բայց գիտեմ որ հրապարակային այդ ընթերցումէն ետք շատեր կարգի կը սպասէին, գիրքը մատենադարանէն վերցնելու եւ առանձնապէս ըմբոշխնելու զայն:

Յետոյ բախտը ունեցայ իմ անձնական օրինակս ունենալու:

Դաշտենյը արդէն ծանօթ եւ մտերիմ անուն մըն էր, առնուազան շուրջս եղող եւ գրական հետաքրքրութիւն ունեցող մարդոց մօտ: Յետ մահու եկաւ 1984-ին լոյս տեսած «Ռանչպարների Կանչը» կարեւոր ներդրումովը դաշտենյի դուստր՝ Անահիտին:

* * *

Այս երկու, անկրկնելի գլուխգործոցներու առընթեր, Դաշտենյ հակայական ներդրում ունի թարգմանչական աշխատանքով:

Այդ ալ կը պատահի հետեւեալ պայմաններու տակ: Իր երկրորդ բանաստեղծական հատորին տպագրութեան առիթով իր շուրջ յարուցուած աղմուկէն ազատելու համար կը հեռանայ Երեւանէն:

Մոսկուայի մէջ անգլերէնը կը գորացնէ եւ կը տիրապետէ: Աւետիք Իսահակեան խորհուրդ կու տայ շարունակելու Յովհաննէս Խան Մասեհեանի կիսատ թողած գործը Շէքսպիր թարգմանելով: Դաշտենյի թարգմանութիւններով գրեթէ կ'ամբողջանան հայերէնով Շէքսպիրեան մատենադարանը:

Թարգմանչական աշխատանքը բախտորոշ դեր կատարած է մեր մշակույթի գրականութեան զարգացման ընթացքին: Յիշենք, Մեսրոպեան գիրքերու գիւտին, Աստուածաշունչի եւ ուրիշ գլուխգործոց թարգմանութիւնները: Իրաւամբ այդ շրջանը կոչուեցաւ Ոսկեդար:

Յիշենք, 19-րդ դարու Արեւմտեան թեւի (Կ. Պոլիս եւ Վենետիկ) եւ Արեւելեան թեւի (Թիֆլիս) մտաւորականութեան հարուածային աշխատանքը թարգմանչական գործի մէջ: Այդ շրջանը իրաւամբ կոչուեցաւ Զարթօնքի Շրջան:

Անշուշտ, պէտք է մոռնալ Կիլիկեան շրջանի նուաճումները՝ դարձեալ թարգմանութիւններով ճոխացած եւ այդ շրջանն ալ ճանչցած ենք իբրեւ Արծաթի Դար, բաղդատելով հինգերորդ դարի Ոսկեդարի հետ:

Վերադառնալով Մովսէսական շրջանի նուաճումներուն, պէտք է նշել թէ մեզմէ ամէնէն տաղանդաւորները, ներառեալ Դաշտենյը, չէին կրնար համարձակօրէն նուիրուիլ ինքնուրոյն ստեղծագործութեան, միշտ ենթակայ ըլլալով սոցիալիստական ուշադրման հետեւած ըլլա-

լու քննադատութեան, որ համագործ էր դատապարտութեան: Ուրեմն ստիպուած դիմեցին ապահով եւ արդէն իսկ իշխանութիւններէն ընդունուած գրականութեան թարգմանութիւններով: Այդ ձեւով շահեցաւ նախ գրագէտ-արուեստագէտը եւ երկրորդ՝ մեր հայ գրականութիւնը որ հարստացաւ համամարդկային հնչեղութիւն եւ կարեւորութիւն ունեցող գրքերու թարգմանութիւններով:

***

Այստեղ բոլորովին անձնական փորձառութիւն մը կ'ուզեմ բաժնել ձեր հետ:

Հայաստան այցելութեանս առթիւ չեմ կրցած դիմադրել փորձութեան . . երկու ձեռքով, երկու բթամատ եւ երկու ցուցամատ իրար միացուցած, այդ փոքր քառակուսին մէջ երբ տեսադաշտը կը դիտեմ . . . Սարեանի պատառներէն մէկն ու մէկը կը տեսնեմ:

2001-ին երբ ուխտագնացութեամբ Արեւմտեան Հայաստան եղանք-Կեսարիայէն, Տիգրանակերտէն մինչեւ Արաբկիր, Վան, Պիթլիս եւ յետոյ Կարս, նոյն փորձով տեսադաշտը ինծի յիշեցուց մանրամասն ու գունազեղ պատկերացումները այն վայրերուն ուրկէ Դաշտենյի հերոսները- Խողեղանն ու Ռանչպարները քայլեցին, ապրեցան եւ մաքառեցան յանուն ազատութեան:

Դաշտենյ յաւերժացուց թէ՛ երկիրը եւ թէ՛ հերոսները որոնք կոչուեցան ՀԱՅԴՈՒԿ, ՖԻՏԱՅԻ կամ՝ անգլերէնով՝ Freedom Fighters... Ազատամարտիկ մեր օրերու կոչումով:

Փառք այդ հերոսներուն, փառք եւ պատիւ զանոնք անմահացնող Դաշտենյին:

Հայերասիս
ԽՐԱԽՆՈՒՆՔ
tu
ՉՈՒԿԿԵՐՈՅԹ

Կազմակերպութեամբ՝
ԿԼԵՆՏԷՅԼԻ ԱՐՍԷՆ ԿԻՏՈՒՐ
ՄԱՍՆԱԾԻՒՂԻ

Շաբաթ, 4 Յունիս 2011
 երեկոյեան ժամը 8:00-էն սկսեալ
 1060 North Allen Avenue
 Pasadena, CA 91104

 Տոմսերու համար դիմել՝
(626) 797-7680

ՍԱՐԻ ԹԱՂԻ ՅԻՒԱՆԴԱՆՈՅԸ (ԻՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ)

ՀԵՆՐԻԿ ԱՆԱՍԵԱՆ

... Այսօր էլ կայ այդ հիւանդանոցը Երեւանի Սարի Թաղ կոչուող բարձունքի վրայ:

Միայն թէ չգիտեմ, այն այսօր էլ ծառայող է սուր վարակիչ հիւանդութիւնների բուժմանը:

Ես չորս տարեկան էի, երբ յայտնուեցի այդ հիւանդանոցում 1941-ի խստաշունչ ձմռանը, Դեկտեմբեր ամսին, Նոր Տարուայ նախօրեակին:

- Ձեր փոքրիկը ծանր հիւանդ է տիկին, նրա մօտ տարածուն Սկարլատինա է (հայերէն՝ Քուրթէշ), կեանքի համար վտանգալոր հիւանդութիւն, երկարատեւ բուժում է անհրաժեշտ, - ինք քննելուց յետոյ արտոնողում է բժիշկը՝ մայրիկիս շուտաւարձ հայեացքի ներքոյ: - Խնդրում եմ բժշկուհի, արէ՞ք ամէն ինչ, ինչ որ հարկաւոր է, ես ամէն ինչի պատրաստ եմ, միայն թէ երեխաս բուժուի, - ասում է մայրս:

Բժշկուհին արդէն հոտն առել էր մօտալուտ նուիրատուութեան: Նրա առջեւ կանգնած էր երեւանածեայ երիտասարդ անփորձ մի կին, եւ, ինչպէս երեւում էր հագուկապից, էն էլ՝ դրսեցի, ինչպէս ասում էին այդ տարիներին՝ պոլսեցի: Մինչեւ 1946-47 թուականները Յունաստանից, Պոլսից եւ Ֆրանսայից արտագաղթած հայերը տեղացիների կողմից յորջորջուած էին՝ որպէս Պոլսեցիներ:

- Ինչպէս ասացի, ձեր երեխան ծանր հիւանդ է, - փորձում է բացատրել իրավիճակը երիտասարդ, գեղադէմ բժշկուհին եւ շարունակում, - այս հիւանդութիւնը հետք է թողնում ենթակայի առողջութեան վրայ եւ այն կարող է երեւան գալ նրա կեանքի որեւէ հատուածում: Ամէն դէպքում, դուք հանգիստ պահէ՛ք ձեզ եւ աշխատէ՛ք շատ չ՝ երեւալ երեխայի աչքին:

- Եթէ ուզեմ էլ յաճախակի գալ, չեմ կարող բժշկուհի, որովհետեւ ես վաղ առաւօտից մինչեւ ուշ երեկոյ աշխատում եմ լինինգրադցիներին ճաշարանում: Ամուսնուս գալ շաբաթ բանակ են տանելու, իսկ աւագ որդիս էլ դասերից յետոյ հարեւանի տանն է մնում:

... Ես, թէեւ չորս տարեկան էի, բայց այսօրուայ նման յիշում եմ այդ դաժան օրերը: Մի տասնամեակից փոքր երեխաներ, բոլորն էլ նոյն հիւանդութեամբ տառապող, մէկ սենեակի մէջ, ահաւոր վատ պայմաններում, սոսկալից ցրտին տապակուած էին քառասուն աստիճան տաքութեան մէջ: Իմ մահճակալն էլ անմիջապէս դրան ետեւում էր եւ դրան ամէն մի բացուելու փակուելուն սոսկալի միջանցիկ քամի էր առաջանում:

Մի քանի օր անց, ուշ երեկոյեան մայրս եկաւ ինձ տեսութեան: Տեսնելով իր համար բաւականին խորթ հիւանդանոցային պայմանները, մանաւանդ իմ ծանր վիճակը, համբերութիւնից դուրս ելած, սկսեց բողբոջել.

- Էս ի՞նչ վիճակ է, էս ո՞ւր էք պառկեցրել երեխայիս..., դրան ետեւը, ահաւոր քամու տակ:

- Տիկին հանգստացէ՛ք: Այս միակ տեղն էր, որ կարողացանք մահճակալ տեղաւորել, չէք տեսնո՞ւմ թէ որքան հիւանդ երեխաներ ունենք, - փորձում է մայրիկիս հանգստացնել բուժքոյրը:

- Չգիտե՞մ, ինչ ուզում էք արէ՛ք, երեխայիս տեղափոխէ՛ք ու-

րիչ սենեակ...

- Այս ժամին միայն երկու բուժքոյր ենք աշխատում, առաւօտեան կը փորձենք ինչ որ բան անել:

- Էս ի՞նչ աղեալ էք դրել (աղեալ՝ ուռերէն է՝ ծածկոց)...., աս պարզ, բարակ ծածկոց է, որ միայն ամրանը կարելի է գործածել...., երեխաս տաքութեան մէջ վառուած է, այս ի՞նչ վիճակ է..., օ՛հ Մոն Տիօ (Ֆրանսերէն Աստուած իմ), այս ի՞նչ բան է, ինչո՞ւ է այսպէս ուռած տղայիս աջ ոտքը..., տակն էլ չէ փոխել:

... Պարզում է, որ մի քանի օր, ոչ ոք չի հետաքրքրուել ինձով, եւ ես, ակամայ անկողնում եմ միգել, որի պատճառով էլ, աղից եւ խոնաւութիւնից աջ ոտքս վարակուել է վտանգալոր մանրէով ու ամբողջ վերին մասը թարախակալել է:

Մայրիկիս գայրոյթը հասնում է գագաթնակէտին: Այդ ուշ ժամին ոչ մի բժիշկ չկայ հիւանդանոցում, ո՞ւմ բողբոջել ի՞նչ անել.

- Ես տանում եմ երեխայիս, - ամբողջովին յուսահատ, արցունքներով միջից հագիւ կարողանում է արտաբերել մայրիկս:

- Ի՞նչ էք ասում, տիկին, ձեր երեխան շատ ծանր հիւանդ է, տնային պայմաններում դուք չէք կարող նրան բուժել, սկարլատինն էլ մի կողմ, հիմա նրա ոտքն է ահաւոր աշտուցուած, եւ եթէ շտապ միջամտութիւն չլինի՝ կարող է գանգրենա առաջանալ...:

- Եւ դո՞ւք էք ասում դա: Բա դուք ո՞ւր էիք մինչեւ հիմա, քանի օր է երեխայի տակը չէք նայել, սաւանը չէք փոխել, էս ի՞նչ անտէր վիճակ է... չէ՛, ո՛չ, ես չեմ կարող այլեւս երեխայիս վստահել ձեզ: Ես հիմա իսկ տանում եմ տղայիս...

- Ո՛չ, ոչ տիկին, դուք չէք կարող տանել երեխային մինչեւ գլխաւոր բժիշկը թոյլ չտայ, իսկ նա կը լինի միայն առաւօտեան, ստիպուած էք այս գիշեր սպասել: Ճար չկար, մայրս ստիպուած էր այդ գիշեր մնալ հիւանդանոցում եւ եղած հնարաւորութիւններով փոքր ինչ թեթեւացնել իմ վիճակը:

Առաւօտեան գլխաւոր բժիշկն ու իր արբանեակները մտան հիւանդասենեակ.

- Տիկին, դիմեց բժիշկը մայրիկիս, - ինձ ասացին, որ դուք ձեզ շատ վատ էք պահել երէկ գիշեր, աղմկել էք, անտեղի վիրաւորել սրան-նրան: Չէ՞ք տեսնում մեր վիճակը: Երկիրը պատերազմի մէջ է, դեղամիջոցներն անբաւարար, աշխատողները քիչ, մենք էլ ենք մեր գլուխները կորցրել:

- Ներեցէ՛ք պարոն բժիշկ...
- Ես պարոն չեմ տիկին, պարոնը ձեզ մօտ էր՝ Ֆրանսայում...

- Լա՛ւ, ընկեր բժիշկ, - որոշակի քծիծաղով նկատել տուեց մայրս, - արդեօ՞ք ձեր աշխատողները այդքան գբաղ էին, որ չեն կարողացել տղայիս անկողնու սպիտակեղէնը երեք-չորս օր շարունակ չփոխել եւ միգաման տրամադրել, որի բացակայութեան պատճառով փոքրիկս մի քանի օր անընդմէջ տակն է աղտոտել, որի արդիւնքում էլ ահա, խնդրեմ, տղայիս ոտքի վիճակը..., եւ ձեր բուժքոյրն էլ ասում է, որ գանգրենայի վտանգ կայ:

- Ինչո՞ւ է այդպիսի լիմար բան ասել...

Այս ասելով բժիշկն արագօրէն դէն նետեց իմ անկողնու ծածկոցը եւ տեսնելով իմ ոտքը՝ քարացաւ տեղում:

- Այս ի՞նչ վիճակ է, այսպիսի բան չկար, երբ երեխային բերեցին...
- Այո՛ չկար, հիմա տեսնո՞ւմ էք բժիշկ, որ ձեր աշխատողների անհոգութեան, անսիրտ վերաբերմունքի պատճառով ինչ վիճակի մէջ է յայտնուել իմ գաւակը, - գրեթէ հեկեկալով ասաց մայրս:

- Ոչինչ..., տիկին, մի յուզուէ՛ք, մենք ամէն ինչ կ'անենք երեխային բուժելու համար, - կարծես քիչ առաջուայ խոտոռադէմ բժիշկը չլինէր:

- Ես ձեզ չեմ հաւատում բժիշկ, այստեղ կատարեալ անտէրութիւն է, այսքան երեխաներ կան այս սենեակում, օղն էլ խեղդողիչ, հաւանաբար դեղերն էլ՝ անբաւարար: Ես չեմ կարող երեխայիս ձեզ վստահել: Էլ չեմ խօսում ցրտի մասին: Դրսում աւելի տաք է, քան այստեղ:

- Տիկին, չմոռանա՛ք, որ մենք պատերազմի մէջ ենք, - մայրիկիս խօսքն ընդհատելով վրայ տուեց բժիշկը:
- Հասկանում եմ բժիշկ, բայց պատերազմն ի՞նչ կապ ունի այստեղի պայմանների հետ: Մի՞թէ չի երեւում, որ պատերազմից առաջ էլ նոյն վիճակն է տիրել այստեղ..., ո՛չ, ո՛չ, ես չեմ կարող երեխայիս այստեղ թողնել:

- Այդ ի՞նչ էք ասում տիկին, ձեր երեխան ծանր հիւանդ է, տնային պայմաններում դուք չէք կարող նրան բուժել, դուք դա հասկանո՞ւմ էք տիկին, - այս անգամ արդէն գայրացած՝ իրար ետեւից շարեց բառերը բժիշկը:
- Ո՛չ, դարձեալ ո՛չ, տանում եմ բալիկիս, յամառում էր մայրս...

- Դուք մոռանում էք, որ բացի Սկարլատինից, Գանգրենա (հայերէն՝ փտախտ) եւ սպառնում ձեր որդուն:

- Ինչ, ի՞նչ գանգրենա..., Աստուած իմ..., օ՛..., Մոն Դիօ, միեւնոյնն է, ես տանում եմ երեխայիս:

- Դուք ձեր յամառութեամբ կարող էք կորցնել ձեր երեխային, կրկնում եմ՝ չափազանց լուրջ է նրա վիճակը, ուշքի եկէ՛ք տիկին, - միանգամայն լուրջ եզրափակեց իր խօսքը բժիշկը:

- Թող լուրջ լինի, միեւնոյնն է, ես տուն եմ տանում իմ տղային: Եթէ պիտի մեռնի՝ թող իմ տանը մեռնի...

- Այդ դէպքում պարտաւորուած էք ստորագրութիւն տալ, որ ձեր կամքով էք երեխային տուն տանում:

- Խնդրեմ, ես պատրաստ եմ...:
... Մէկ ժամ չ'անցած ես արդէն մեր տանն էի: Մայրիկիս համար արդէն ընկերուհի դարձած Շրջավարտի նախագահ՝ Տիկին Վարսիկն ամէն ինչ կարգադրել էր ինձ հիւանդանոցից տուն տեղափոխելու համար:

.. Խստաշունչ ձմեռուայ պայմանները նկատի առնելով, ծնողներս անհրաժեշտ միջոցներ էին ձեռնարկել տունը տաք պահելու համար: Նրանք վաճառել էին իրենց անհրաժեշտ իրերն ու զարդեղէնը, եւ գնել էին բաւական սուղ արժող Անտրաքիտ կոչուող ածուխ:

Անձնական միջոցներով մայրս վարձել էր մի փորձուած բժշկուհու, որը քսանչորս ժամ ինձ հետ էր անցկացնում եւ բոլոր հնարաւոր միջոցներով ու դեղորայքով աշխատում էր առաջին հերթին բուժել իրօք գանգրենայի եզրին հասած աջ ոտքս, որի վերին մասի խոռոչից անդադրում թարախ էր

հոտում: Հայրս արդէն չկար, մեկնել էր ռազմաճակատ:

Օրէ-օր մուսլ տեսք էր ստանում ինձ բուժող բժշկուհին, ու մի օր էլ, կարծելով թէ ես քնած եմ, գիշերուայ ուշ ժամին, երբ նոր էր վերադարձել մայրիկս աշխատանքից, կամացուկ նրան ասաց.

- Հենրիկի ոտքի վիճակը գնալով վատանում է, վախենում եմ..., ախր ո՞նց ասեմ, ի՞նչ ասեմ, լեզուս էլ չի պտըտուում..., վախենում եմ որ ստիպուած լինենք ոտքը կտրել, այն էլ՝ ամէնավերին մասից, կարծում եմ գանգրենայի հոտ է գալիս:

- Ի՞նչ, էդ ի՞նչ ես ասում բժշկուհի, ո՛չ, ո՛չ, երբե՛ք, երբե՛ք, անկարելի է: Ես չեմ հաւատում: Ես չեմ նահանջելու: Ես թոյլ չեմ տայ, որ իմ երեխայի ոտքը կտրեն: Ասա խնդրեմ, ո՞վ է այս գործի լաւագոյն մասնագէտը Երեւանում, ինչպէ՞ս է նրա անունը...:

Դարձեալ օգնութեան է հասնում Տիկին Վարսիկը: Օրհնուի նրա գերեզմանը:

Յաջողի առաւօտ, գրեթէ լուսաբացին, տիկին Վարսիկի հետ միասին մեր յարկի տակ յայտնուեցին յաղթանդամ բժիշկ Եաղուպեանն ու բարետես մի կին, որը հաւանաբար նրա օգնականն էր:

Դժուար չէր հասկանալ, որ նրանց նախօրք տեղեակ էին պահել իմ իրական վիճակի մասին, որովհետեւ, առանց աւելորդ հարցուփորձի, բժիշկն անցաւ գործի: Դէն նետեց իմ վրայի տաք վերմակը եւ չթաքցնելով գայրոյթը՝ դիմեց ոչ թէ մօրս, այլ տիկին Վարսիկին.

- Ո՞վ է եղել երեխայի բժիշկը, խնդրեմ ասէ՛ք նրա անունը տիկին Վարսիկ:- Չգիտեմ բժիշկ, երեխայի մայրը՝ Վերժինէն կարող է պատասխանել ձեր հարցին:

- Լա՛ւ, լաւ..., պէտք է, յետոյ կը խօսենք այս մասին, - ասաց բժիշկը եւ շրջուեց իր հետ եկած կնոջ կողմը, եւ փոքր ինչ մօտենալով նրան՝ ինչ որ բաներ փսփսաց նրա ականջին:

Ես, ամբողջովին անտեղեակ կատարուող գործողութիւններից, սոսկալի բարձր Չերմութեան ազդեցութեան տակ, եւ, մանաւանդ աջ ոտքիս ահաւոր ցաւի պատճառով, ինձ գգում էի անբացատրելի մի անյայտութեան մէջ, ես զառանցում էի, եղաւ մի պահ, որ աչքերս մթնեցին ու ընկալ երազների աշխարհը...:

Չգիտեմ թէ տասնօրեայ անքնութիւնից եւ տառապալի ցաւերից յետոյ քանի ժամ էի քնել, բայց երբ աչքերս բացեցի, կողքիս կանգնած էր մայրս, իսկ քիչ այն կողմ՝ ին խնամող բժշկուհին:

Անրեւակայելի հանգստութիւն էր իջել վրաս, կարծես թէ անցել էր ոտքիս ցաւը, բայց զգում էի, որ անկողինս, մանաւանդ աջ ոտքիս շրջանը խիստ խոնաւ էր.

- Մամա՛, - ոչ այնպէս՝ առաջուայ նման նուաղուն ձայնով, ցոյց տալով աջ ոտքիս շրջանը, դիմեցի մօրս, - էստեղ, էստեղ թաց է..., թաց:

- Հիմա՛, հիմա՛, տղաս, իմ անուշ բալիկս, հիմա կը նայեմ թէ ինչ է եղել:

- Քնարիկ, Քնարիկ մօտ արի, մօտ, - դիմեց մայրս ինձ խնամող բժշկուհուն, մօտ արի, տես, տես, Հենրիկի ոտքն իջել է, գրեթէ ուռուածութիւն չկայ, ամբողջ թարախը դուրս է եկել, հրա՛ջք է հրա՛ջք...:

Պարզուեց, որ բժիշկ

ԾԵՐԱՆՈՑ ԴՐՈՒԱԾ ՄՕՐԱ ԵՒ ՄԻՒՍ ԲՈԼՈՐ ՄԱՅՐԵՐՈՒՆ

ՄԵԹՐ ՊԱՐԳԵՒ ԴԱԻԹԵԱՆ

Մայրս ամիս է նորէն եւ մայրեր մեծարելու Մայրերու Օր:

Լիբանանի պատերազմը գիս Գանատա նետեց, մօրս ալ՝ Աւստրալիա:

Մայրս՝ հեռաւոր Աւստրալիոյ Սիտնի քաղաքի ծերանոցներէն մէկուն մէջ է:

Այս իր առաջին Մայրերու Օրը պիտի ըլլայ իր սեփական բնակարանէն դուրս:

Եղբօրս՝ Վահանին անակնկալ մահէն ետք (մօտաւորապէս երեք տարի առաջ), անոր խոցուած սիրտն ու ժամերով նստակեաց վիճակը քանդեցին միտքը անիծեալ հիւանդութեամբ մը որ Dementia կը կոչուի, եւ խեղճ մայրս չիշողութիւնը կորսնցուց «կաթիլ առ կաթիլ»:

Ամէն օր իր հետ խօսելու հաճոյքէն, ներշնչումէն ու ջերմութենէն գրկուեցայ:

Մայր ունենալ-չունենալու պէս բան մըն է այս անիծեալ վիճակը:

Հոգատար քոյրս դարձած է մօրս հետ հաղորդակցութեան կապս:

Աստուած քրոջս փափաքները իրագործելով գինք առատօրէն վարձատրէ:

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ալ Մայրերու Օրուայ առթիւ քարդ ղրկեցի մօրս:

Անշուշտ մօրս բան մը պէտք է գրէի մէջը: Ես որ ամէն տարի քարդը սքանչելի սիրերգի էջով կը լեցնէի, չկրցայ երկար գրել այս անգամ մօրս:

Ինծի ճանչցողները գիտեն թէ որքան ու որքան կը սիրեմ մայրս: Երկար նստելէ ետք քարդին առջեւ կրցայ գրել միայն հետեւեալ տողերը:

«Աստուած պահէ ու պահպանէ քեզ, սիրելի եւ աննման մամաս»:

«Ապրի որ Աստուած մամա ըսելու հաճոյքէն չզրկէ ինծի»:

Միայն այսքան:

Քարդը ղրկելէս ետք, մօրս պատկերը մտքիս մէջ մեծցաւ ու մեծցաւ:

Երկրորդ քարդ մըն ալ գնեցի ու ղրկեցի նոյն օրը, որուն վրայ Անգլերէն գլխագիր տառերով գրուած էր, «Մայր, չես գիտեր որքան դուն արժէքաւոր ես»: Մէջը նորէն գրեցի, որ Աստուած մամա ըսելու հաճոյքէն չզրկէ ինծի:

Կարծես մի քիչ հանգչեցայ, ի գուր խորհելով որ մօրս քուն մտած միտքը իմ երկու քարդերու կրկնակի լիշեցումով կրնամ մասամբ

արթննայ:

Հիմա անհամբեր կը սպասեմ գիտնալու քրոջմէն թէ մայրս ինչպէս պիտի ընկալէ Մայրերու Օրուայ առթիւ ղրկած քարդերս երբ գանոնք ստանայ:

Քոյրս անշուշտ իրեն պիտի կարդայ եւ ըսէ, «Մամա՛, Պարգեւէն է»:

Արդեօ՞ք մայրս պիտի ճանչնայ գիս եւ ճանչնալով պիտի ուրախանա՞յ:

Դեռ ծաղիկներ ալ պիտի ղրկեմ իրեն եւ Մայրերու Օրուայ առաւօտուն պիտի հեռաձայնեմ իրեն նորէն ըսելու, «Մամա, տղադ Պարգեւն եմ, Աստուած պահէ եւ պահպանէ քեզի, եւ գալ տարի ալ քեզի մամա ըսելու հաճոյքէն չզրկէ ինծի»:

Ոմանք կարելի գիս հեգնեն եւ շատ զգայուն ես ըսեն:

Մայրերու Օրուայ առթիւ, ես ճակատագրիս բերումով պիտի չկրնամ այցելել մօրս ու համբուրել անոր սուրբ ձեռքը:

Յաւակցական խոր ապրումով կը խոնարհիմ ցաւին առջեւ բոլոր անոնց որոնք մայր կորսնցուցած են եւ Մայրերու Օր տօնելու հաճոյքէն զրկուած են, կամ ալ, ինծի պէս, իրենց մայրերէն հեռու ապրելու վիճակուած են:

Յարգանքի եւ մեծարանքի խօսք կ'ողողեմ բոլոր անոնց որոնք Մայրերու Օրուայ առթիւ իրենց մայրերուն շուրջ հաւաքուած, իրենց մարդ կոչուելու ամենավեհ զգացումները ցոյց պիտի տան, սիրոյ եւ երախտագիտութեան խօսքերով եւ ապրումներով:

Իսկ ծերանոց դրուած մեր մայրերուն, ամբողջ հոգևով կը համբուրեմ իրենց զաւակ մեծցնելու աշխատանքով յոգնած ու մաշած օրհնեալ ձեռքերը:

Մեր կեանքի երթին առջեւ բացուող մշտադաւար սիրոյ աշխարհ են մայրերը:

Մեր միտքն ու հոգին լուսաւորող կենսայորդ աստղ ու արեգակ են մայրերը:

Մեր թուիչքին՝ տիեզերք են:

Մեր վերելքին՝ յենարան են:

Մեր ցաւին՝ բուժարան են:

Մեր մեղքերուն՝ քաւարան են:

Մեր աղօթքին՝ վեհարան են:

Մեր հաւատքին՝ աւետարանը:

Մեր շունջին՝ օդը, եւ մեր սրտին՝ գարկը, եւ մեր աչքին՝ լոյսը: Մեր այտին՝ ժպիտը, եւ մեր ճակտին՝ փայլքը, եւ մեր զլխին՝ բարձը:

Թորոնթօ

ՄԱՅՐ ԻՍ ԱՆՆՄԱՆ ՍԵՐՈՒ ՆՈՎՇԱԴԵԱՆ

Դու համբերութիւն, ծով կեանքի կորով ու սիրոյ աղբիւր, Դու նեղուածներին նեցուկ ու պապակ շրթերին պաղ ջուր, Մեր բարձեալ Տէրը քեզի ստեղծեց, չափազանց պատուեց, Ու որպէս յարգանք, դրախտն անգամ ոտքիդ տակ դրեց...

ԺԱՄԱՆԱԿ... (ՄՕՐԱ) ԱԼԲԵՐԹ ԳՐԲԱՇԱՐԵԱՆ

Որքան կարճ ես, ժամանակ, Կարողանալ չափելու, Խորութիւնը անյատակ, Լուսապսակ մօր հոգու:

Նա մի աշխարհ է անհուն, Համակ մի սէր ու զգուանք, Ուր արեւներ շողշողուն Դառնում են խինդ ու խայտանք:

Ուր մեղեդին անապակ Մայրական ջինջ համբոյրի Լինում է Ս. Պատարագ Ու սուրբ բաշխումը լոյսի:

Ախ, շատ կարճ ես, ժամանակ Կարողանալ չափելու, Խորութիւն անհատակ Լուսապսակ մօր հոգու:

ՄԱՅՐ...

ՓԱՆՈՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Մայր՝ ինձ մի պահ թող, Աչքերիդ պատուհանից Նայեմ, հասկանամ, Այն օրերը որ անձրեւ է տեղում ինչո՞ւ է արեւն աւելի շողում Առկայծում, ճառագայթում...

Մայր՝ պայծառ օրերիդ պէս, Քեզ երգ պիտի ձօնեմ, Ու գովքիս բառերն ամէն՝ Թող հնչեն հեռուներում...

Ու տարածեն քո վեհապանծ Մայրական գորովանքը Ամբողջ աշխարհում...

Գիտես մայր՝ այս երգն այն չէ, Որ պիտ ձօնեմ, Չգրուած երգն իմ Կրկնում եմ սրտիս մէջ, Անունիդ պէս սուրբ Մինչեւ յաւիտեան, մինչեւ յաւիտեան...

ՄԵՐ ՄԱՅՐԵՐԸ Ն. Տ. ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ

Մայրերն են պահել մեր ինքնութիւնը Մայրերն են հայոց օջախի սիւնը, Մայրական սէրը ծով է անսահման, Թէ չլինի մայր, փլած է տունը...

ՀԱՅԵՐՆ ԱՌԱՋԻՆ ՀՆԴԵՐՈՊԱՑԻՆԵՐԻ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴՆԵՐՆ ԵՆ

ՍՈՒՐԷՆ ԵՐԵՄԵԱՆ, ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ

«Ժամանակակից լեզուաբանութիւնը խորանալով հնդեւրոպական ժողովուրդների լեզուաբանական ծագման հարցերի մէջ, եկել է մի շարք կարեւոր եզրահանգումների, որոնք ուղղակիօրէն կապուած են նաեւ հայ ժողովրդի ձեւաւորման խնդրի հետ: Վերջին տարիներին սովետական գիտնականներ թամազ Գամդրելիձէն ու վեհաջեսլաւ Իւանովը առաջ են քաշել մի նոր տեսութիւն, որի համաձայն հնդեւրոպական լեզուով խօսողները մ. թ. ա. V եւ IV հազարամեակների սահմանագծում ապրել են Հայկական լեռնաշխարհում:

Գիտնականները համոզիչ փաստարկներ են բերել յօգուտ իրենց դրոյթի, յենուելով լեզուաբանական, պատմական, հնագիտական հսկայական նիւթի վրայ, օգտագործելով հնագոյն ժամանակների վերաբերեալ շատ այլ գիտութիւնների տուեալները: Սա հնարաւորութիւն է ընձեռում այլ կերպ դիտել հայերի ազգածնութեան պրոբլեմը: Պարզուով է, որ այն հեռաւոր ժամանակաշրջանում է ծագել լեզուաբանների կողմից վերականգնուող նախահայերէնը, որի անմիջական ժառանգորդը մեր ժամանակակից հայերէնն է, որում եւ մանաւանդ նրա բարբառներում

զարմանալիօրէն մինչեւ օրս էլ պահպանուել են այդ հնագոյն լեզուի հետքերը:

Գիտութեան տուեալները ցոյց են տալիս, որ ոչ միայն հայոց լեզուն է համարուում հնդեւրոպականի անմիջական ժառանգորդը, այլեւ հայերն իրենք առաջին հնդեւրոպացիների անմիջական ժառանգորդներն են: Մ.թ.ա. V-IV հազարամեակներին (երբ կազմաւորուել է եւրոպեոիդ ցեղի մարդաբանական տիպը) վերաբերուող տուեալները վկայում են, որ նրա ամենատիպիկ ներկայացուցիչները հայերն են: Այդ ժամանակաշրջանում Փոքր Ասիայի, Հայկական լեռնաշխարհի, Հիւսիսային Միջագետքի եւ Իրանական սարահարթի հիւսիս-արեւմտեան հսկայածաւալ տարածքում ապրել են ցեղեր, որոնք խօսել են հնդեւրոպական նախալեզուով: Արդէն այն ժամանակ տեղի էր ունենում ազգակից բարբառների տարանջատման գործընթացը, որոնց հիման վրայ այնուհետեւ առաջացան հնդեւրոպական լեզուները:

Նիւթական բազմաթիւ վկայութիւնները, լեզուական փաստերը, հնագոյն առասպելներն ու աւանդութիւնները, այս ամէնը ժամանակակից գիտութեան հիմք են տալիս ամենայն համոզուածութեամբ ապացուցել, որ հայերը Հայկական լեռնաշխարհում տեղաբնիկներ են եղել»:

ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
1060 North Allen Ave
Pasadena, CA 91107
Գրասենեակները վերանորոգուած եւ յարմար վարձքերով
Հետաքրքրուողներէն հեռաձայնել՝
(626) 398-0506

ՄԱՍԻՍ
ԱՄԵՆԱՎՈՍԱՀԵԼԻ ԱՂԲԻՒՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻ ԼՈՒՐԵՐՈՒ

ՅՈՒՇԵՐ ԱՆՑԱԾ ՕՐԵՐԻՑ

ԱԻՆՏԻՍՆԱԶԱՐԵԱՆ

Տողերիս գրողը ծնունդ է իրանի Արաք քաղաքի շրջակայքում Բազազ գաւառում գտնուող Բալաւա գիւղում, 1920 թուին:

Եօթը տարեկան էի, երբ սկսեցի յաճախել մեր գիւղի դպրոցը, որի միակ ուսուցիչն էր Հայաստանից մեզ մօտ հասած Ջաքոս անունով մի մարդ, որն 1928 թուին թաւրիզում Մելիք-Թանգեան Սրբազանի ձեռամբ օծուեց քահանայ: Մեր օրերում գիւղատէրերը յարգուած էին գիւղացիների կողմից: Հայերը հաշտ ու խաղաղ ապրում էին պարսիկ գիւղացիների հետ: Բոլորս ապրում էինք ազատ, անհոգ, հաշտ ու խաղաղ:

Որոշ գիւղեր գուտ հայաբնակ էին, իսկ մեծ թուով գիւղերի բնակչութիւնը հայեր ու ֆարսեր էին: Գիւղացիութեան կապը կտրուած էր դրսի աշխարհի հետ: Այն օրերին երթեւեկութեան միջոցներ չկային: Մեր կապը միւս շրջանների եւ մասնաւորապէս քաղաքների հետ, հատ ու կենտ ճամբորդներն էին, որոնք երբեմն գիւղից մեկնում էին քաղաք, եւ այնուհետ «նորութիւններ» էին բերում գիւղերը: Այդ ճամբորդները իրենց հետ բերում էին նաֆթ, շաքար եւ զանազան անհրաժեշտ ապրանքներ, որոնք գիւղերում չկային:

Ի դէպ լիշեմ որ այն ժամա-

նակ իրանում նաֆթը բերում էր Ռուսաստանից: Գիւղացիները քաղաք էին տանում ալիւր, չամիչ եւ գիւղական այլ արտադրանքներ, որոնց վաճառումով գնում էին նաեւ կօշիկ եւ հագուստ: Մի խօսքով խաղաղ եւ հանգիստ կեանք ունէինք գիւղերում: Օդը, մաքուր ջուրը վերցնում էինք աղբիւրներից: Ձմեռները գիւղացիները տաքանում էին «քուրսի» կոչուած տախտակէ սարքով, որի տակ դրում էր կրակարան եւ ծածկուած էր վերմակով: Տան անդամները ծուարում էին կրակարանի շուրջը եւ վերմակների տակ քնում էին մինչեւ առաւօտ: Գիւղացիների մի մասը հաւաքուած էր գիւղապետի եւ կամ եկեղեցու երեցփոխի տանը: Երբեմն շրջաններից մեր գիւղն էին գալիս շրջիկ աշուղներ եւ տեղաւորում երեցփոխի տանը: Գիւղի գգիրը շրջում էր գիւղամէջ եւ տանիքներից բարձր ձայնով աւետում էր աշուղի գալը եւ հրաւիրում բոլորին որ գան եւ մասնակից լինեն աշուղի համերգին: Հաւաքուածները ուշադիր լսում էին հիւր աշուղի բազմազան երգերը, պատմած հեքիաթները, ասոյթները, առակները եւ կէս գիշերից բաւական անց հեռանում էին խիստ գոհ, տպաւորուած, նորից հանդիպելու խոստումներով: Եւ ամբողջ ձմեռն այսպէս էր անցնում կեանքը գիւղերում եւ աւաններում:

Գիւղացիների ձմեռային պար-

տականութիւններից էր ծոմապահութիւնը, պահքը եւ կրօնական զանազան սովորոյթները: Երեխաները մկրտում էին եկեղեցում: Մկրտուող երեխայի ծնողները, քաւորը, հարազատները գնում էին եկեղեցի: Երեխային լողացնում էին տաշտի, կամ եկեղեցու աւազանում: Յետոյ քահանան սրբալոյս միւռուտով օծում էր երեխայի ձակատը, մէջքը, ձեռքերը ու յանձնում էր քաւորին: Արարողութեան վերջում բոլորը խմբով մեկնում էին սանամօր տունը, որտեղ եւ քահանան Աւետարան էր կարդում: Այնուհետ հիւրերը համբուրում էին սուրբ խաչը եւ շնորհաւորում իրար: Ապա սկսում էր տօնական խրատ-ճանքը: Քաւորը նստում էր սեղանի զլուխը, քահանայի կողքին: Սեղանին էր դրում տանը պատրաստած կարմիր անարատ գինին ու քէֆը շարունակուած էր մինչեւ կէս գիշեր: Այսպէս էր ապրում իրանի հայ գիւղացին եւ սպասում զարնանամուտին: Ապա սկսում էին ամառային կրօնական տօները, Ծաղկազարդ, Վարդավառ, Սուրբ Զատիկ, Խաղողօրհնէք: Այդ օրերին բարձր հնչում էին Քալաւայի Ս. Յակոբ եկեղեցու զանգերը եւ բոլորին աղօթքի կանչում:

Սուրբ Աստուածածնի տօնը շատ մեծ շուքով էր նշում մեր շրջաններում, մասնաւորաբար մեր բնակած Քալաւա գիւղում: Վաղ առաւօտից ժողովուրդը խաղող էր բերում Ս. Յակոբ եկեղեցին: Պատարագից յետոյ քահանան օրհնում էր խաղողը ու բաժանում հաւատացեալներին: Յիշենք որ մեզ մօտ սովորութիւն էր արդէն, մինչեւ Ս. Աստուածածնի օրը եւ մինչեւ խաղողօրհնէք ոչ ոք խաղողի չէր մօտենում: Խաղողի պաս էր բոլորի մօտ: Տարիներ է ինչ հայաթափուել են մեր շրջանի հայաբնակ գիւղերը, դրանց թուած Քալաւա գիւղը: Թեհրան հաստատուելուց յետոյ, տողերիս գրողը ամէն տարի Ս. Աստուածածնի տօնին ուխտագնացութիւն էր կազմակերպում դէպի մեր գիւղը, որտեղ գիւղի Ս. Յակոբ եկեղեցում մատուցում էր պատարագ եւ կատարում էր խաղողօրհնէքի արարողութիւն: Տարիներ առաջ երբ հաստատուեցի Ա.Մ.Ն.

իմ որդին էդիկ Նազարեանը (որն 2010 թուին անժամանակ հրաժեշտ տուեց կեանքին), տարիներ կազմակերպեց տարեկան ուխտագնացութիւնը եւ մի քանի հանրակառքերով Թեհրանից համազաւառեցիներին առաջնորդեց գիւղ: Այսօր երբ կեանքից հեռացել է իմ հոգեհարազատ եւ ազնիւ որդին էդիկ Նազարեանը, չգիտեմ այսուհետ ո՞վ պիտի կազմակերպի այդ ուխտագնացութիւնը: Այս խնդիրը շատ մտահոգում է ինձ: Յոյսով եմ որ կը լինեն սրտացաւ եւ բարի մարդիկ, որոնք աչքաթող չեն անի հայաթափուած գաւառը:

Տօնական օրերին անպակաս էին մատաղները: Շատերը այդ ժամանակ եկեղեցում աղ էին օրհնել տալիս մատաղացուների համար, ապա մորթելով ոչխարներին միսը բաժանում էին առաջին հերթին չքաւորներին: Ոմանք մատաղի միսը եփում ու եկեղեցու բակում, ու պատարագից յետոյ պատուները բաժանում էին ժողովուրդին: Միջինքի աւանդական տօնի օրը տանտիկիները զաթաներ էին պատրաստում, որոնց մէջ դնում էին փոքրիկ արծաթադրամներ: Այդ դրամը շահողը համարում էր ընտանիքի ամենաբախտիկ անդամը: Ս. Զատիկին բարեկենդանին ջրօրհնէքին, եկեղեցական արարողութիւններից յետոյ, տղամարդիկ զանազան խմբերով այցելում էին իրար տները եւ շնորհաւորում: Եւ այդ այցելութիւնները տեւում էին մի քանի օրեր: Տօների յաջորդ օրը մեռելոց էր: Ժողովուրդը այցելում էր գերեզմանատուն եւ հարազատների գերեզմանները օրհնել տալիս, խունկ ծխում եւ աղօթում: Իսկ Համբարձման տօնին, խումբ-խումբ մեկնում էինք մօտակա այգիները, անտառները: Ամենուր հնչում էր աւանդական դարձած «Չան գիւլումը» եւ հարսնացու աղջիկները վիճակ էին հանում սափորներից:

Տարիներ անց, ծերացած ու հիւանդ, հեռու ու հեռաւոր այս անհարազատ ափերում, խորհում եմ ինքս ինձ, կը պահի՞ արդեօք գալիք սերունդը այս մեր սքանչելի սովորոյթները, որոնք մեր պայերից եկել ու հասել են մեզ: Ապրողները կը տեսնեն...

«ՄԵԿ ԿԱԴՐ, ՄԵԿ ՐՈՊԷ»-Ն՝ 21-ՐԴ ԴԱՐԻ ԿԻՆՈՓԱՌԱՏՕՆ

ԼԻԼԻԹՆՈՒՐԻՉԱՆՆԱՆ

Կինուեթիսոր Գ. Ղազարէի խօսքերով այսօր ամբողջ աշխարհում շատ հետաքրքիր միտումներ են նկատուած. «Այսօր կարելի է ֆիլմ նկարել բջջային հեռախօսով, որը կարող է աւելի շատ ասելք ունենալ, քան 2 ժամանոց երկարամետրաժ, պրոֆեսիոնալ տեխնիկայով նկարուած ֆիլմը»:

Մայիսի 17-24-ը ՆՓԱԿ-ում (Նորարար փորձառական արուեստի կենտրոն) կը մեկնարկի «Մէկ կադր, մէկ րոպէ» (One minute, one shot) կինոփառատօնը:

Փառատօնին յայտ են ներկայացրել արդէն 103 մասնակից: «Եթէ մեր փառատօնի առաջին տարում՝ 2003թ.-ին, «համոզելով» յայտ են ներկայացրել ընդամէնը 13 մասնակից, այս տարի այդ երկու թուերի միջեւ մի գրօ ենք աւելացրել, դարձնելով 103», -ասում է փառատօնի կազմակերպիչ, ՆՓԱԿ-ի կինոյի եւ թատրոնի բաժնի տնօրէն Գագիկ Ղազարէն:

Հայաստանեան այս փառատօնը առանձնանում է աշխարհի նման փառատօններից նրանով, որ ֆիլմը բացի մէկ րոպէանոց լինելուց, պէտք է նաեւ մէկ կադրից բաղկացած լինի: «Մա հեշտացնում է մեր մասնակիցների աշխատանքը, քանի որ մոտաժի հետ աշխատանք համարեա թէ չկայ», -ասում է Գ. Ղազարէն:

Գագիկ Ղազարէն այս փառատօնով հասկացել է, որ հայերին կինօն, նկարը հարազատ են ու հետաքրքիր: «Հայերը սիրում են պատկերի հետ խաղալ, նոյնիսկ մի բան կը տեսնեն, կը հանեն բջջայինները ու կը սկսեն նկարել», - ծիծաղում է Գ. Ղազարէն:

Փառատօնը սերտօրէն համագործակցում է նմանատիպ մրցոյթների հետ ամբողջ աշխարհում: Կազմակերպիչներն ասում են, որ իրենց առաւելութիւնն այն է, որ իրենք չեն արխիւացնում մասնակիցների աշխատանքները, այլ դրանք մասնակցում են տարբեր երկրների փառատօններին: Օրինակ 2008թ.-ի Նոյեմբերի Ամստերդամի «Մէկ րոպէ» կինոփառատօնի ժամանակ մրցանակի է արժանացել Արփա Յակոբեանը իր «Լուսթեան աշխարհ» ֆիլմով, որտեղ մէկ րոպէի ընթացքում ծերանոցում ապրող մի տատիկ պատմում է իր մեծ ընտանիքի, դրա խնդիրների մասին: «Ֆիլմը յուզիչ էր եւ յուզիչ էր այնքանով, որ մէկ րոպէ էր, եւ այդ մէկ րոպէն բաւական էր ասելու այնքան շատ, որ բոլորը յուզուէին»:

2008թ.- Օլիմպիական խաղերի նախօրէին Պեկինի «Ժամանակակից արուեստի թանգարանում» շուրջ 60 երկրների՝ այդ թուում եւ Հայաստանին տրամադրուած էր մէկական էկրան, որտեղ ցուցադրուած էին «Մէկ կադր, մէկ րոպէ» փառատօնի մասնակիցների ֆիլմերը:

Այս տարի փառատօնին լինելու է մի քանի նոմինացիա՝ «Հեղինակների մրցանակ» (մասնակիցներն իրենց միջոց են ընտրելու լաւագոյնին), «Լաւագոյն ֆիլմը» (ժիւրիի մրցանակ), «Լաւագոյն կադր» (ժիւրիի կողմից 4 մրցանակ), «Լաւագոյն կարճամետրաժ ֆիլմը» «ժիւրիի մրցանակ» եւ «Կինօ առանց սահմանների» (մրցանակ Գագիկ Ղազարէի կողմից): Այս տարի բացի ֆիլմերի ցուցադրութիւնից կազմակերպուելու են նաեւ բանավէճեր եւ քննարկումներ:

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՕՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly

Enclosed a check for (one year)

* \$50,00 for USA

* \$60,00 (second class), \$ 75,00 (Air Mail) for Canada.

* \$85,00 (second class), \$ 125,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----

Address: -----

City: ----- State:----- Zip Code:-----

Country: -----

Tel :----- Fax : -----

ՀՈԳԵՅԱՆԳՍՏԵԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿՆԵՐՈՒ ԶԵՏԵՂՈՒՄ ԱՅՆԹՈՒՐԱՅԻ ԴՊՐՈՑԻ ՄԷՋ ԳՏՆՈՒՈՂ ՐԱՅ ՈՐԲԵՐՈՒ ՇԻՐԻՄՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Կազմակերպութեամբ Լիբանանի Ազգային Առաջնորդարանին, գործակցութեամբ Միսաք Քէլէշեանի եւ մասնակցութեամբ Ազգային Եղիշէ Մանուկեան գոլէճի, Ազգային Լ. եւ Ս. Յակոբեան գոլէճի, Ազգային Ս. Խանամիրեան վարժարանի, Ազգային Յառաջ Գ. Կիւլպէնկեան վարժարանի, Հայ Աւետարանական գոլէճի, Հայ Աւետարանական Շամըլեան-Թաթիկեան վարժարանի, Հայ Աւետարանական Կեդրոնական Բարձրագոյն վարժարանի, Հայ Աւետարանական Փ. եւ Է. Թորոսեան վարժարանի, Հայ Կաթողիկէ Մեսրոպեան վարժարանի վարժարանի, Հայ Կաթողիկէ Հոփփսիմեան վարժարանի, Հայ Կաթողիկէ Սրբուհի Ազնէս վարժարանի, Հայ Կաթողիկէ Գէորգ Հարպոյեան Բարձրագոյն վարժարանի, ՀԲԸՄ-ի Դարուհի-Յովակիմեան վարժարանի, Վահան Թէքէեան վարժարանի, Սահակեան-Լ.Մկրտիչեան վարժարանի եւ ՔԱՀԼ-ի միջնակարգի եւ երկրորդականի աւելի քան 900 աշակերտներու, Հայոց Յեղապանութեան 96-ամեակին առիթով Այնթուրայի դպրոցի շրջափակին մէջ տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան արարողութիւն, ինչպէս նաեւ ծաղկեպսակներու գետեղում՝ դպրոցին մէջ գտնուող հայ որբերու շիրիմներուն վրայ:

մէջբերումներ կատարեց նաեւ որբանոցին մէջ ապրած Գառնիկ Բանեանի յուշերէն: Աշակերտները արտասուալից աչքերով հետեւեցան Քէլէշեանի բացատրութիւններուն: Լիբանանի հայոց թեմի առաջնորդ Գեղամ Արք. Խաչերեան խօսք առնելով նկատել տուաւ, որ ամէն տարի 23 Ապրիլին բոլոր վարժարաններու աշակերտները կը հաւաքուէին Անթիլիասի կաթողիկոսարան եւ Նահատակաց մատրան դիմաց ծաղիկներ կը գետեղէին, սակայն այս տարի անոնք Այնթուրա եկած են, որովհետեւ 1915-1918 տարիներուն հոս ապրած են 1000 հայ որբուկներ, որոնք հակառակ անոր որ զրկուած էին իրենց ծնողներէն, որոնք նահատակուած էին, թուրքերը ուզած են զանոնք բռնութեամբ թրջացնել եւ հայրութեան հեռացնել: Առաջնորդ սրբազանը ընդգծեց, որ այդ որբուկները չյանձնուեցան եւ դէմ դրին թուրքին՝ աւելցնելով, որ անոնք պայքարեցան, որ իրենց անուրը չփոխուէր, իրենց հաւատքը նուրանալու եւ իրենց լեզուն չմոռնալու սիրոյն ամէնէն ծանր չարչարանքներուն ենթարկուեցան: «Մենք ձեզի հոս հաւաքած ենք ձեր

հայրութիւնը պահելու համար», շեշտեց Գեղամ Արք. Խաչերեան աւելցնելով, որ հայկական վարժարաններու աշակերտները եկած են փաստելու, որ հայկական հոգի ունին, հայ լեզուին տէր կը կանգնին եւ այդ որբուկներուն գործը կը շարունակեն: Առաջնորդ սրբազանը կոչ ուղղեց աշակերտներուն ուխտելու իրենց հայկական անունով հպարտ ըլլալու, հայոց լեզուով ուրախ եւ հպարտ ըլլալու եւ այդ լեզուն տէր կանգնելու: Սրբազանը հաստատեց, որ այն որբուկները, որոնք ազատեցան Այնթուրայի որբանոցէն, շատ աւելի հայ դուրս եկան եւ աշխատեցան, օգնեցին, որ սերունդները հայ մնան, ինչպէս Գառնիկ Բանեանը: «Մեր յարգալից կեցուածքով պէտք է ուրախացնենք այս որբուկներուն տանջուած, բայց վերապրած հոգիները», եզրափակեց

առաջնորդ սրբազանը: Այնուհետեւ որբերու շիրիմին եւ խաչքարին դիմաց կատարուեցան հոգեհանգստեան պաշտօն, որմէ ետք իւրաքանչիւր վարժարան ծաղկեպսակ գետեղեց շիրիմին եւ խաչքարին վրայ:

ՄՏՈՐՈՒՄՆԵՐ ԳՈՒՐԳԷՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ ԲԱՌՍՈՒՆՔԻ ԱՌԹԻ

ՎԱՀԱՆ ԲԱՀԱՐԵԱՆ

Ապրիլի 10-ին, յարգարժան մտաւորական Գուրգէն Սարգսեանի քառասունքի առթիւ, տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան արարողութիւն եւ տրուեց հոգեճաշ իր դուստրի՝ Ծովինարի ընտանիքի կողմից, որի ժամանակ ելոյթ ունեցողները դրուատեցին գրողին որպէս մարդ, գնահատեցին նրա ունեցած գործունէութիւնը եւ յուշեր պատմեցին նրա մասին:

Նրա մահուան կապակցութեամբ Փետրուարի 25-ին տեղի ունեցած հոգեհանգստեան արարողութեանն ու տեսակցութեանը, ներկաները իրենց յարգանքի տուրքը մատուցեցին բարի ու հեզ մտաւորականին, որը մի կողմ թողնելով իր գործերը, պատրաստակամութեամբ օգնում էր բոլոր իրեն գիմողներին: Սակայն ցաւով պիտի նշեմ, որ Լոս Անճելըսի մտաւորականները, որոնց մի մասն էլ մոտիկ ընկեր էր գրողի հետ, համարեալ բացակայում էին տեսակցութիւնից, չնայած, որ բացի թերթերի յայտարարութիւններից, նրանց յատուկ տեղեակ էր պահուած այդ

մասին:

Բոլոր հայ մտաւորականները ամենուրէք արժանի են յարգանքի իրենց կատարած գործունէութեամբ, յատկապէս սփիւռքում՝ հայ մշակոյթի եւ հայապահպանման գործում: Սակայն ցաւալի է, որ Գուրգէն Սարգսեանի հոգեհանգստեան արարողութեան կամ տեսակցութեան եւ քառասունքի արարողութեան ու հոգեճաշի ժամանակ Լոս Անճելըսի Գրողների միութիւնն իր ամբողջ կազմով չբացել էր: Գոնէ մի քանիսը ներկայ լինէին նշուած արարողութիւններին որպէս յարգանք հայ մտաւորականի: Արդեօ՞ք Գրողների միութիւնը ստեղծուած է միայն իր անդամների եւ մօտիկ ընկերների համար գրական երեկոներ կազմակերպելու ու մէկը միւսին գովաբանելու համար...: Այն մտաւորականները, որոնք տարբեր պայմանների բերումով ի վիճակի չեն մասնակցելու նրանց միջոցառումներին, մոռացութեան պէտք է տրուեն եւ նոյնիսկ նրանց երկրաւոր կեանքից հեռանալի...: Արդեօ՞ք յայտնի մտաւորականը արժանի չէր, որ իր մասին մի քանի տող գրուէր թերթերում որոշ

գրողների եւ ընկերների կողմից: Սա ի՞նչ հատուածականութիւն է: Ե՞րբ պէտք է վերջ տրուի այս անտարբերութեանը...: Յաճախ եմ նկատում, որ թերթերում շաբաթներ շարունակ գրուում է որեւէ մահացած մտաւորականի կամ անհատի մասին, վեր հանելով երբեմն նրա չունեցած արժանիքները, որոնք չարագանցութեան են հասնում: Արդեօ՞ք որեւէ արժէք չեն ներկայացնում Գուրգէն Սարգսեանի թողած գրական ժառանգութեան 9 գրքերն ու բազմաթիւ յօդուածները Լոս Անճելըսի մտաւորականութեան համար, որոնք նուիրուած են ազգային հարցերին ու հայրենասիրութեան: Նրանց արժանիքները բարձր են, նշեմ միայն մէկը ի գիտութիւն մտաւորականութեան ու ընթերցողին. հեղինակի 1993 թ. գրուած «Օլիմպիական խաղերի թեթեւ ատլետիկական մրցումները (1896-1984)» գիրքը որպէս դասագիրք է ծառայում Երեւանի ֆիզիկական կուլտուրայի ինստիտուտում:

Այստեղ տեղին է նշել, որ նրա գրքերի մասին եղած գրախօսականները հիմնականում իմ գրչին են պատկանում, որի համար շատ հպարտ եմ: Լոս Անճելըսի մտաւորականները այս հարցում էլ բացակայ էին:

Ձէի ուզում գրել վերոնշեալ տողերը, բայց որքա՞ն կարելի է հանդուրժել անտարբերութիւնը, մանաւանդ, որ իւրաքանչիւր կազմակերպութեան ղեկավարն ու ղեկավար կազմը, իրենք են իրենց տէրերը, քանի որ չկայ նրանց վերահսկող մարմին, որին ենթարկուէին ու պատասխանատու լինէին նրա առաջ իրենց գործունէութեան համար:

Ես եղել եմ Գուրգէն Սարգսեանի մօտիկ մարդկանցից մէկը: Բացի գրական ասպարէզից, մենք նրա հետ ունեցել ենք գրոցներ բազմազան թեմաներով, այդ թւում կեանքի դժուարութիւնների մասին: Շատ յուշեր ունեմ նրանից, որոնցից յիշատակեմ մի քանիսը:

80 տարեկանում Գուրգէն Սարգսեանը սովորեց օգտագործել համակարգիչ այնքանով, որ գրածները շարունակ էր: Եթէ գրական ասպարէզում նա էր օգնութեան հասնում ինձ որպէս ուսուցիչ, համակարգիչ հարցում դերերը փոխուում էին եւ նա հլու-հնազանդ աշակերտի նման մեծ համբերութեամբ ճիգ էր թափում բացատրածս իւրացնելու, որի համար յատուկ տեսքում նշում էր կատարում, որ օգտուի դրանից: Համարում եմ:

ՄԵՐ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ՕԳՏԱԿԱՐ ՈՒՏԵԼԻՔՆԵՐ

* Ուսեղիքներ՝ քաղցկեղի եւ կանխահաս ծերութեան դէմ պայքարելու համար.

1) Պրոքորի - Լաւագոյնն է քաղցկեղին դէմ, որովհետեւ շատ հարուստ է C եւ E կենսամիւթերով, որոնք կ'ամրապնդեն մարմինն բնական դիմադրողականութիւնը: Պրոքորին նաեւ ունի մարմինին թոյնէրը վերացնող նիւթեր: Կը յանձնարարուի 200-300 կրամ պրոքորի սպառել:

2) Լոլիկ - Կ'ապահովէ համապարփակ կանխապաշտպանութիւն: Լաւագոյն թշնամիներէն մէկն է քաղցկեղի բազմաթիւ տեսակներու պատասխանատու արմատներուն: Ուշագրաւ է, որ թացանի ձեւով լոլիկը աւելի լաւ ձեւով կը պաշտպանէ մարմինը:

Կը յանձնարարուի լոլիկ սպառել ամէն օր ըլլա՛յ հում, ըլլա՛յ եփած եւ կամ թացանի ձեւով:

3) Մանկա - Հակաօքսիտային միջոցներէն մէկն է: Այս պտուղը մարմինն կը շնորհէ ամէնօրեայ անոր կարիքը՝ երկաթէն, պեթաքարոթիինէն, բնաթելերէն եւ C եւ E կենսամիւթերէն:

Յատկապէս կարեւոր է մարմինն պաշտպանողականութիւնը իյոյղ եւ կանխահաս ծերութիւն պատճառող արմատներուն եւ թունաւոր տարրերուն դէմ մարմինը պաշտպանելու համար: Կը յանձնարարուի շաքարով երկու անգամ մանկա սպառել:

4) Քիուի - Այս պտուղը ծերութեան դէմ է, որովհետեւ շատ հարուստ է C կենսամիւթով: Ուժգնօրէն կ'օժանդակէ ուղեղի կանխահաս ծերութեան պաշտպանութիւնը: Քիուին մեծ քանակութեամբ E կենսամիւթ եւ բաւական չափով B կենսամիւթ ունի, որոնք ուղեղին ու ջրային հիւստեանները կը պաշտպանեն: Կը յանձնարարուի ձմեռը օրական մէկ շատ, իսկ տարուան միւս եղանակներուն շաքարով առնուազն մէկ հատ քիուի սպառել:

* Սրտին եւ ուղեղին դաշնակից ճաշեր.

1) Սիսոր - Ազդու գէնք մը

սրտի եւ երակներու հիւանդութեանց դէմ: Օրինակելի է արեան հեզասահ հոսքը աւելցնելու, երակները պաշտպանելու, արեան ճնշումը եւ քոլեսթերոլի տոկոսը նուազեցնելու գծով: Կը յանձնարարուի օրական պզտիկ մը սիսոր սպառել քոլեսթերոլին տոկոսը 20 առ հարիւր համեմատութեամբ նուազեցնելու համար:

2) Շողգամի ձէթ - Օգտակար է սրտի կաթիլաձէն կանխապաշտպանելու համար: Ուսումնասիրութիւնները փաստած են, որ շողգամի մարկարինը ի վիճակի է երակային որոշ հիւանդութիւններու տոկոսը 70 առ հարիւր համեմատութեամբ նուազեցնելու: Ինչպէս նաեւ շողգամի ձէթը կը պաշտպանէ քաղցկեղէն ու մաշկի եւ ուղեղի կարգ մը հիւանդութիւններէ: Կը յանձնարարուի այս ձէթէն ճաշի մէկ կամ երկու դգալ սպառել օրական:

3) Կաղամբ - Մննդային ուռմբ մըն է կաղամբը, որ շատ հարուստ է C, A եւ B կենսամիւթերով, ինչ որ զայն օրինակելի կը դարձնէ ուղեղը պաշտպանելու եւ ալգհայմըրը դանդաղեցնելու համար: Կը յանձնարարուի կաղամբ սպառել շաքարով մէկ անգամ:

4) Գարեջուրի թթիւ - Այս մէկը օգտակար է ջրային կեդրոնական համակարգը պաշտպանելու համար: Կը յանձնարարուի B կենսամիւթ պարունակող գարեջուրի յատուկ այս թթիւներէն պզտիկ դգալ մը առնել իւրաքանչիւր առաւօտ:

* Վայելչակազմութեան յատուկ ճաշեր.

1) Սմբուկ - Պեքթինով առաւել հարուստ բանջարեղէնը եղող սմբուկը շատ օգտակար է ճարպերէն լաւագոյն կերպով ձերբազատելու համար: Կը յանձնարարուի իւրաքանչիւր օր 200 կրամ սմբուկ սպառել:

2) Վարունգ - Վարունգը հարուստ է ջուրով եւ կ'օժանդակէ աղտոտութիւնները մարմինէն դուրս ճամբելու գործին: Կարելի է ձեր ուզած չափով վարունգ սպառել:

ԽՐԱՏՆԵՐ ԵՒ ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ ՄԱՅՐԵՐՈՒՆ

Բոլոր երեխաները միեւնո՞ջն արագութեամբ կը մեծնան.

Անշուշտ ոչ: Անոնց մեծնալու արագութիւնը եւ ժամանակը կը տարբերին: Օրինակի համար, կարգ մը պզտիկներ շաքարներով եւ ամիսներով կը սողան մինչեւ ոտքի կանգնին եւ քայլելու սկսին: Ուրիշներ աւելի երկար ժամանակ սեղանին կամ նստարանին ծայրը բռնելով կը քայլեն եւ ապա վստահօրէն կը մեկնարկեն քայլելու:

Խրատ.- Յարգէ երեխայիդ անձնական արագութեան կշռոյթը եւ թոյլ տուր որ ան իր շուրջի աշխարհը յայտնաբերէ հանդարտօրէն եւ ապահովութեամբ: Զըլլայ թէ գինք դրականօրէն կամ բացասականօրէն համեմատես ոեւէ մէկուն հետ:

Պէ՞տք է գինք գրկեմ ամէն անգամ երբ լայ.

Ընդհանրապէս մայրը կը մտահոգուի երբ երեխան լայ, մանաւանդ եթէ ան չկարենայ գիտնալ անոր լացին պատճառներն ու իմաստը: Այս գծով պէտք է ուշադրութիւն դարձնել հետեւեալ կէտին. այն մայրը որ այսպիսի պարագայի մէջ իր հանդարտութիւնը կը պահէ, ընդհանրապէս ան կը յաջողի իր երեխան հանդարտեցնելու, հակառակ այն մօր՝ որ կը ջրհանանայ եւ լարուած վիճակ մը կ'ունենայ, պատճառ դառնալով որ փոքրիկին լացն ու պոռչտուքը կրկնապատկուին:

Խրատ.- Գրկէ գինք ամէն անգամ, երբ փափաքիս գրկել: Իսկ եթէ լարուած վիճակի մէջ ես, դիմէ ամուսինիդ կամ տանդ մէջ ներկայ եղող անձի մը օգնութեան, որպէսզի որոշ ժամանակի մը համար ան յանձն առնէ գինք գրկելը:

Ինչպէ՞ս պէտք է վարուիմ անոր յամուտութեան հետ.

Պզտիկը կը սորվի անկախանալ ընդդիմադիր ճակատ բռնելով երբեմն: Ան կրնայ ըլլալ գլուխը եւ շրթունքները ծռէ՛ դգալ մը ճաշի դէմ դնելու համար: Ապա, «ոչ» արտայայտութիւնը առանց ձանձրանալու կը գործածէ՝ խօսելու վարպետութիւնը առնելէ ետք: Այս հարցերը շատ բնական կը համարուին անոր անձնական ընթացքին եւ ապացոյց են, որ ան որոշ աստիճանի հետաքրքրութիւն եւ ուշիմութիւն կը վայելէ:

Խրատ.- Մի հակադրուի իրեն, սակայն չըլլայ թէ անոր բոլոր փափաքներուն տեղի տաս: Անոր ճշգրիտ ձեւով հասունութիւնը ապահովելու համար, պզտիկը պէտք ունի յստակ ցուցմունքներու եւ օրէնքներու, որոնք կ'երաշխաւորեն իր ճիշտ եւ առողջ դաստիարակութիւնը:

Երեխային ո՞ր տարիքը ամէնէն յարմարն է գինք ուրիշին խնամքին

յանձնելու.

Այս առնչութեամբ նախազգացումներուդ եւ խոր գզացումներուդ դիմէ: Եթէ հանգիստ զգաս այն գաղափարին, որ գինք ուրիշին խնամքին պիտի յանձնէս, կատարէ այդ քայլը, այլապէս ժամանակի մը համար յետաձգէ այն ծրագիրները, գորս անմիջական չեն համարուի:

Խրատ.- Անոր ութերորդ ամսու տարիքին խուսափի՛ր առաջին անգամ ըլլալով իրմէ հեռանալու գաղափարէն, որովհետեւ երբ անոնք մօտաւորապէս այս տարիքին մէջ են, մեծ մտահոգութիւն կը զգան երբ իրենց մօրմէն հեռու գտնուին:

Տան մէջ նորածինի մը ներկայութիւնը իր լաւապէս անձնական վրայ ազդեցութիւն կ'ունենայ.

Ոչ անպայման եւ անշուշտ եթէ այս նոր ուրախալի դէպքին հետ իմաստութեամբ վարուիք: Ընկերայն յստակ է, որ ծնողքին մօտ անդրանիկ գաւակին ունեցած յատուկ տեղը պէտք է պահպանուի, ինչպէս նաեւ հարկ է անհրաժեշտ եղած ժամանակը եւ հոգատարութիւնը տրամադրել իրեն՝ անոր առողջ հասունութիւնը անխափան ընթացքի մէջ պահելու համար:

Խրատ.- Ներկայ դարու պայմանները կ'օգնեն քեզի, որպէսզի սերտուած որոշումներ առնես ընտանիքի կազմաւորման վերաբերեալ, բոլորին առողջութիւնը եւ հոգատարութիւնը նկատի առնելով:

Բամպակէ ծածկոցին անոր կառչածութեան գաղտնիքը ի՞նչ է.

Մեծ համակրանք նկատելի է պզտիկներուն մեծամասնութեան քով, որոնք կառչած կ'ըլլան իրենց մօտիկ շրջապատին մէջ գտնուող իրենց գատած կարգ մը առարկաներու: Կարգ մը երեխաներ կը նախընտրեն հին բարձ մը, սաւան մը կամ բուրդէ արջուկ մը, գոր իրենց հետ կը շալկեն ուր որ ալ երթան: Անոնք այս առարկաներուն պէտք կ'ունենան մանաւանդ քնացած ժամանակ կամ երբ ձգեն իրենց տաքուկ տնային շրջապատը, որ կայունութեան եւ ապահովութեան զգացում կը շնորհէ իրենց: Հոգեբանութիւնը այս կառչածութիւնը կը բացատրէ որպէս միջոց մը, որուն երեխան կ'ապաւինի իր մէջ ապահովութեան զգացումները ամրապնդելու, մանաւանդ երբ իր ծնողքը գործի բերումով կը հեռանան իրմէ: Հոգեբանները բոլորին կը խրատեն երեխային այս կառչածութիւնը յարգել, մինչեւ որ ինքնաբերաբար ինք լքէ գայն:

Խրատ.- Երկու հատ սաւան (կամ արջուկ, բարձ, եւայլն) գնէ եւ գանոնք տրամադրէ այս նպատակին համար, ինչ որ առիթ կու տայ քեզի գանոնք լուսուր կամ փոխարինելու, առանց երեխայիդ նեղութիւն պատճառելու:

ԻՍԱՍՏԱԼԻՑ ԽՕՍԵՐ

- 1) Իսկական բարեկամը այն է, որ կը հասնի քու ձեռքիդ եւ կը դպչի սրտիդ:
- 2) Անձի մը չհասնելու ամէնէն վատ ձեւը հետեւեալն է. նստիլ ուղղակի անոր կողքին, գիտնալով, որ չես կրնար ունենալ գինք:
- 3) Երբեք մի խոժոռի, նոյնիսկ եթէ տխուր ես, որովհետեւ չես գիտեր ով սիրահարուած է քու ժպիտիդ:
- 4) Ժամանակը մի վատնէր այնպիսի անձի մը համար, որ մտադիր չէ իր ժամանակը քեզի համար վատնելու:
- 5) Թերեւս Աստուած կ'ուզէ, որ մենք մի քանի սխալ մարդոց հանդիպինք նախքան ճիշդին հանդիպիլը, որպէսզի ի վերջոյ երբ հանդիպինք ճիշդ անձին, գիտնանք ինչպէս երախտագէտ ըլլալ:
- 6) Ինքզինքդ այրելու աստիճան մի փորձեր բանի մը հասնիլ, որովհետեւ ամէնէն լաւ բաները կու գան երբ դուն նուազ անապարանքով կը սպասես անոնց:
- 7) Միշտ յիշէ, որ ամէն ինչ որոշ պատճառի մը համար կը պատահի:

ԶԳԱՑԱԿԱՆ ՈՒՇԻՍՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒՂԵՑՈՅՑ Է ԱՍՊԱՐԵԶԱՅԻՆ ՅԱԶՈՂՈՒԹԵԱՆ

Գործի մէջ յաջողելու բոլոր տուեալները ունիս եւ ուշիմութեան ու գիտակցութեան բարձր աստիճան կը վայելես, սակայն այդ բոլորով հանդերձ տակաւին նոյն դիրքին վրայ կը մնաս եւ արժանաւոր կերպով չես յառաջդիմեր պաշտօնիդ մէջ: Ինչո՞ւ...:

Պատասխանը կարելի է գտնել Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու մէջ կատարուած ուսումնասիրութեան մը մէջ, հասկնալու համար գիտական ու մտային տուեալներու տէր եղող երիտասարդ-երիտասարդուհիներէն շատերուն ասպարէզային ձախողութեան պատճառները:

Այդ ուսումնասիրութիւնը հասած է արդիւնքի մը, ըստ որուն ի յայտ եկած է, թէ ձախողութեան պատճառները ընդհանրապէս կու գան զգացական ուշիմութեան միջոցով նուազելու եւ ուրիշներուն հետ համագործակցելու կարողութիւնը չզոյանալէն: Գործի մէջ ձախողութիւնը ընդհանրապէս ծնունդ կ'առնէ զգացական պատճառներէ քան՝ թեքնիք տուեալներու պակասէ:

Զգացումը մարդ արարածին կը ղեկավարէ եւ կ'իշխէ անոր

որոշումներուն վրայ: Յաջող անձը ան է, որ կը կարենայ ինքն իր անձը գսպել եւ կառավարել իր զգացական մղումները: Ան՝ որ բոլոր պարագաներուն մէջ կրնայ պահել իր հանդարտութիւնը, կրնայ ականջ տալ ուղեղին ձայնին եւ լաւատես ըլլալ դժուարութիւններու եւ ճգնաժամներու դիմաց:

Ուսումնասիրութիւնը կը շարունակէ աւելցնելով, թէ թուանշաններէ ու վիճակագրական տուեալներէ մեկնիլը, մարդ արարածը կը մղէ՝ իրականութենէն շատ հեռու եղող որոշումներ առնելու, նոյնիսկ երբեմն անկարող ըլլալով անակնկալ պարագաները դիմակալելու: Սակայն անոնք որոնք նախազգացումի չափ գորաւոր զգացական ուշիմութիւն, քաջողական ուժ, հաղորդակցութիւն, գործակցութիւն եւ ուրիշներուն զգացումները հասկնալու կարողութիւնը կը վայելեն, այդ անձերը կրնան բարելաւել իրենց գործի պայմանները եւ ստեղծել նոր մթնոլորտներ, որոնք կ'օգնեն՝ տալու աւելի լաւ արդիւնքներ, եւ հետեւաբար, այս անձերը կրնան յաջողութեան աստիճանները աւելի արագ ձեւով բարձրանալ:

ԹՈՒՐԲԻԱՅՈՒՄ ԶԱՅԱԶԳԻ ԳՈՐԾԻՉՈՒ

Մարումակուած էջ 5-էն

սին: Պատճառն թուրք ազգայնականներն են, որոնք արգելադրում են հայ-թրքական յարաբերութիւնների կարգաւորումը: Նրանք ազդում են թրքական իշխանութիւնների վրայ եւ պնդում, որ առանց ԼՂ հարցի կարգաւորման հայ-թրքական յարաբերութիւնների բարելաւումը դժուար խնդիր է: Եթէ թրքական խորհրդարանում հայազգի պատգամաւորներ լինէին, նրանք ամէն ինչ կ'անէին, որպէսզի հայ-թրքական գործընթացը չպայմանաւորուեր ԼՂ խնդրով: Կարծում եմ՝ նաեւ այդ է պատճառը, որ խոչընդոտեցին մեր մուտքը խորհրդարան:

Չեղ խօսքից տպաւորութիւն է ստեղծուում, որ հայ-թրքական յարա-

բերութիւններին խոչընդոտում է ոչ այնքան Ցեղասպանութեան հարցը, որքան ԼՂ խնդիրը:

Այսպէս պատասխանեմ. ԼՂ խնդիրն աւելի առաջնային է: Եթէ ԼՂ խնդիրը լուծուի, թուրք ազգայնականները, որոնք դրա հիման վրայ են կառուցում իրենց քաղաքականութիւնը, կը զրկուեն քաղաքականութիւն իրականացնելու իրենց «հողից»: Հարկ է նկատել, որ թրքական իշխանութիւնները նոյնպէս ազգայնական են: Թուրք-իսլամ կառավարութիւնը որեւէ շահունի Հայաստանից, իսկ Ատրպէյճանից՝ ունի: Նրանց համար կապ չունի, թէ այդտեղ թուրքեր են ապրում, թէ այլազգիներ: Կարեւորն այն է, որ այդ երկրից նախ ու գազ է հոսում:

ՄՏՈՐՈՒՄՆԵՐ ԳՈՒՐԳԷՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ ԲԱՌՍՈՒՆՔԻ ԱՌԹԻ

Մարումակուած էջ 17-էն

կարգչով շարածները տեղափոխելով դիակետների վրայ, նա ուղարկում էր իմ բազմատները: Բոլոր գրածները չէին տպում՝ տարբեր պատճառներով, օրինակ, չտպեցին «Ախ գաւակս, ինչո՞ւ ըրիր» ստեղծագործութիւնը, որը Լոս Անջելեսում տեղի ունեցած իրական ողբերգական եղելութիւն է, որտեղ ամուսնութեան հարցում արտայայտված «մերոնցից է» խօսքի հետեւանքով ամուսնացած զոյգի ճակատագիրն աւարտուում է ողբերգութեամբ: Ինչպէս բոլոր ստեղծագործութիւնները գրելիս, գրողը հաւաստիանալու համար իր գրածի ճշմարտութեան, ստուգել է այն: Սոյն ստեղծագործութիւնը գրելիս եւս բազմաթիւ անգամներ այցելել է գործողութեան վայրերը Լոս Անջելեսում՝ ովկիանոսի փին գտնուող Palos Verdes քաղաքը, Կլենտէյլի Memorial Hospital հիւանդանոցն ու խորհրդակցութիւններ է ունեցել բժիշկների հետ եւ ընթերցողին ներկայացրել իրական

եղելութիւն, որը մի շնչով է կարդացուում:

Նա ինձ պատմել է նաեւ Իրաքում ունեցած դժոխային կեանքի դրուագները, երբ անապատում ջրի կաթիլին կարօտ են մնացել իր հետ աշխատողներով եւ աչքերն ուղղած ճանապարհին սպասել են, թէ ե՞րբ է հասնելու ջրի մեքենան, որ ծարաւները հագեցնեն: Այդ առթիւ նա ինձ ասաց, որ ինքը միշտ ինչպիսիք է ջուրը օգտագործելիս:

Նրա հետ շատ ենք կերուխում ունեցել ընկերներով: Երբ տրամադրութիւններս բարձրանում էր, նա բոլորիս գրաւում էր իր ոգեւորուած ելուցով՝ կեանքի, հայրենիքի, հայրենասիրութեան մասին ու մեծ բաւականութիւն պատճառում մեզ:

Թողած գրական ժառանգութիւնը նրա անմար յիշատակն է:

Նա փնտրուած ընկեր ու բարեկամ էր, որի յիշատակը վառ կը մնայ հարազատների ու նրան յարգողների սրտերում:

Յիշատակն արդարոց, օրհնութեամբ եղիցի:

ՍԱՐԻ ԹԱՂԻ ԶԻԿԱՆԴԱՆՑՈՒ

Մարումակուած էջ 14-էն

Եղուպեանը մէկ ասեղով ինձ անշարժութեան էր մատնել եւ անցել էր իր գործին: Գործի էր դրել վիրահատական դանակը եւ մէկ հպումով հսկայական ձեղք էր բացել աջ ոտքիս վերին մասում, որտեղից անդադրում թարախ էր հոսել:

- Որքան որ հնարաւոր էր՝ ես մաքրեցի թարախը, բայց դեռ անհազին կայ, մէկ-երկու օր դեղ պէտք է, որպէսզի լրիւ լաւանայ, հարցրեց մայրս:

- Բուժումը մի քիչ երկար կը տեւի, որովհետեւ խոռոչը եւ կտրուածքը մեծ են:

Յաջորդ օրը ինձ տեսութեան եկաւ բժիշկ Եղուպեանը.

- Սկզբում երեխան կաղալու է, - ինձ քննելուց յետոյ, ժպտը դէմքին ասաց պրոֆեսորը, - մի վախենաք, նոյնիսկ, եթէ մէկ-երկու տարի տեւի կաղալը, յետոյ ամէն ինչ կ'անցնի, բայց Սկարլատինը մի հետք կը թողնի, էն էլ Աստուծոյ գործն է, ով գիտի երբ եւ ինչ տեսակ: Ամէն դէպքում չ'արժէ դրա մասին մտածել, դուք լաւ, առողջ երեխայ ունէք:

... Իսկապէս էլ, մինչեւ դպրոց չ'աւարտել, ես գրեթէ աննկատ կաղում էի: Հիանալի բժիշկ Եղուպեանի «առաջացրած» սպին մինչեւ հիմա էլ ոտքիս վրայ է:

... Անմոռանալի բժիշկ Եղուպեանը միանգամայն իրաւացի էր:

1988-ի Յունուարի 28-ին հայրս մահացաւ Լոս Անճելէսում՝ հիմնականում մէկ-երկու ամսում իր մօտ առաջացած Դեղնախտ հիւանդութեան պատճառով: Ամերիկեան օրէնքների համաձայն, նման դէպքերում ստուգման են ենթարկուում մահացածի ընտանիքի բոլոր անդամները: Ստուգումից յետոյ պարզուեց, որ ես իմ մէջ եմ կրում ով գիտէ որ ժամանակներից, մի վիրուս-մանրէ, որը ինչ որ ժամանակ «գլուխ» էր բարձրացնելու:

Այսինքն ասուեց այն, ինչ կանխատեսել էր գրեթէ 70 տարի առաջ բժիշկ Եղուպեանը:

... Եկաւ այդ ժամանակը եւ ամերիկացի բժիշկներն ասացին, որ այդ մանրէն իմ մէջ եմ կրել իմ ամբողջ կեանքում՝ սկսած Երեւանի Սարի Թաղ թաղամասի Սուր վարակիչ հիւանդանոցից, որտեղ, ո՞վ գիտէին ասեղներով էին ինձ սրսկել ու ներարկումներ արել՝ էն էլ այդ սոսկալի տարիներին:

- Ի՞նչ թաքցնեմ, այդ մանրէն իր աւերը գործեց, բայց փառք UCLA հիւանդանոցի այն եօթ-ութ պրոֆեսորներին, որոնք դժուարից էլ դժուար վիրահատութեամբ փրկեցին իմ կեանքը:

Շնորհակալ ու երախտապարտ եմ նրանց:

833 W. Gleneaks Blvd. Glendale, CA 91202 (818) 240-0065

Dr. Missak Ekmekdjian
Chiropractor

Dr. Anahid Ekmekdjian
Chiropractor

Մեծածախանկներու և մանուկներու Թարափրաքթիք բուժում:
Գլխացաւ, վզի, մէջքի, յօդադին և մկանային ցտեղի:
Ինքնաշարժի վթարի հետեւանքով պատահած վնասուածքներու բուժում:

Չեր առողջութիւնը մեր մտահոգութիւնն է

ԱՃԻԱՏՈՂ ԿՈՒՉՈՒԻ
Փաստափնայի մէջ հայկական հաստատութիւն մը կարիքն ունի տնային պայմաններով՝ ՀԻՆ ԳԻՐՔԵՐ ՆՈՐՈԳՈՂԻ մը (վնասումի լաւ պայմաններ):
(626) 354-5924
(Վահէ)

REQUEST FOR PROPOSALS (RFP# 7549)
FINANCIAL ADVISORY SERVICES

The Housing Authority of the City of Los Angeles (“the Authority”) invites proposals from qualified financial consulting/advisory firms to provide financial advisory services related to the development, redevelopment and repositioning of scattered-site public housing, either owned by the Authority, or in which it has an interest, in order to maximize returns on its asset investments. Copies of the RFP may be obtained beginning April 18, 2011 online at www.hacla.org/ps. Proposals will be accepted at 2600 Wilshire Blvd, #3100, Los Angeles, CA 90057 until 2:00 P.M., May 23, 2011.

4/28, 5/5/11
CNS-2083128#
MASSIS WEEKLY

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ

PALM SPRINGS ԱՐԶԱԿՈՒՐԴԻ ԳԼԱՅՈՂ ԶԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՈՒՇԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Փալմ Սփրինգս գեղատեսիլ եւ կից լեռնային շրջանին, վարձու է տրուում լրիւ կահաւորուած մէկ ննջարան, մեծ նստասենեակ, խոհանոց՝ բոլոր յարմարութիւններով, մինչեւ 5-6 հոգի գիշերելու տարողութեամբ Condo: Ունի մեծ լողաւազան, ջաքուզի, թեմիսի խաղաղաշտ, կանաչազարդ փիքնիքի տարածք, իր յատուկ կրակարաններով եւ 24-ժամեայ ապահովութեան սիստեմ:

Մանրամասների համար հեռաձայնել՝
(818) 246-0125

Վարձման գներն են՝
Ուրբաթ, Շաբաթ եւ Կիրակի՝ \$ 400
Long Weekend-ների համար՝ \$ 500
Մէկ շաբաթուայ համար՝ \$ 675
Մէկ ամսուայ համար՝ \$ 1450

ՔԱՉ ՆԱԶԱՐ ՈՒՂԻՂ ԵԹԵՐ ՇՕ
Ամէն Կիրակի երեկոյեան ժամը 10:00-ից 12:30
Կլենտէյլի 380-րդ կայանից

ՍՈՒՐՃԸ ԿԸ ԹԱՆԿԱՆԱՅ 40%-ՈՎ. ՊԱՏՃԱՌԸ ՊՐԱՋԻԼԻԱՆ Է

Սուրճի համաշխարհային խոշոր մատակարարներից մէկը՝ Պրագիլիան, անբարենպաստ եղանակային պայմանների պատճառով առերեսուել է սուրճի բերքի կրճատման սպառնալիքին:

Պրագիլիական Soma r Meteorologia պարբերականի հաղորդմամբ՝ Պրագիլիայում ցրտահարութիւնների հաւանականութիւնը մեծացել է՝ պայմանաւորուած խաղաղ ովկիանոսում Լա Նինա սառը հոսանքով, որն ովկիանոսի մակերեսային շրջաններում հանգեցնում է ջերմաստիճանի անկման:

Ըստ ամերիկեան Business Week պարբերականի՝ ցրտահարութիւնները, ինչպէս ցոյց է տալիս փորձը, էականորէն ազդում են սուրճի գների վրայ. 1994թ. ցրտահարութիւնները ոչնչացրել են սուրճի բերքի 35%-ը, ինչը 1997թ. հանգեցրել է սուրճի գների 39%-ով բարձրացմանը: Ըստ 11 փորձագէտների, թրեյդերների եւ ներդրողների շրջանում Bloomberg-ի անցկացրած հարցման տուեալների՝ եթէ ներկայում ցուրտ եղանակը վնասի սուրճի տնկադաշտերը, այն կը թանկանայ 40%-ով՝ կազմելով ռեկորդային 4,2 \$/ֆունտ: Մի շարք փորձագէտների կարծիքով՝ ընթացիկ տարում Լա Նինան կը դառնայ վերջին հարիւր տարուայ եղանակային երրորդ ամենախնայաւորն անոմալիան, եւ հնարաւոր է՝ սուրճը համաշխարհային շուկայի վրայ ունենայ այն ազդեցութիւնը, որը համադրելի է 1973-1974 թթ. ազդեցութեան

հետ. 1977թ. սուրճի գինը կազմել է ռեկորդային՝ 3,375 \$/ֆունտ: Մասնաւորապէս՝ հնարաւոր է՝ առաջիկայում սուրճի գինը պատմական նոր ռեկորդ սահմանի:

Պրագիլիայի գիւղատնտեսութեան նախարարութեան կանխատեսմամբ՝ ընթացիկ տարում սուրճի բերքի ծաւալներն անցած տարուայ համեմատ կը կրճատուեն 13%-ով. 2010թ. Պրագիլիայում սուրճի բերքը կազմել է 55,5 մլն պարկ: Ըստ Commodity Online կայքի՝ Պրագիլիայում ընթացիկ տարում տեղացած կարկուտի հետեւանքով ոչնչացել է շուրջ 50-60 հազ. պարկ սուրճ:

Փորձագէտների կանխատեսմամբ՝ հնարաւոր է՝ եղանակային անբարենպաստ պայմանները հանգեցնեն սուրճի բերքի կրճատմանը Քոլումբիայում: Միւս կողմից՝ դեռ չի յաջողում սուրճի անցած տարուայ ծաւալները վերականգնել ինդոնեզիայում եւ ափրիկեան մի շարք երկրներում:

Նիդեռլանդական Rabobank International-ի կանխատեսման համաձայն՝ գիւղատնտեսական յաջորդ տարում (այն սկսում է ընթացիկ տարուայ Հոկտեմբերին) սուրճի բերքի դեֆիցիտը կը կազմի 6,2 մլն պարկ:

Այսօր Նիւ Յորքի պորսայում «Արաբիկա» տեսակի սուրճի յուլիսեան ֆիւչերսները կազմել են 2,992 \$/ֆունտ:

Յիշեցնենք, որ ընթացիկ տարուայ Յոնուարին ամերիկեան Starbucks սրճարանային ցանցը յայտարարել էր, որ գների բարձրացում չի կատարի: Ըստ Starbucks-ի ֆինանսական տնօրէն Տրոյա

ՕԼԻԳԱՐԻՆ Ե՞Ս, ԹԵ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐ

Յաջորդ խորհրդարանն ամենայն հաւանականութեամբ մաքրուած կը լինի օլիգարխներէրից: Յամենայն դէպս, գործարարներին օրէնսդիր գործունէութեամբ իրենց սիրելի զբաղմունքից՝ բիզնեսից այսուհետ «չչեղելու» հաւաստիացումները նաեւ հասարակութեան սրտով են: Իրենք՝ օլիգարխները, ինչպէս իրենց «բազմաշարձար» օրէնսդիր գործունէութեան երկար ու ձիգ տարիների ընթացքում, հիմա էլ են լուռ՝ հաւանաբար չցանկանալով ժամանակից առաջ ընկնել՝ նախապատուութիւնը տալով «Որը բարին է...» տարբերակին: Չի բացառում, որ լուռութիւնը մինչեւ վերջ պահպանուի, եւ մէկ տարի յետոյ մեծամասնական ընտրատարածքներում չառաջադրուելու կամ կուսակցական ցուցակներում իրենց չյայտնուելու փաստը հայրենի օլիգարխներն էլ լուռութեամբ ընդունեն:

Ճիշտ է, ուտելիս չեն խօսում, բայց խորհրդարանը ոչ թէ լուելու, այլ հենց խօսելու տեղ է: Անձեռնմխելիութեան, մանդատի պարզեւած մնալու ռեալութեան ու պատգամաւորին ընձեռուող այլեւայլ բարիքների մասին, ի հարկէ, շատ է խօսուել: Ու քանի որ օլիգարխների՝ ԱԺ անկանոն ելումուտին կարծէք թէ շատ ժամանակ չի մնացել, բայց անտեսուած եւս մի կարեւոր երեւոյթ դիտար-

կենք: Որքան էլ ընդգծուի այս մարդկանց՝ անսահման նիւթական միջոցների տիրապետելու փաստը, այնուհանդերձ, մանդատը վերջիններիս հնարաւորութիւն է տուել պետութեան հաշուին ամէնուր լինել: Շատերի դէպքում պատգամաւորական գործունէութեան ամէն մի հնգամեակ կարող է մինչեւ հինգ տասնեակ գործուղումներով հագեցած լինել: Որեւէ մէկն, ի հարկէ, չի առարկում, որ մեծահարուստ-պատգամաւորն էլ կարող է տարբեր երկրներում լինել: Բայց ոչ՝ պետութեան հաշուին: Ամօթ է նոյնիսկ՝ մեծահարուստ օլիգարխ եւ աղքատ պետպիւտձէ, որի հարստացմանը նպաստելու փոխարէն՝ դրանից վայելքների ծախսեր են քամում: Աւելին, մայրենիով մի կերպ իրենց կարծիքները հասկացնող մարդիկ այլալեզու ամբիոններից պէտք է որ կլիմետրերով հեռու փախչեն: Ուրեմն՝ ի՞նչ առաքելութեան մասին կարող է խօսք լինել: Իսկ նմանների հաշուին սոսկ գլխաքանակ ապահովուելը մեր «գրպանով չէ»:

Ու այստեղ է, որ դարձեալ ընդգծում է մանդատը, նաեւ որպէս օրանաւի անվճար տոմս օգտագործողներին նոր Ազգային ժողովում չընդգրկելու նախաձեռնութեան հրատապութիւնը: Ի վերջոյ պէտք է պատրաստուած ու բանիմաց մարդկանց թիւը բազմապատկուի...

Ալթիքի՝ իրենց ընկերութիւնը գնել է 2011թ. համար անհրաժեշտ սուրճի ծաւալները:

Յատկանշական է, որ ամերիկեան Maxwell House սուրճի արտադրող Kraft Foods ընկերութիւնն ընթացիկ տարում արդէն երեք անգամ

բարձրացրել է սուրճի գները: Ամերիկեան մէկ այլ ընկերութիւն՝ Smucker-ը, Փետրուարին իր արտադրանքը թանկացրել է 10%-ով: Պրագիլիային բաժին է ընկնում սուրճի համաշխարհային մատակարարումների շուրջ 1/3-ը:

AMERICAN RELIABLE WINDOWS

www.americanreliablewindows.com

Beautify while increasing the value of your home with elegant,

18 months no interest* Financing O.A.C

ENERGY EFFICIENT WINDOW AND DOORS.

Vinyl, Wood, Fiberglass, Clad or Aluminum Replacement, Retro or New Construction

Our Windows Qualify For Tax Credits

Manufacturers rebates & deep discounts available NOW.
Product, Pricing and Financing to meet any Budget.

888-804-7250

Your Satisfaction is Guaranteed.

Licensed • Certified • Insured CSLB LIC#901591

\$89

Rebate* toward the price of new Vinyl Windows

Rebate Example:
5 windows = \$445
10 windows = \$890
15 windows = \$1335

Serving Los Angeles, Ventura, Orange, & San Bernardino Counties